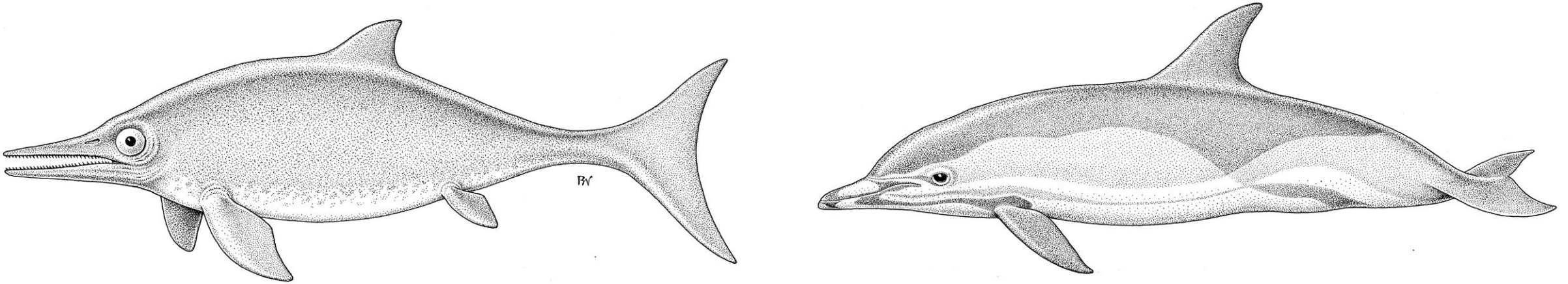

EWOLUCJA KONWERGENTNA KRĘGOWCÓW

Powrót kręgowców do mórz

Dr Daniel Tyborowski

Katedra Geologii Historycznej, Regionalnej i Paleontologii

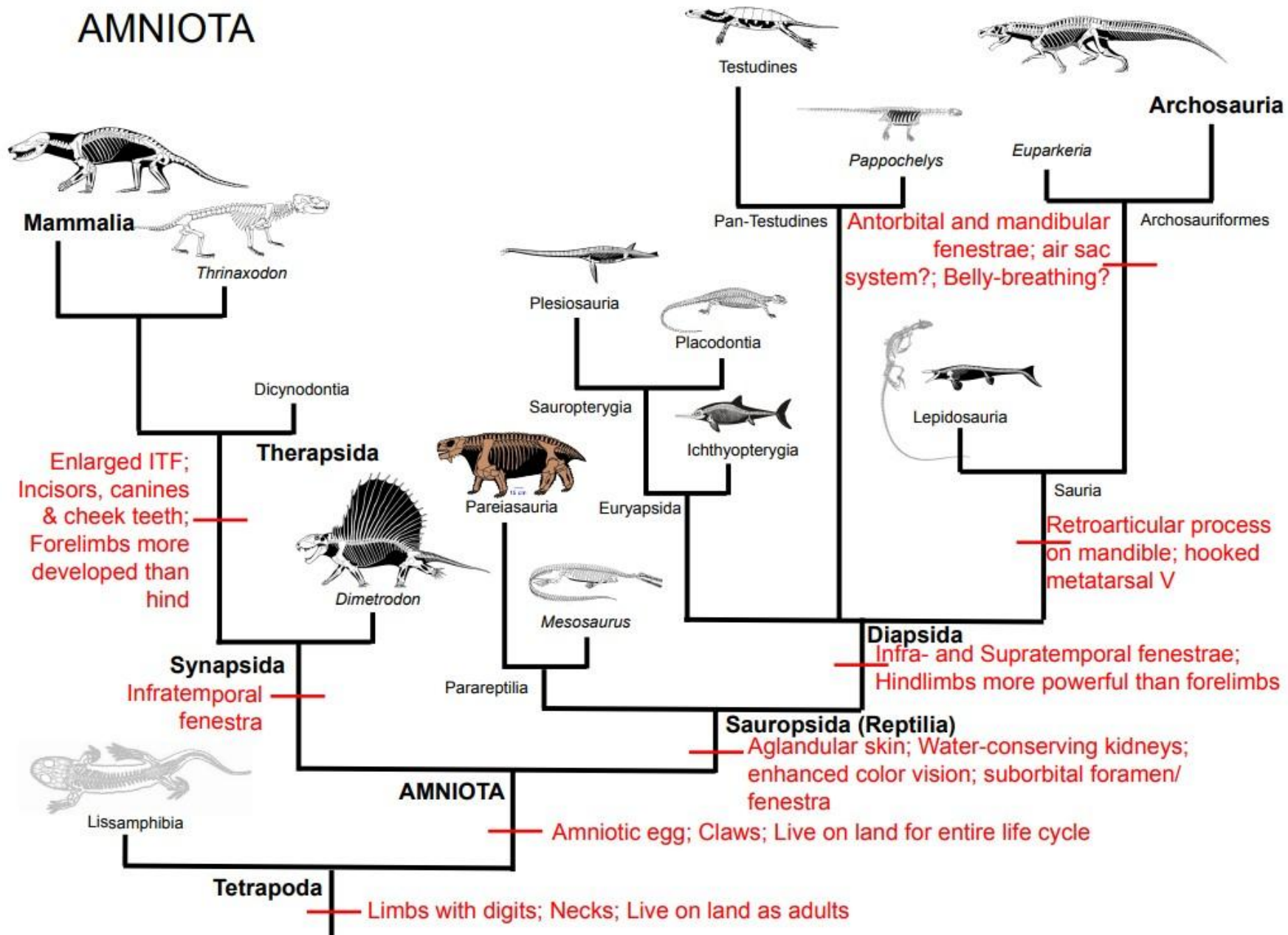
Wydział Geologii UW

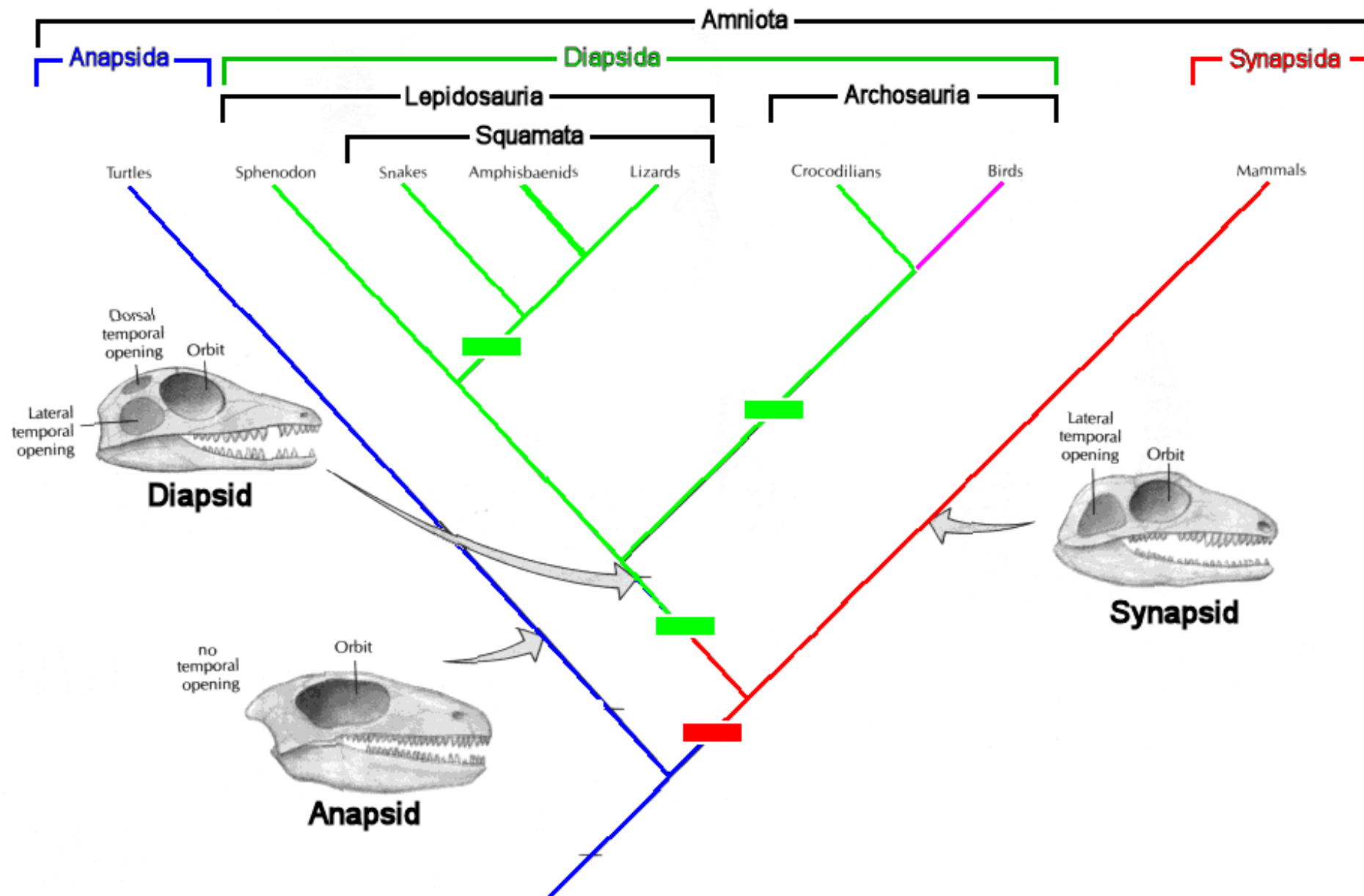
d.tyborowski@uw.edu.pl

UNIwersytet
Warszawski

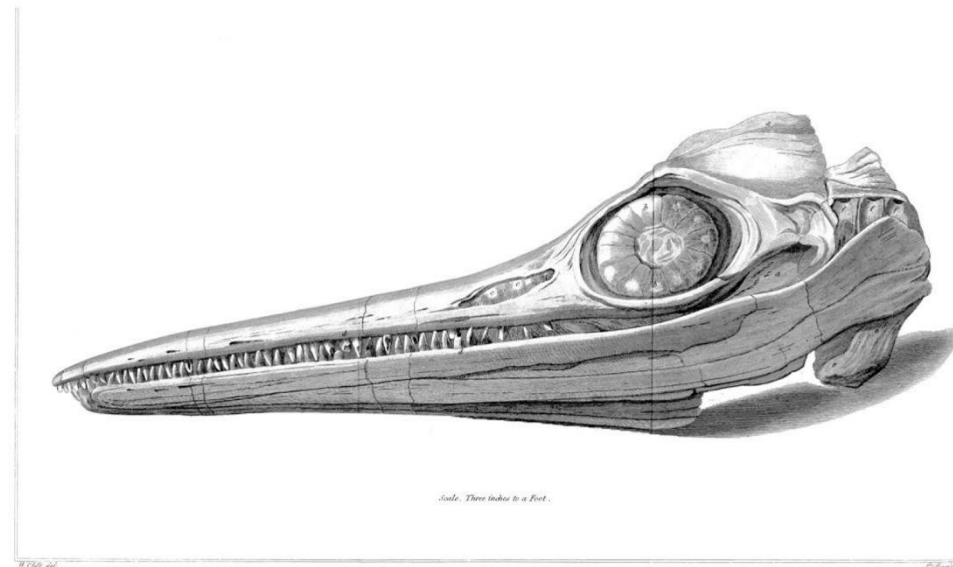
AMNIOTA

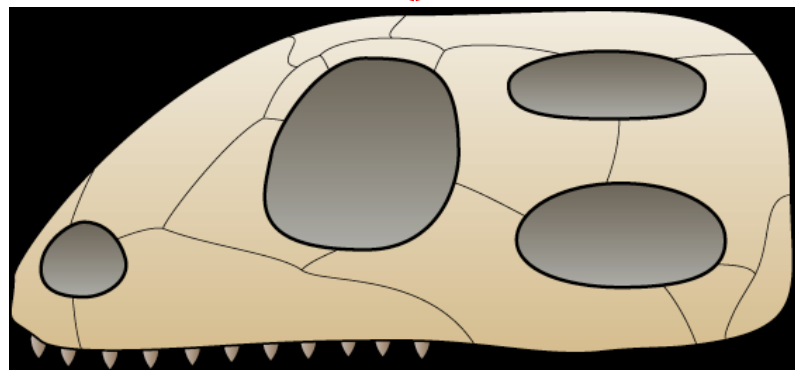
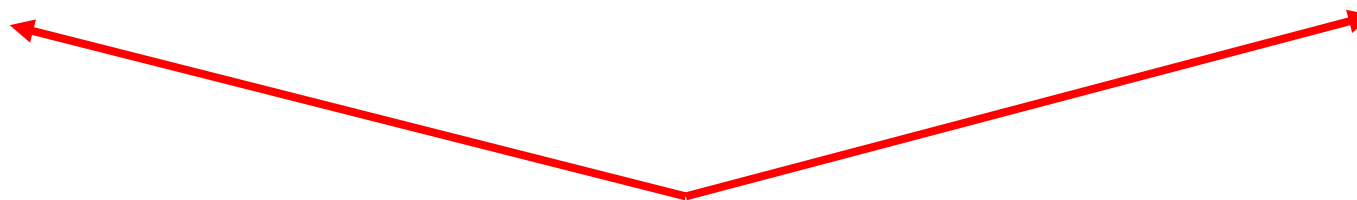

Dinozaury, ptaki, pterozaurow, pseudosuchow i krokodylow

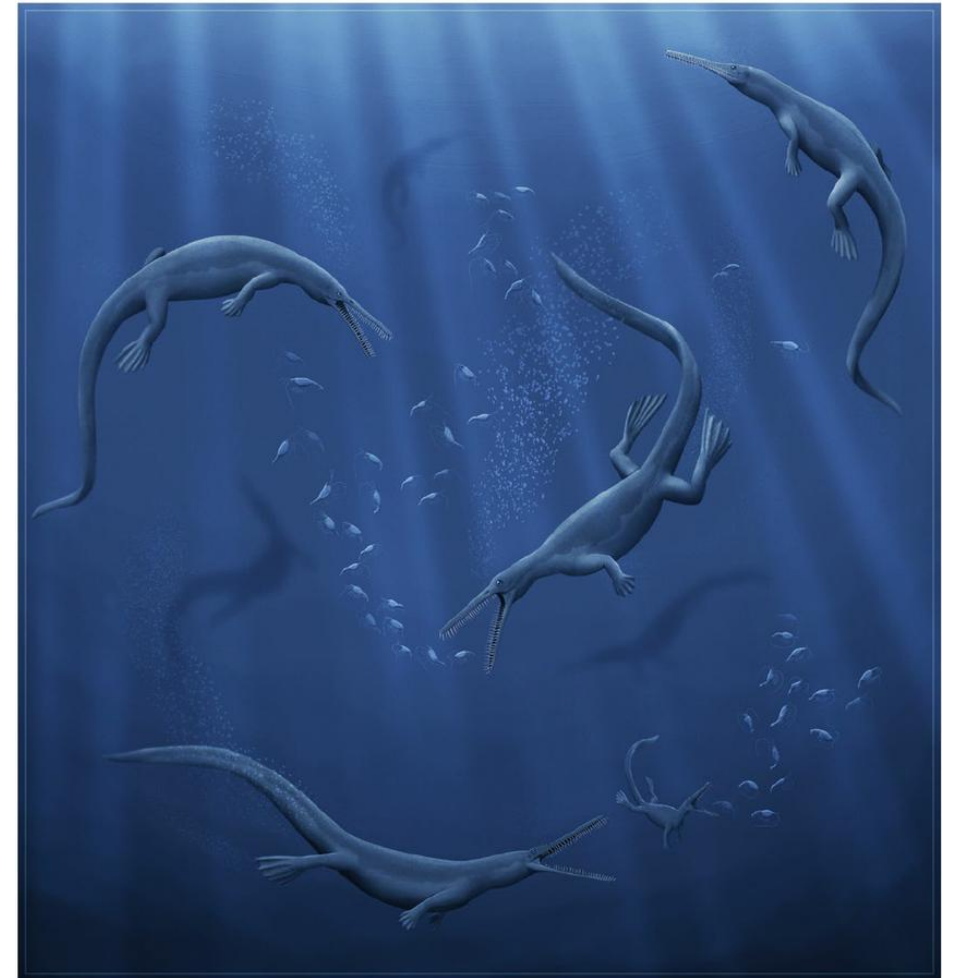
Ichthyozaurow, plezjozaurow, jaszczurek, wężow, mozazaurow i żółwi

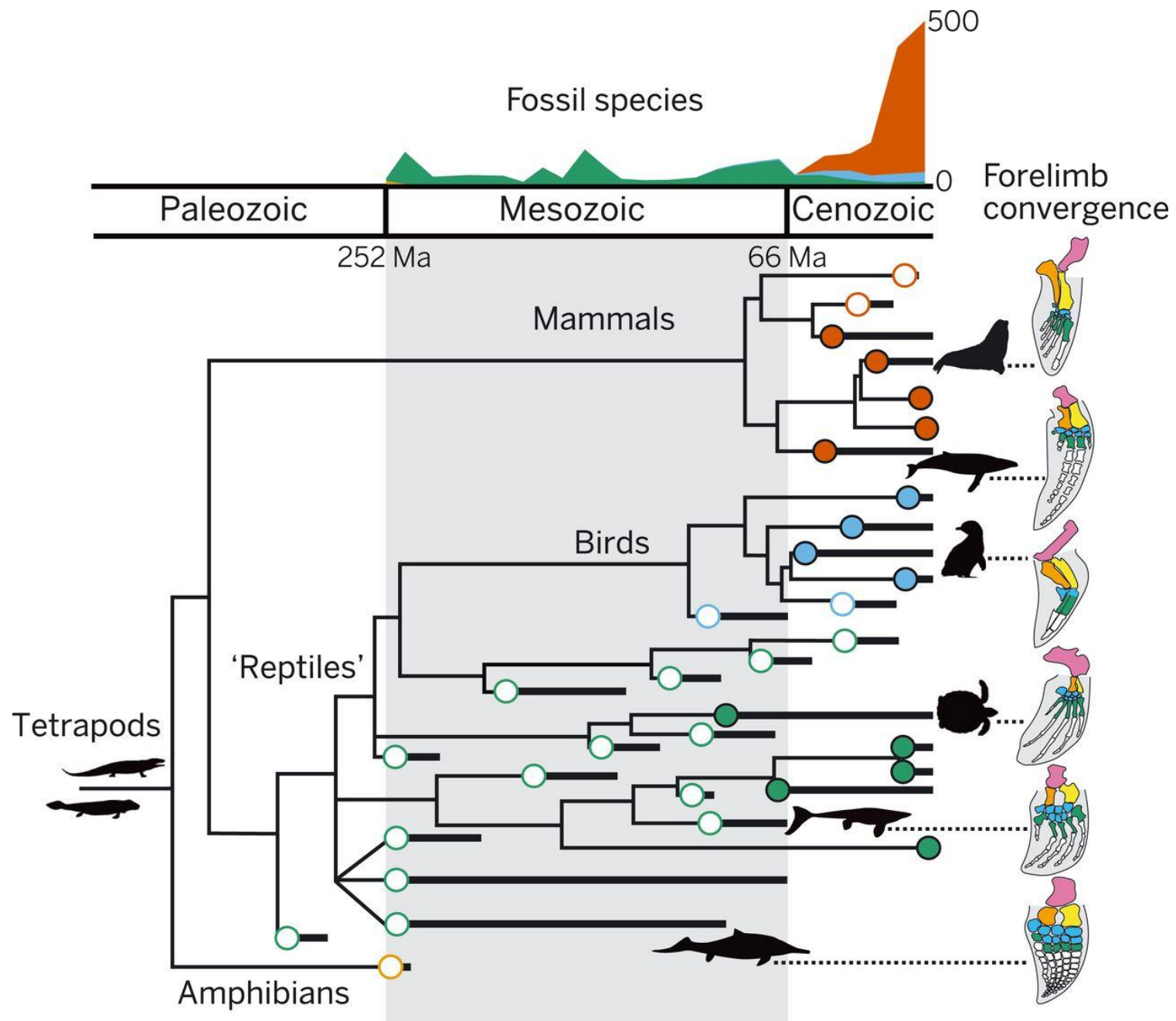
Pierwotne zauropsydy

Adaptacje do środowiska wodnego

- Najważniejsze adaptacje jakie musiały wykształcić gady aby opanować środowiska morskie:
- 1) dłuższe, bardziej ruchliwe szyje lub brak szyi;
- 2) wydłużone szczęki umożliwiające pochwycenie szybkiej zdobyczy lub wessanie jej do pyska;
- 3) usprawnienie zmysłu wzroku;
- 4) przekształcenie kończyn kroczych w płetwy;
- 5) żyworodność.

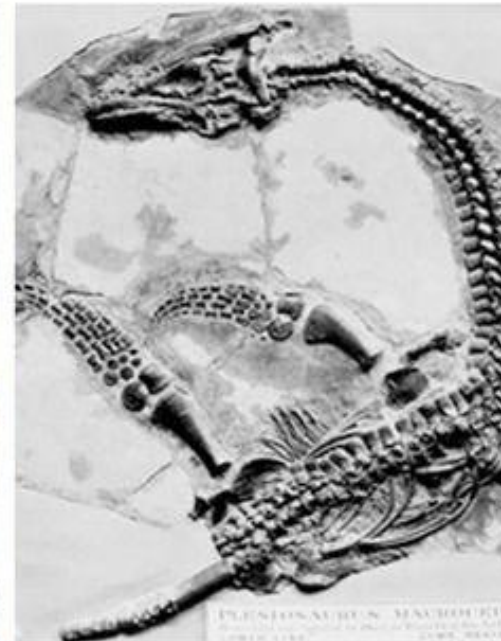
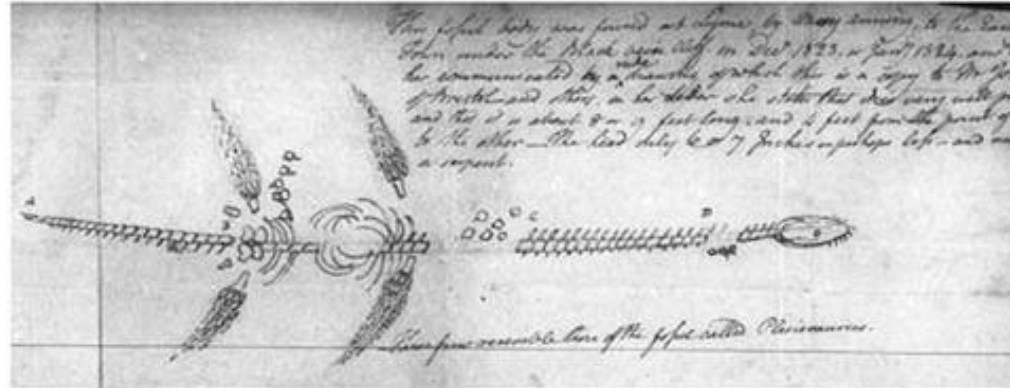
Villamil et al., 2016

Kelley & Pyenson, 2015

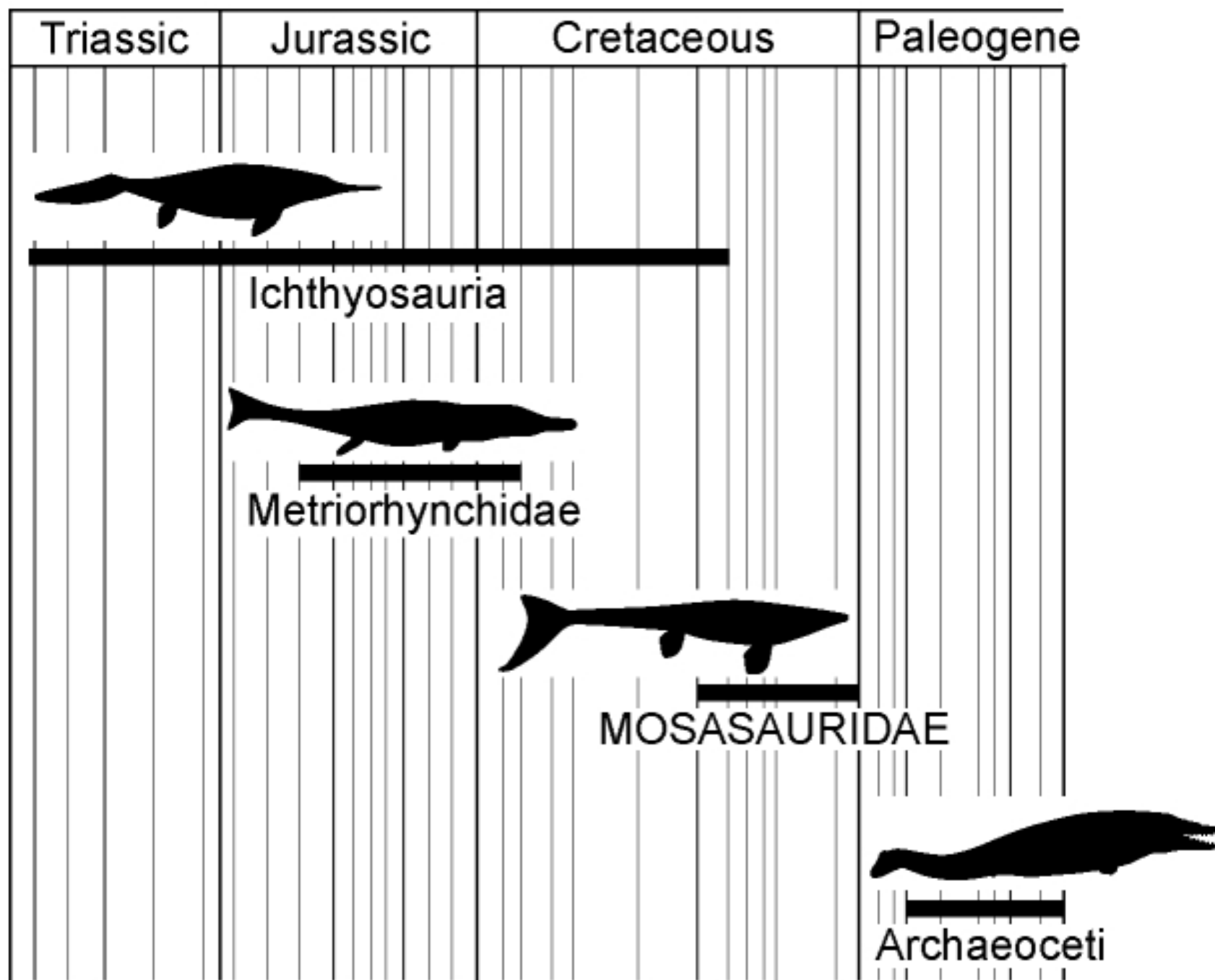

[SHE SELLS SEA SHELLS BY THE SEA SHORE]

WomenRockScience.tumblr.com

Mary Anning (1799 – 1847)

nasal openings

external nares located in a posterior position

ISBN 9780520252783, p. 20; DOI 10.1201/b11001-4, p. 100

eyes

eyes adapted for underwater and low-light vision, and increased pressure environment

ISBN 9780195369748, pp. 159-160; ISBN 9780226903400, p. 276

sleep behavior

hemispheric sleep strategy with one part of the brain sleeping at a time

DOI 10.1007/978-1-4939-011-0-067-2, p. 76; DOI 10.1007/978-1-4939-011-0-067-2, p. 231

ears

dense and massive auditory ossicles

ISBN 9781461270240, pp. 72, 100; ISBN 9781489901613, p. 296

neck

very short cervical region

ISBN 9781475769180, p. 133; ISBN 9780520247789, p. 247

bone structure

reduced bone density, increase in spongy (cancellous) bone

ISBN 9780123735539, p. 125; DOI 10.1016/j.comms.5789, |doi.org/10.1016/j.comms.5789

dorsal fin

fish-like dorsal fin used for stabilizing the body

ISBN 9781570345899, p. 6; ISBN 9780253011831, p. 101

spine

reduced interlocking of vertebrae

ISBN 9781855857377, p. 31; ISBN 9780226702360, p. 126

pelvis

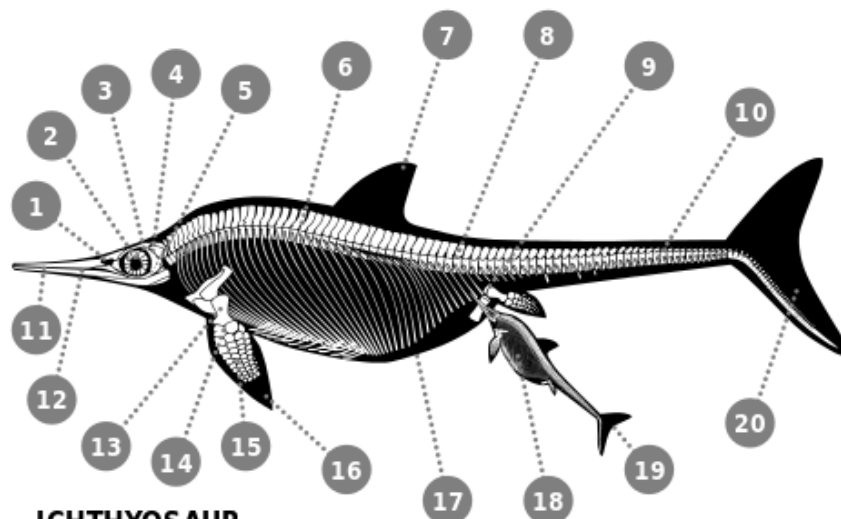
reduced pelvic girdle, not attached to the vertebral column

DOI 10.1080/00207179.2011.595464, p. 1015; ISBN 9780171417223, p. 279

tail

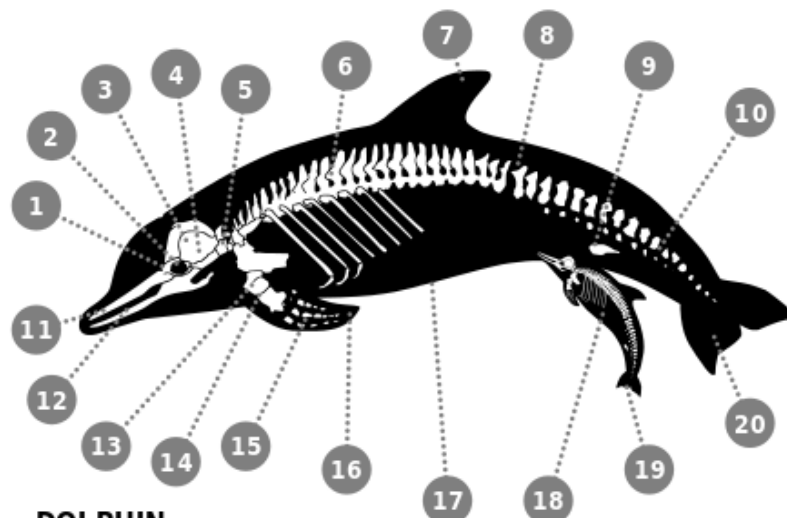
increased number of vertebrae, esp. in the caudal region

ISBN 9780301012114, p. 19; ISBN 9783899370702, p. 57; ISBN 9780761478829, p. 31

ICHTHYOSAUR

image based on DOI 10.1371/journal.pone.0088640
by Ryosuke Motani, Da-yang Jiang, Andrea Tinteri, Olivier Rieppel, Guan-bao Chen

DOLPHIN

image based on https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dolphin_anatomy_blank.png
by User:Shiba 77

skull

a hydrodynamic, elongated, protruding rostrum

DOI 10.1371/journal.pone.0019480; ISBN 9781405157780, p. 17

teeth

a homodont dentition consisting of numerous conical teeth

ISBN 9780674207691, p. 225; ISBN 9780520216563, p. 252

upper forelimb bones

short and robust humeri

ISBN 9780520243224, p. 91; ISBN 9780124402805, p. 46; ISBN 9780674021839, p. 476

elbow

non-functional (not rotational) elbow joint

DOI 10.1017/S0016758130010782; DOI 10.1201/b11001-4, p. 100

finger bones

increased number of phalanges in the forelimb (hyperphalangy)

DOI 10.1002/ar.20532; PMID 15032905; ISBN 9781401400402, p. 208

front flippers

pectoral fins used to steer and balance the animal

ISBN 9780018713511, p. 122; ISBN 9780632051496, p. 405

skin

flexible and smooth (scaleless and hairless) skin

DOI 10.1080/00207179.2011.595464, p. 1015; ISBN 9780895779762, p. 83

vivipary

young born live, underwater, with an innate ability to swim

ISBN 9781158407554, p. 258; ISBN 9780123735539, p. 428

fetal position

tail-first instead of head-first delivery

ISBN 9781118407554, p. 258; ISBN 9780123735539, p. 229

tail fluke

a two-lobed fish-like caudal fluke used for propulsion

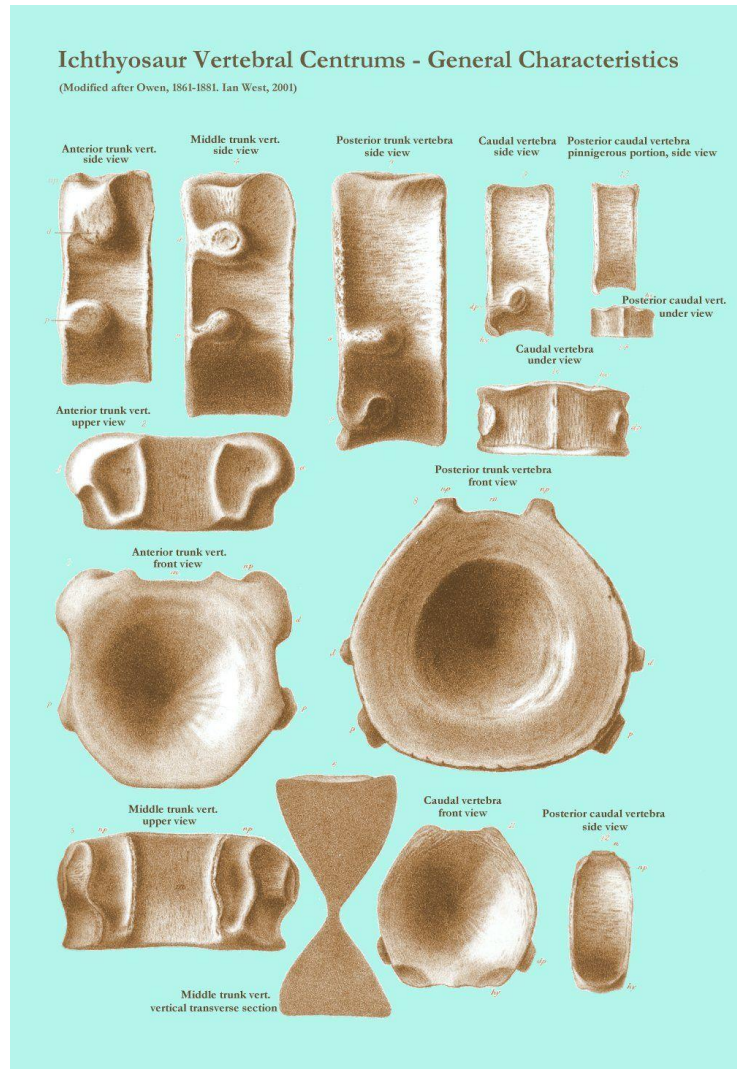
ISBN 9780521460781, p. 135-138; ISBN 9780120885527, pp. 190-193

Ichtiozaury – rybojaszczury

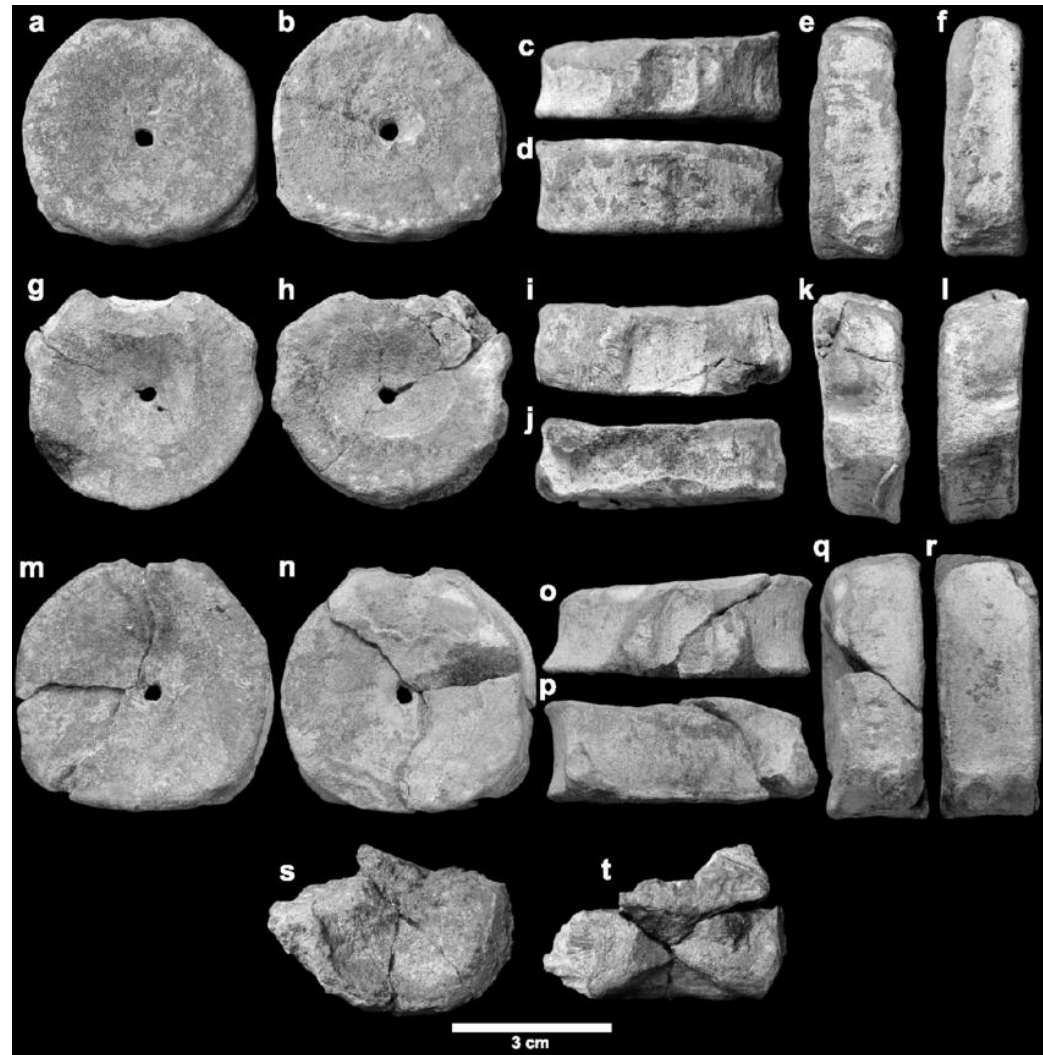

BOB NICHOLLS (THINKTANK, BIRMINGHAM SCIENCE MUSEUM)

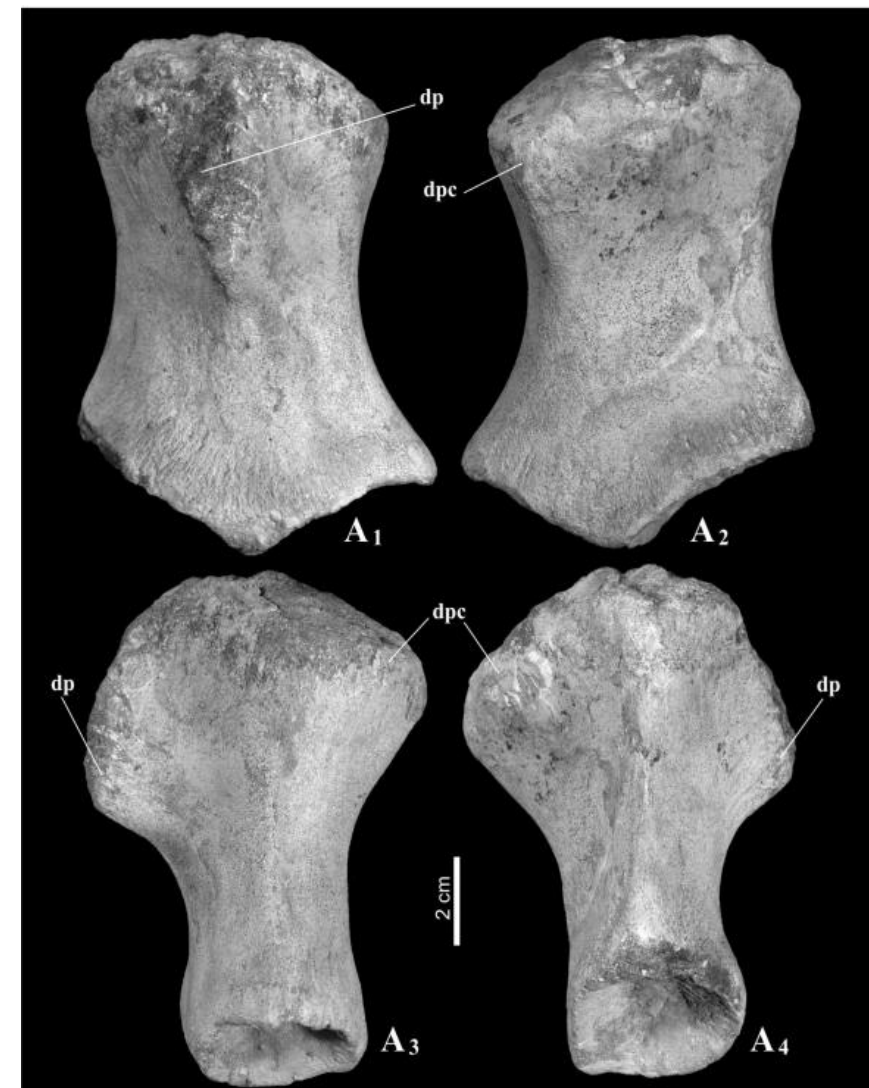
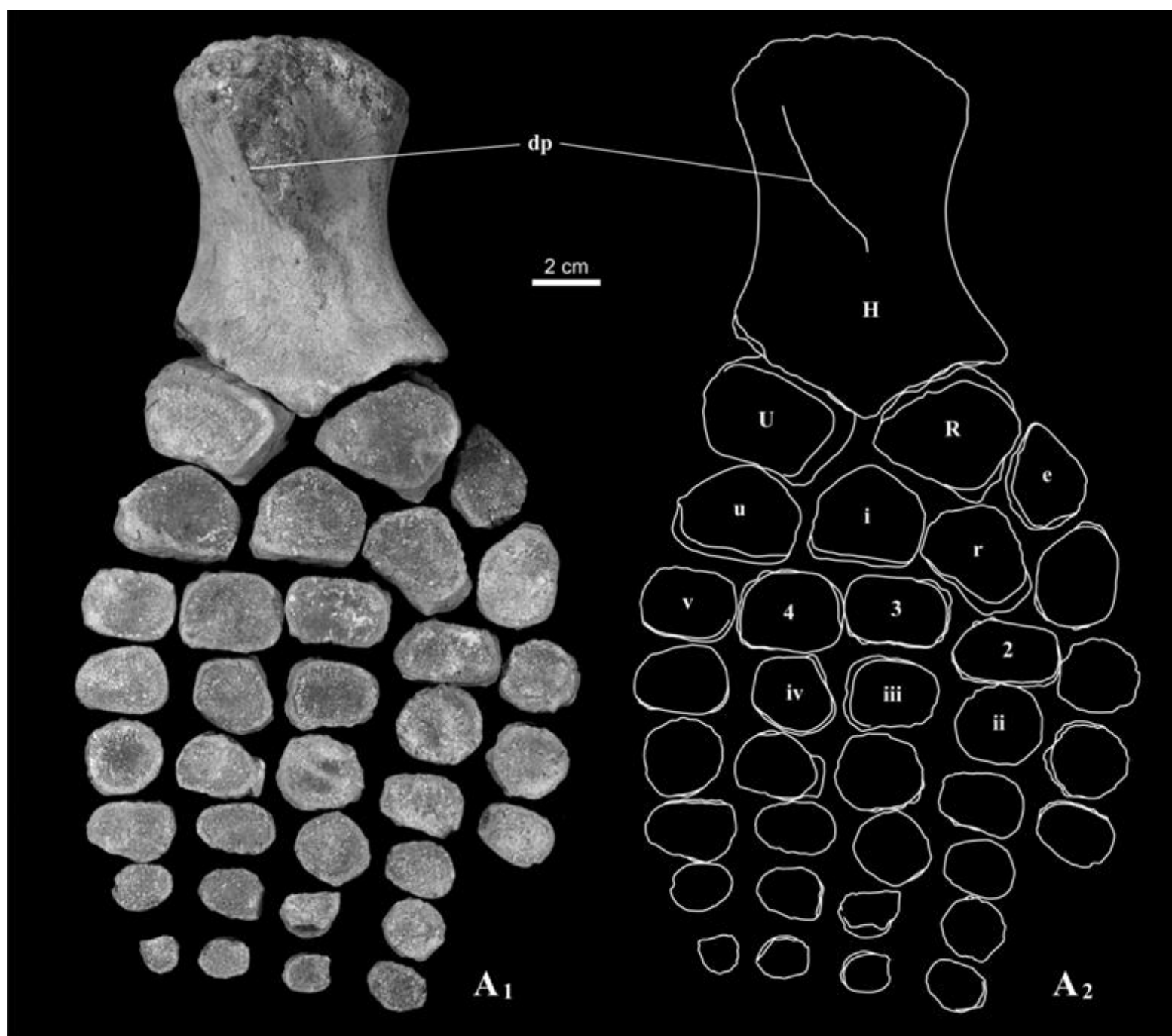
Kręgi niczym klepsydra

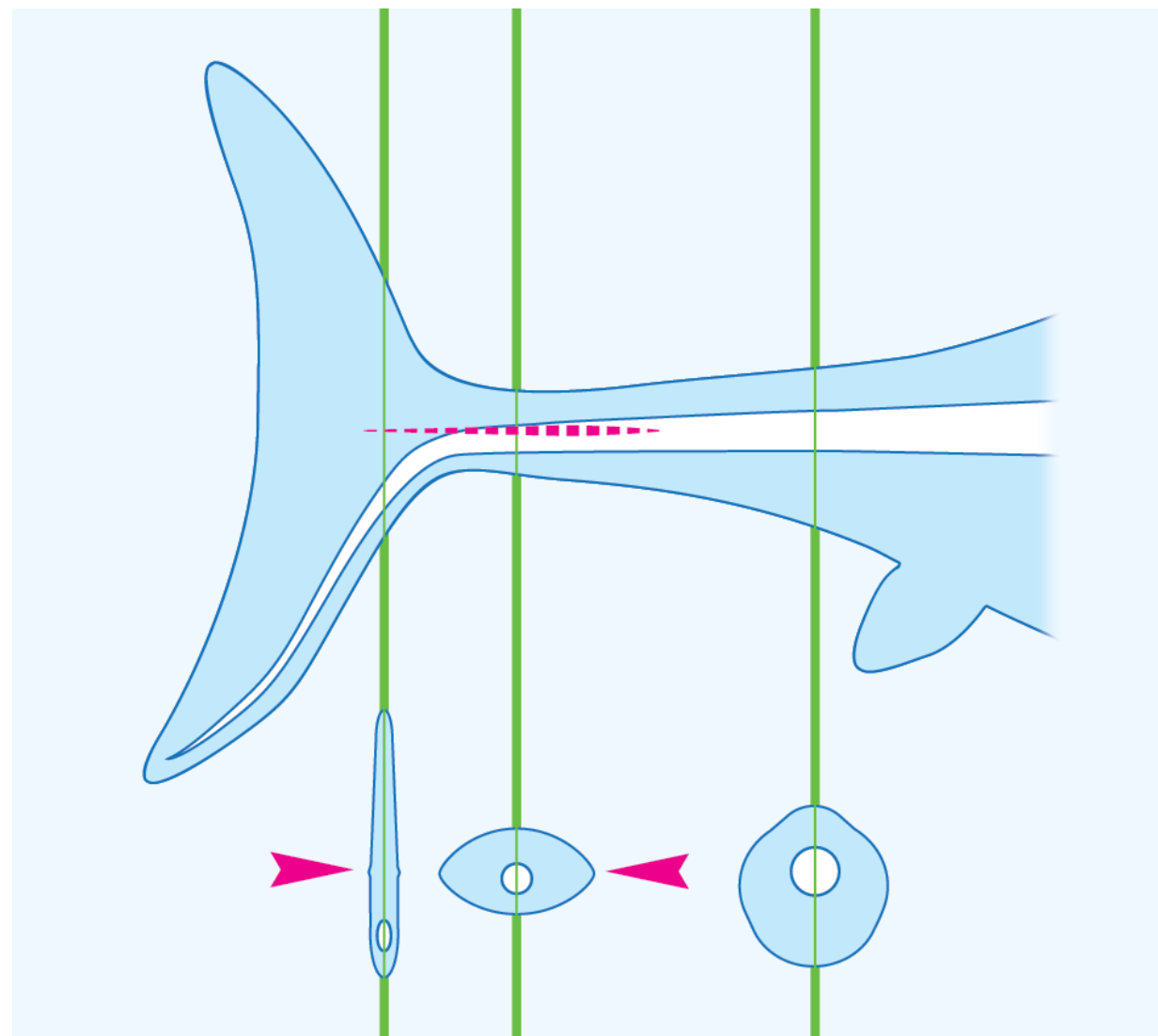
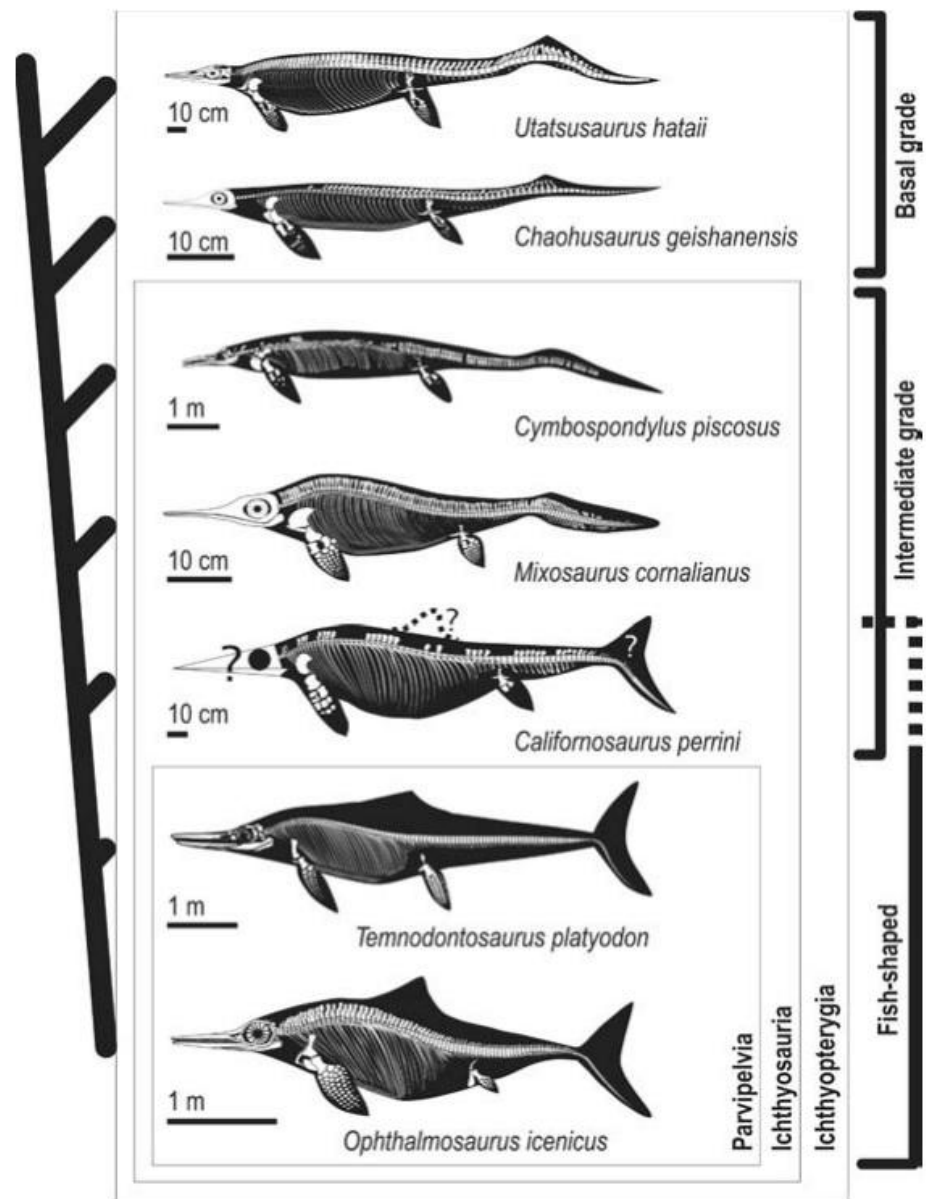
Morfologia trzonów kręgów ichtiozaurów

Brusatte et al., 2015

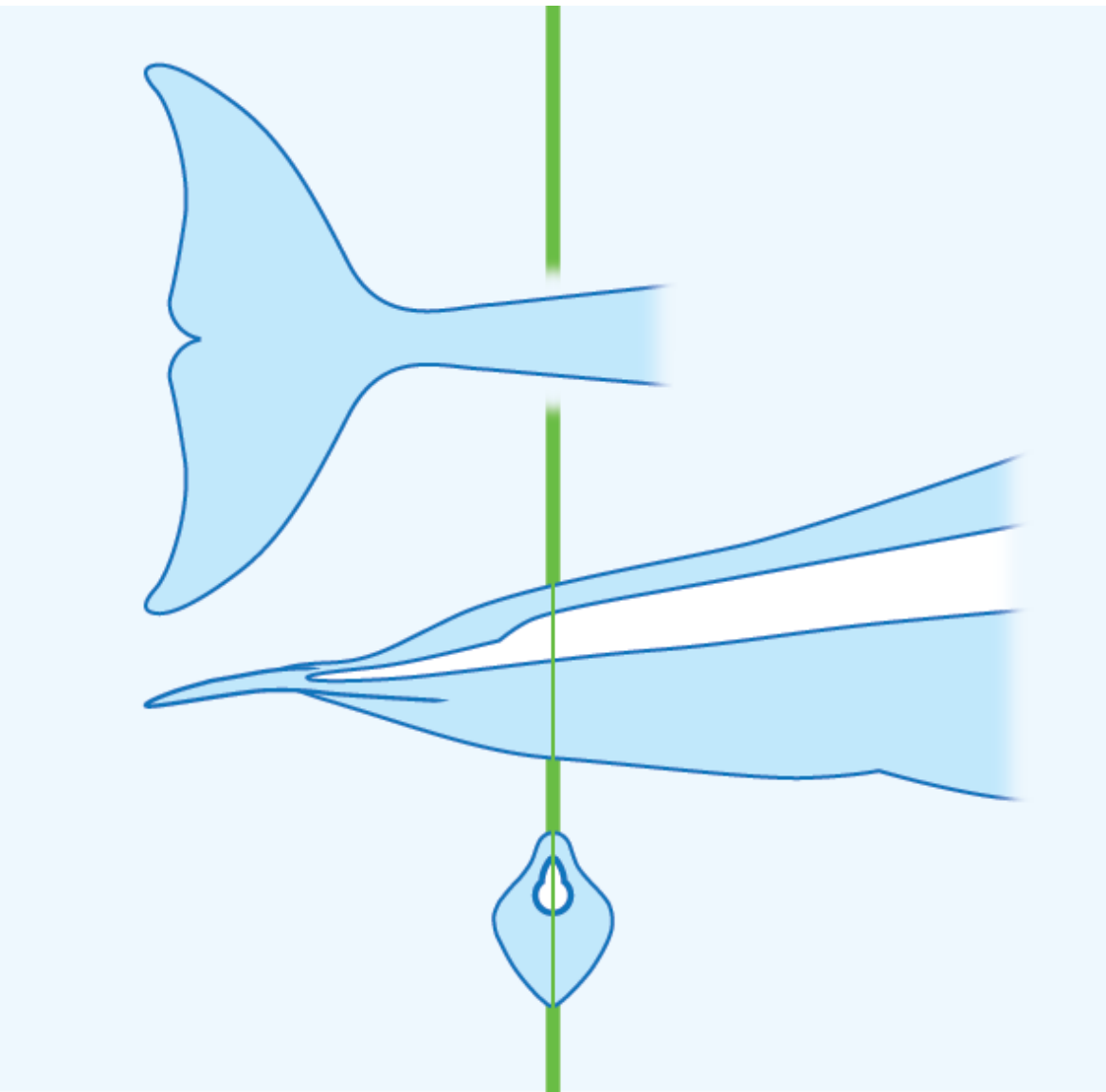

Tyborowski, 2016

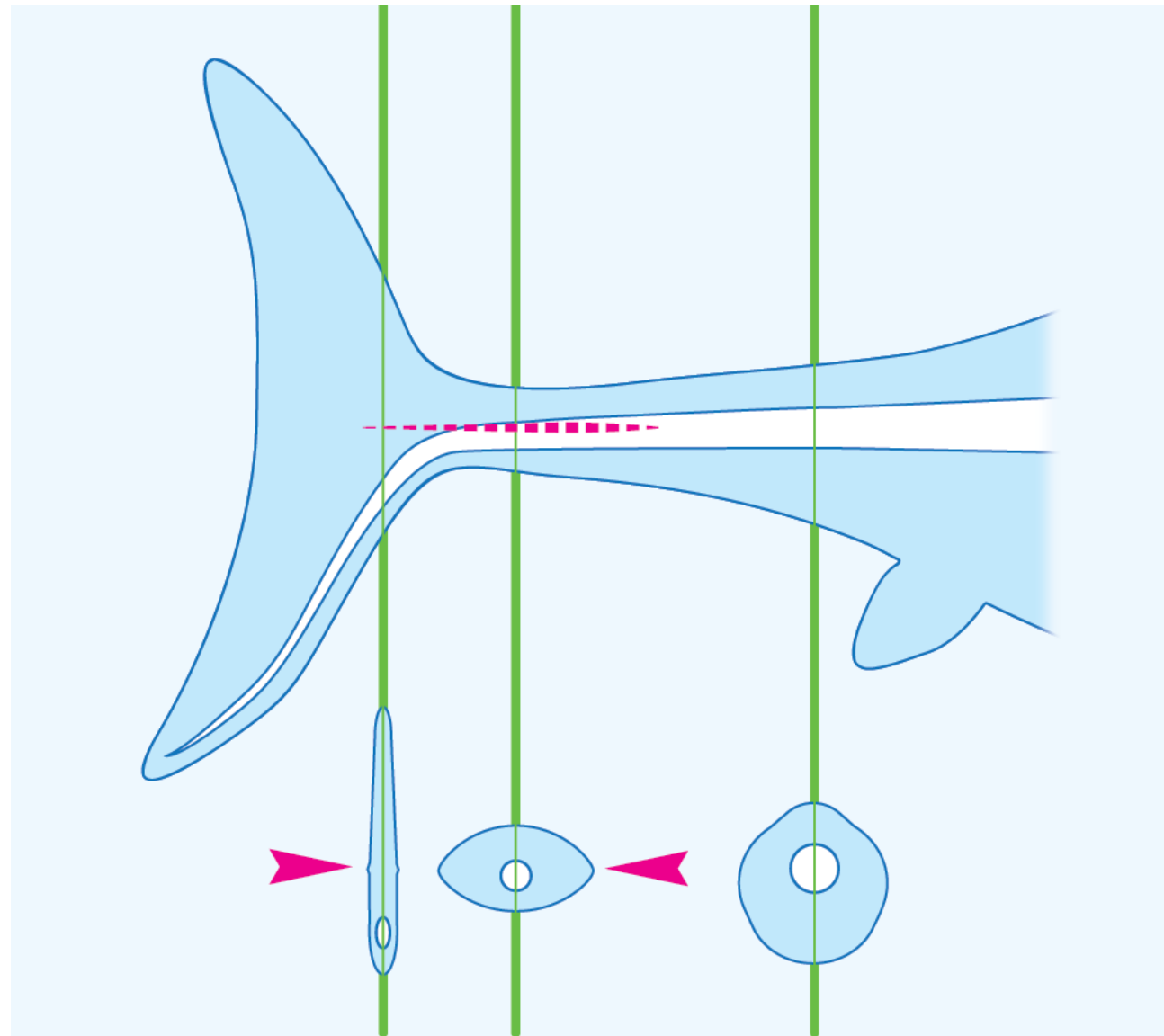
Płetwa ogonowa ichtiozaura

<http://pteroformer.blogspot.com/2018/05/are-we-shrink-wrapping-ichthyosaur-tails.html>

Płetwa ogonowa walenia

<http://pteroformer.blogspot.com/2018/05/are-we-shrink-wrapping-ichthyosaur-tails.html>

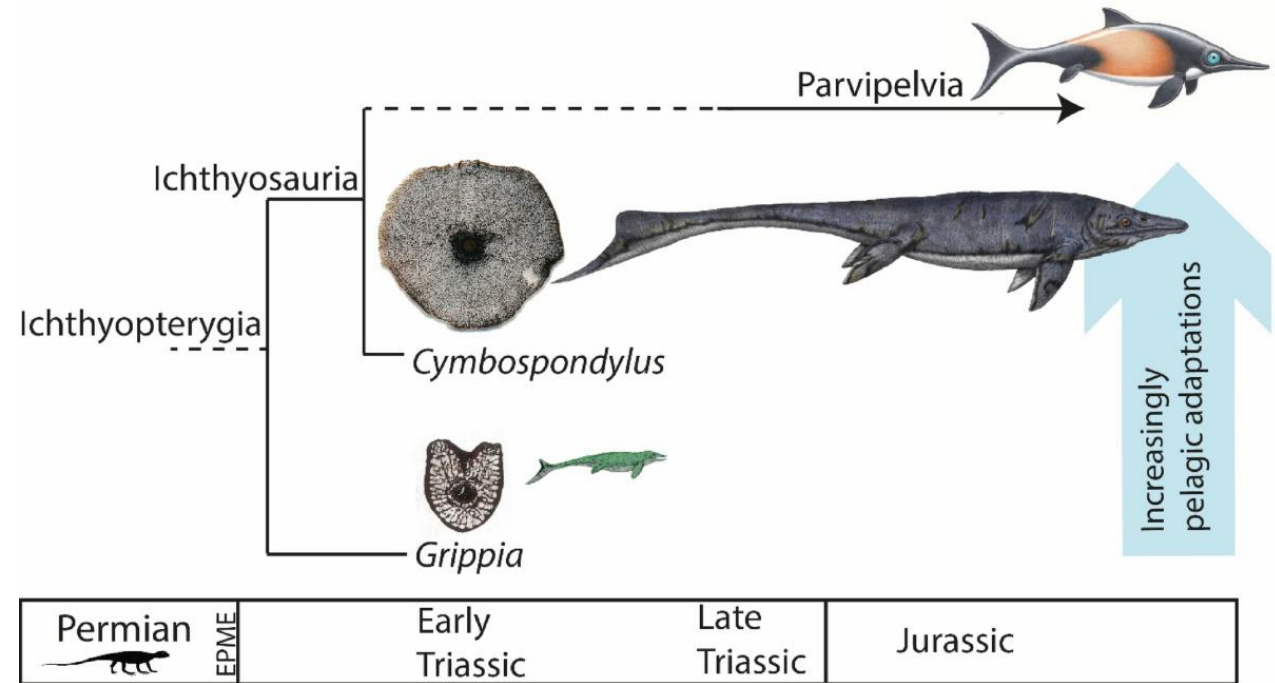

Płetwa ogonowa ichtiozaura

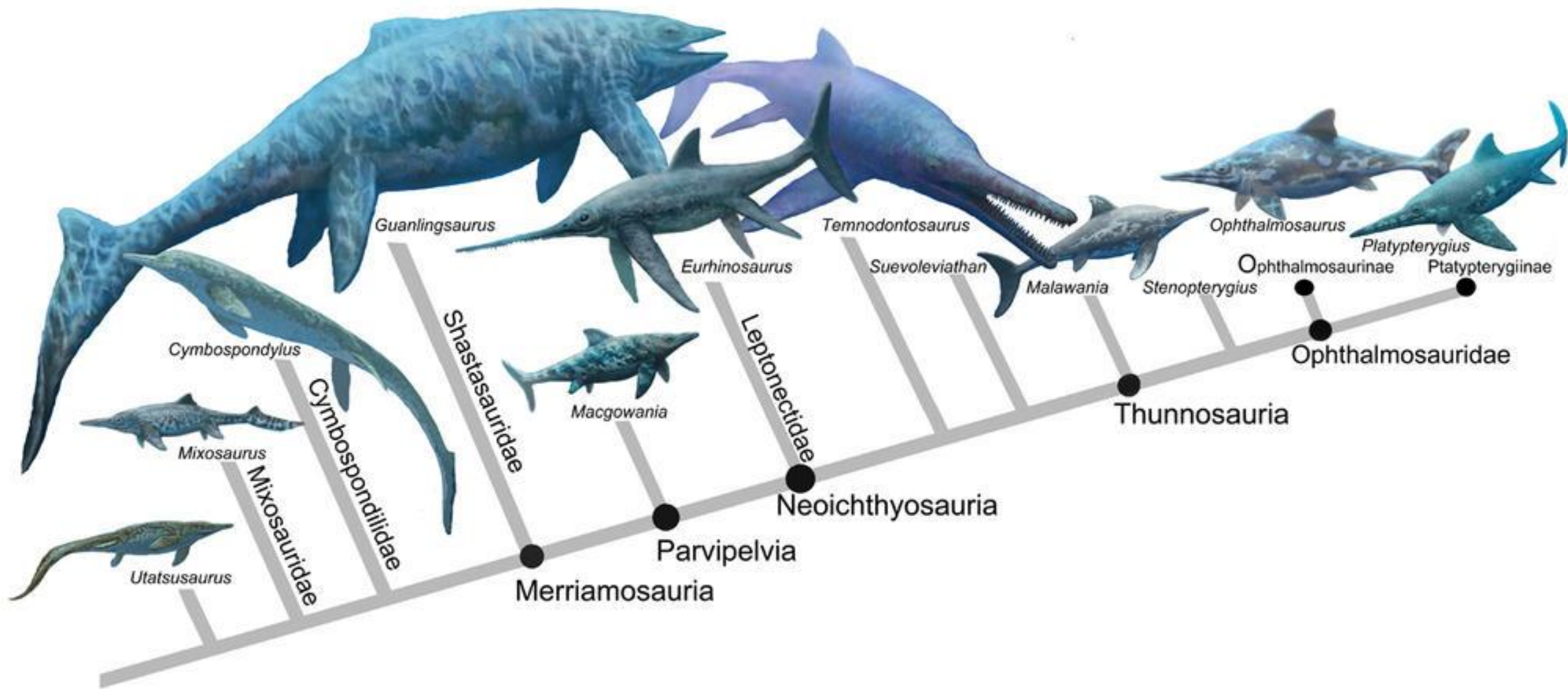
<http://pteroformer.blogspot.com/2018/05/are-we-shrink-wrapping-ichthyosaur-tails.html>

Fazy ewolucji ichtiozaurów

- 1. Faza archaiczna wczesnego triasu → **Grippida** i ich pobratymcy; formy niewielkie o stosunkowo **długich kościach kończyn**.
- 2. Faza dynamicznej ewolucji dużych drapieżników → **Cymbospondylidae** i **Shastasauridae**; wydłużenie szczęk; powiększenie i wydłużenie płetw; faza ta rozciągnięta jest na cały trias.
- 3. Faza radiacji **Parvipelvia** → dominacja form o rybich kształtach; **hydrodynamiczne** adaptacje; redukcja pasa miednicowego i tylnych płetw; **ekspansja w pelagicznych środowiskach**; od początku jury do początków wczesnej kredy (cenoman).

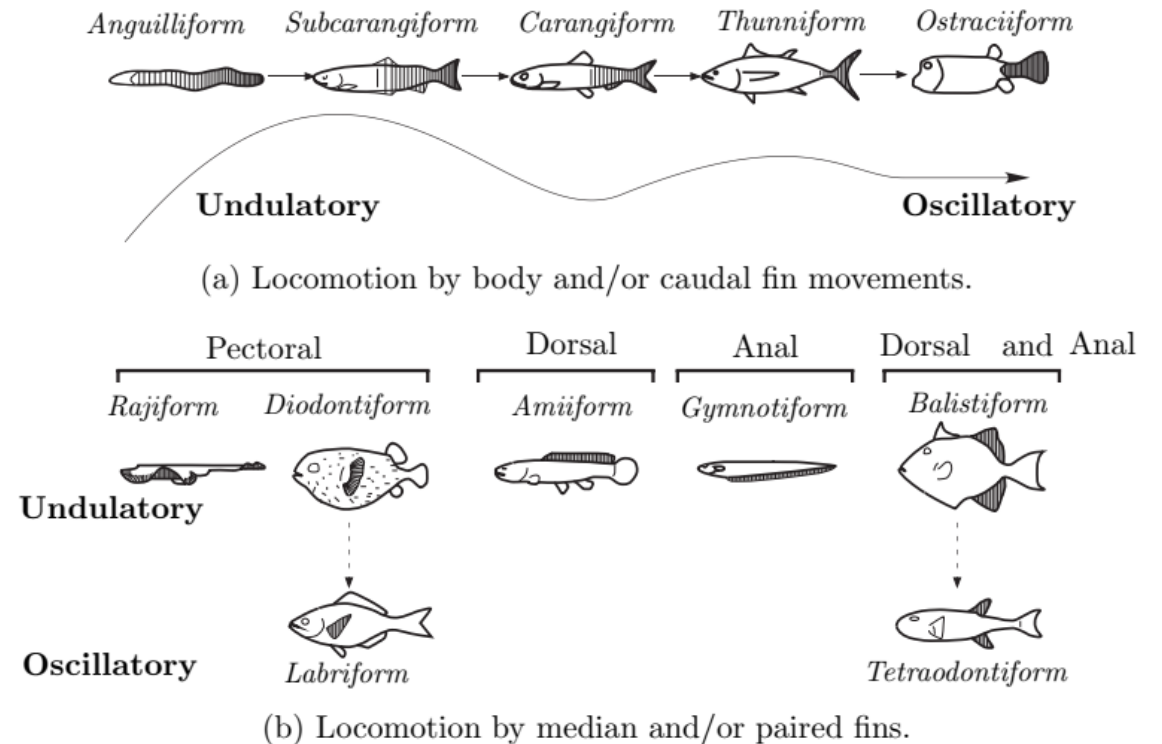

Delsett et al., 2025

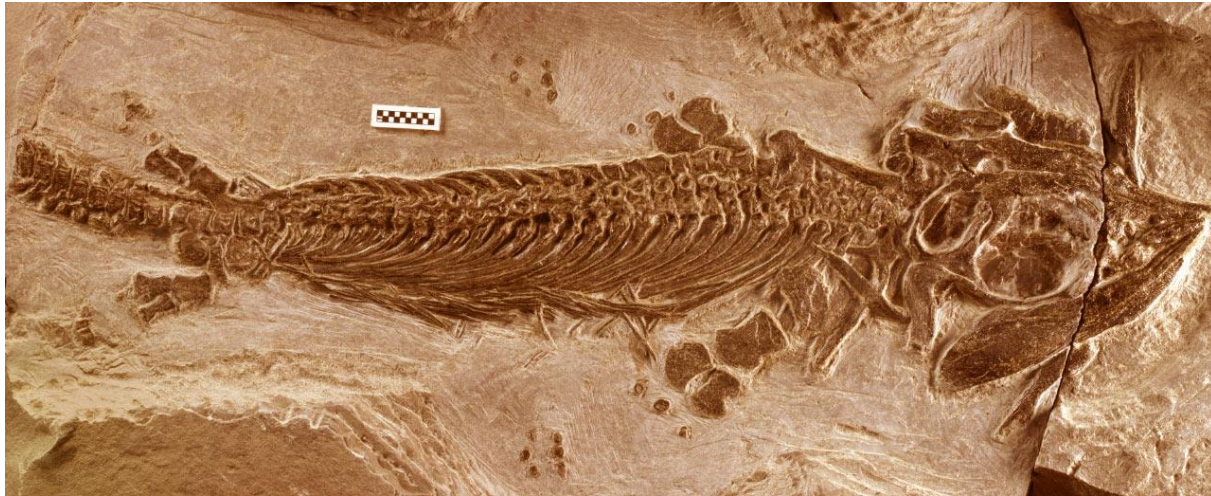
Ewolucja biomechaniki w morzach

- Przejście z undulacji na oscylację jest nieuniknione przy ekspansji ze strefy litoralnej do pelagicznej.
- Zwiększona wydajność energetyczna umożliwia ewolucję form rozwijających duże prędkości.
- Konwergencja to kompromis pochodzenia ewolucyjnego i praw fizyki.

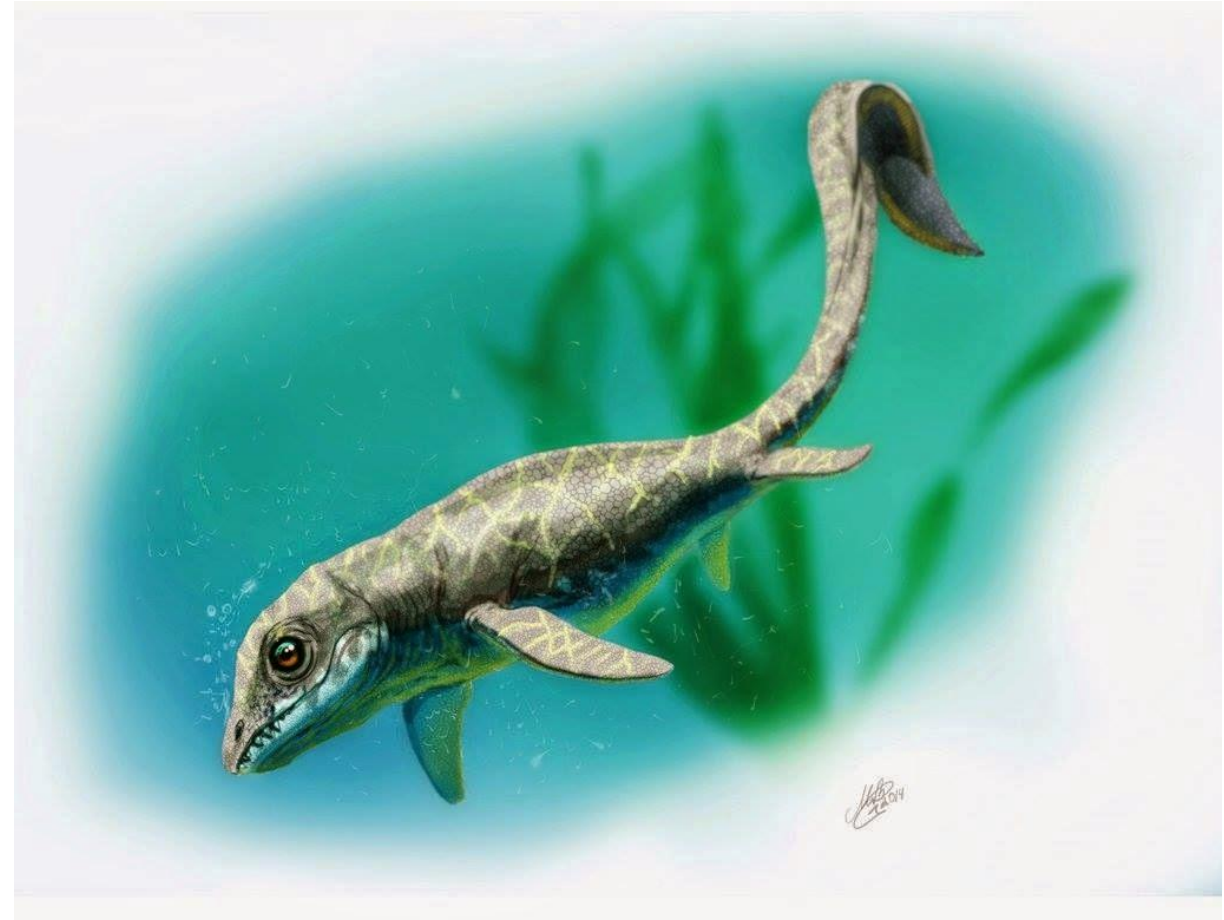

Vatanabe et al., 2008

Pochodzenie ichtiozaurów

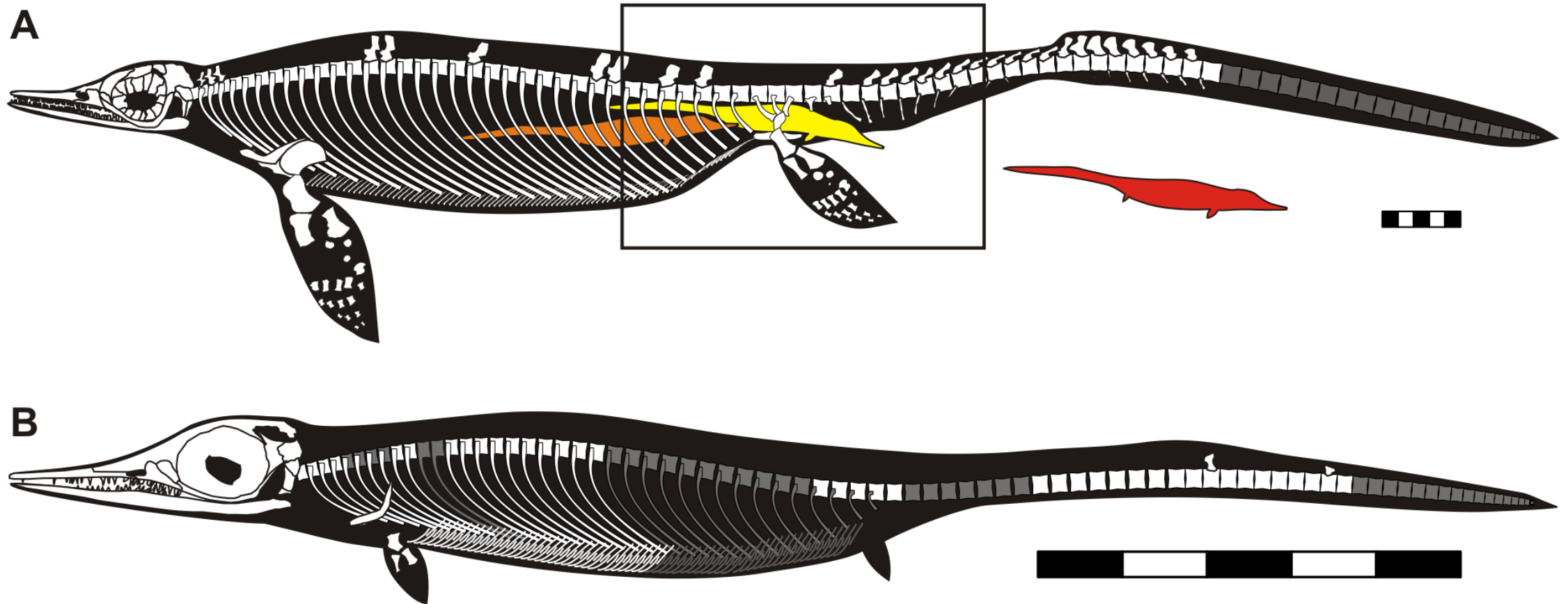

Szkielet *Cartorhynchus lenticarpus*
Motani et al., 2014

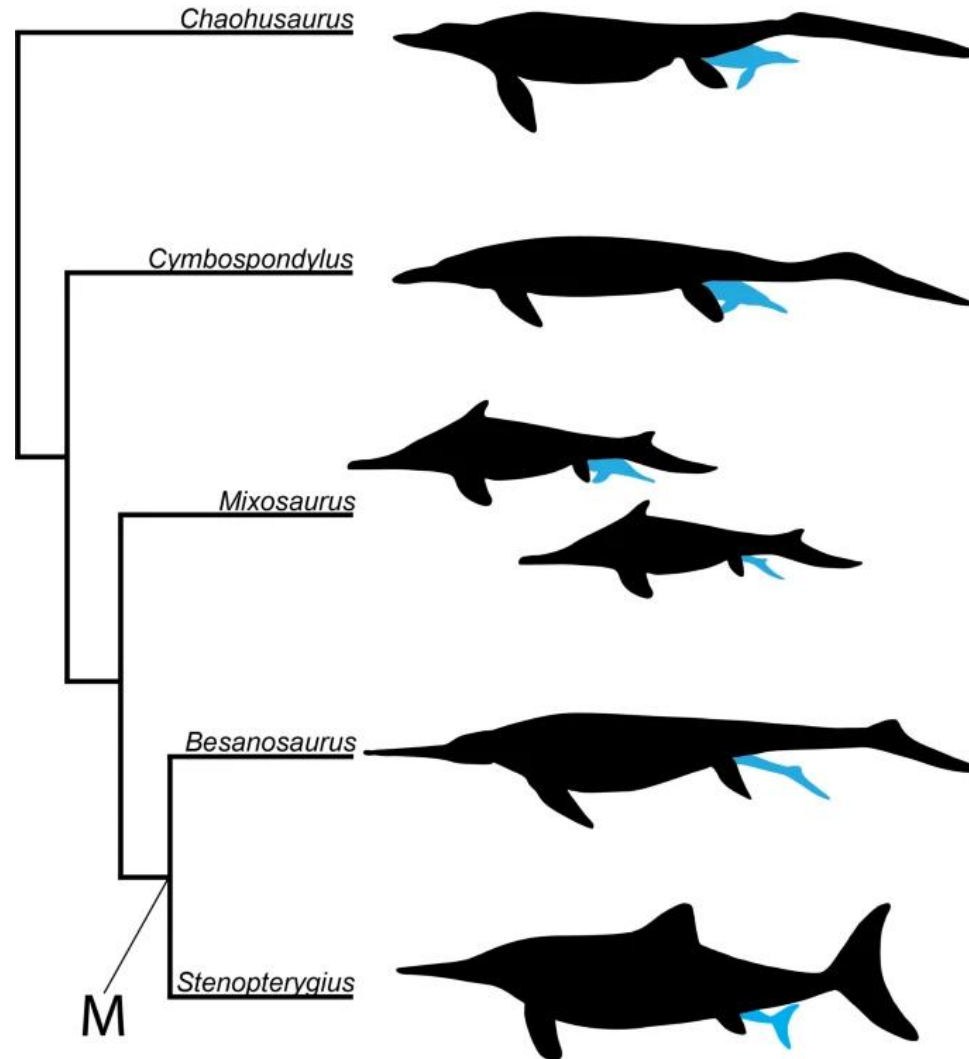
Rekonstrukcja Vitaliy Melnik

Żyworodne już od triasu

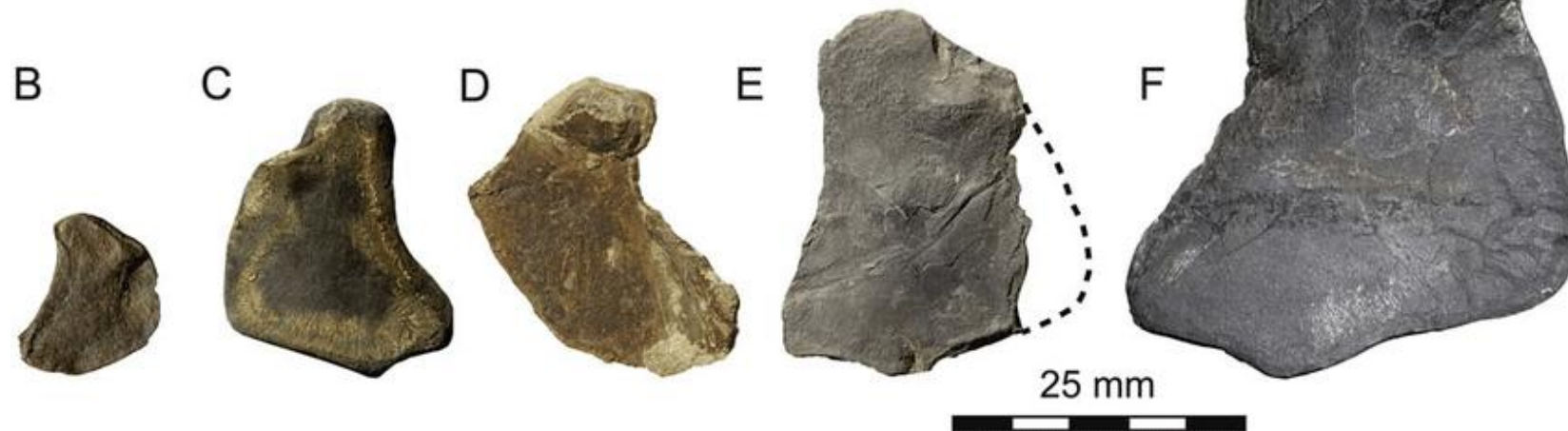
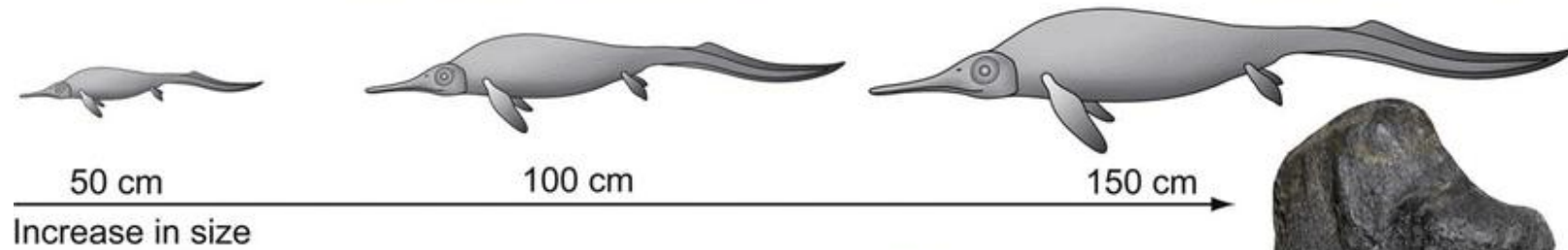
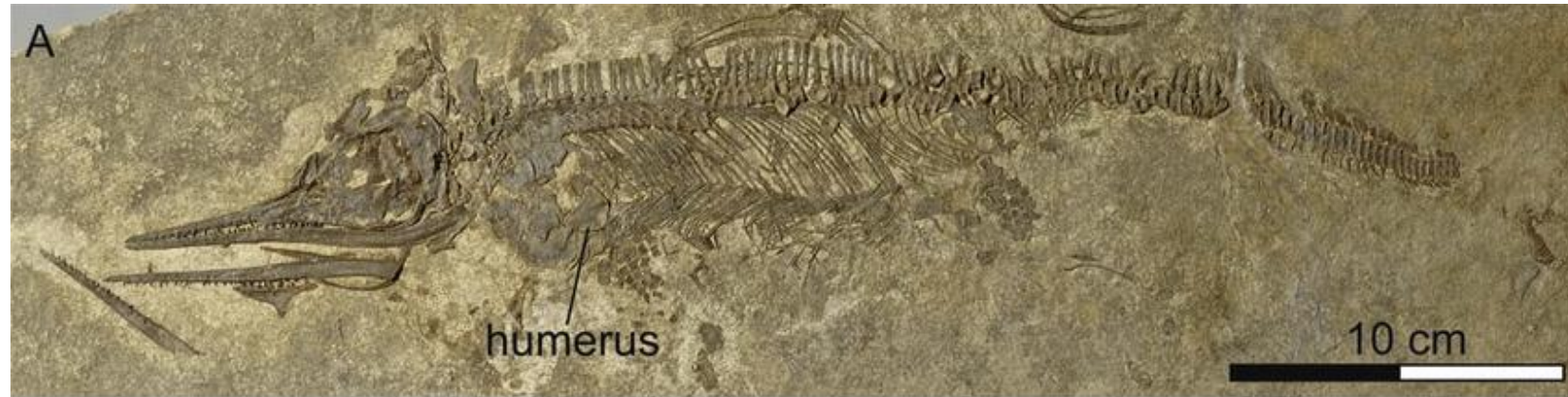
Motani et al., 2014

Ewolucja żyworodności

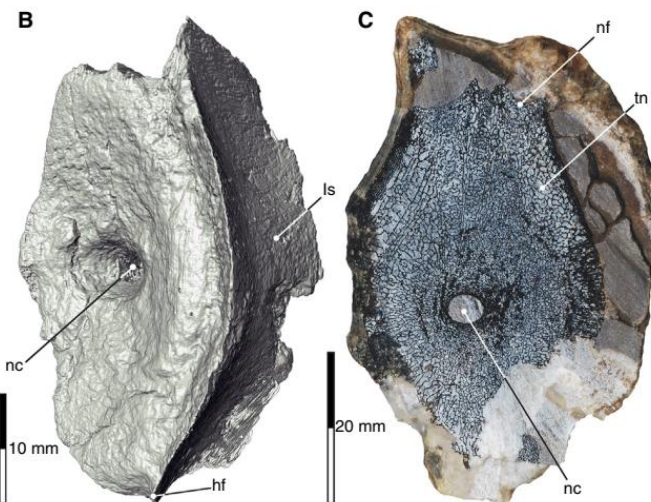
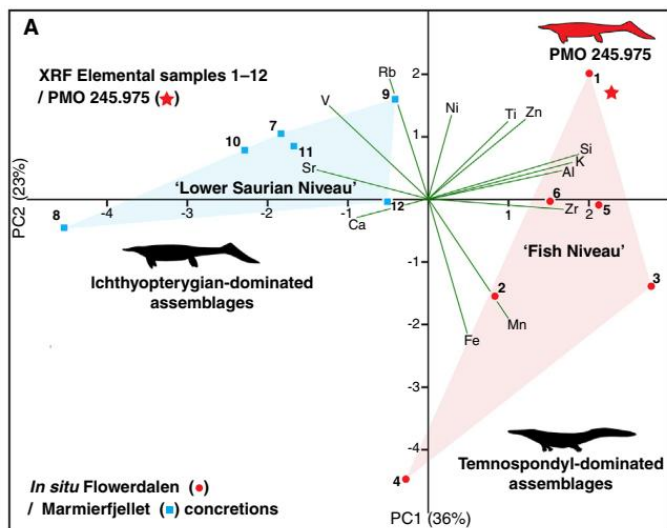

Miedema et al., 2023

Mixosaurus

Paleontologiczny zwrot akcji!

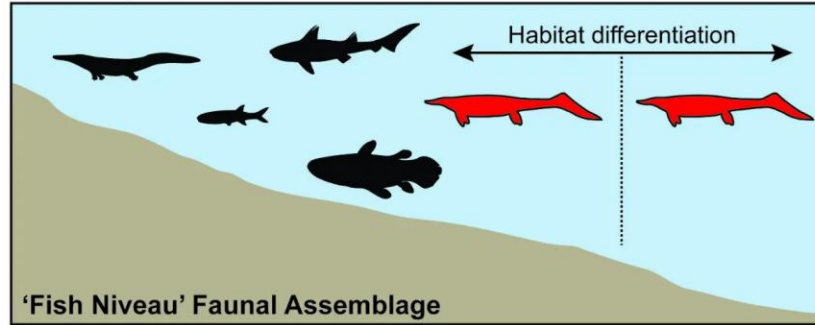

Kear et al., 2023

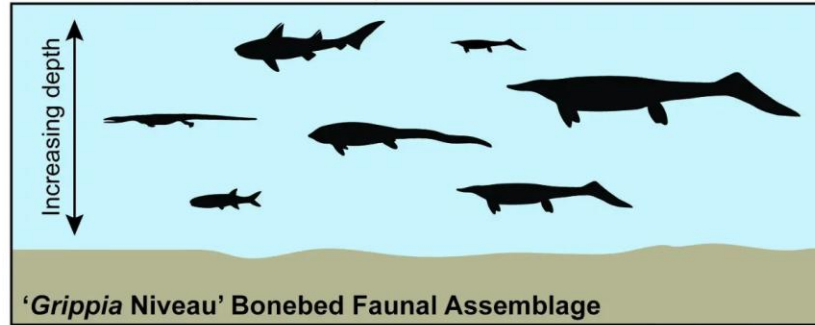

Ryc. Esther van Hulsen

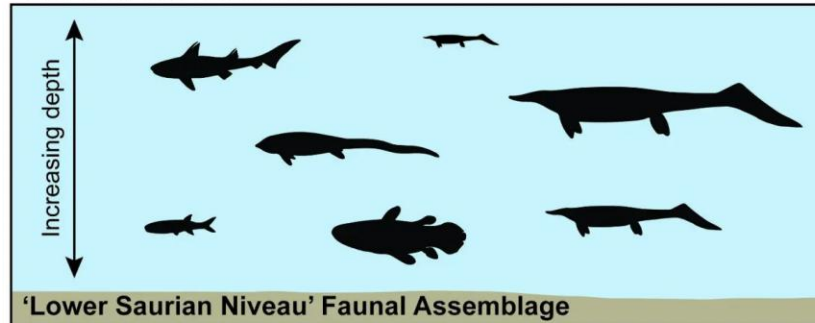
~250 Ma, middle to late Smithian

~248 Ma, early to middle Spathian

~247 Ma, late Spathian

Early Triassic (middle to late Olenekian)

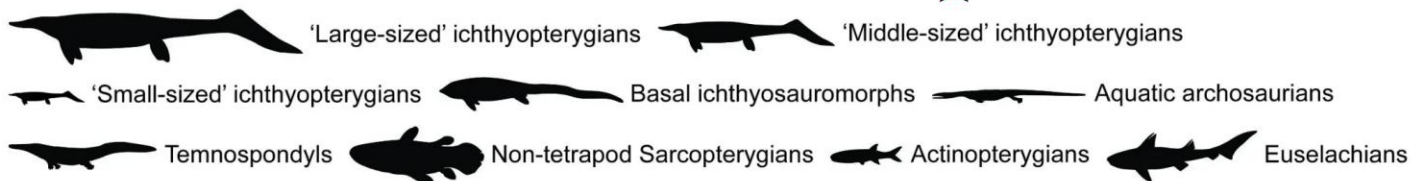
Oceanic dispersal

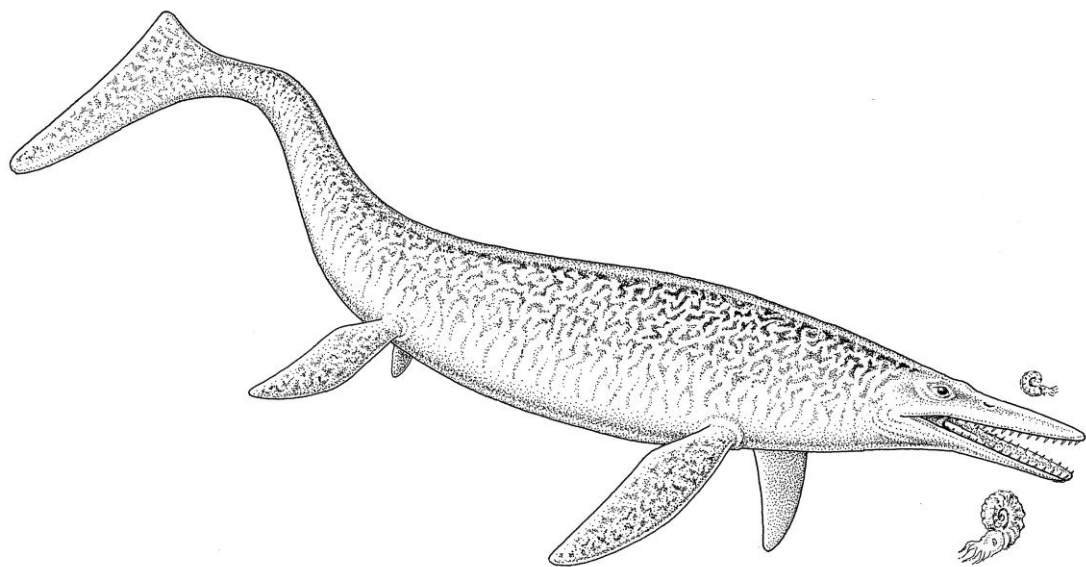
Oceanic dispersal

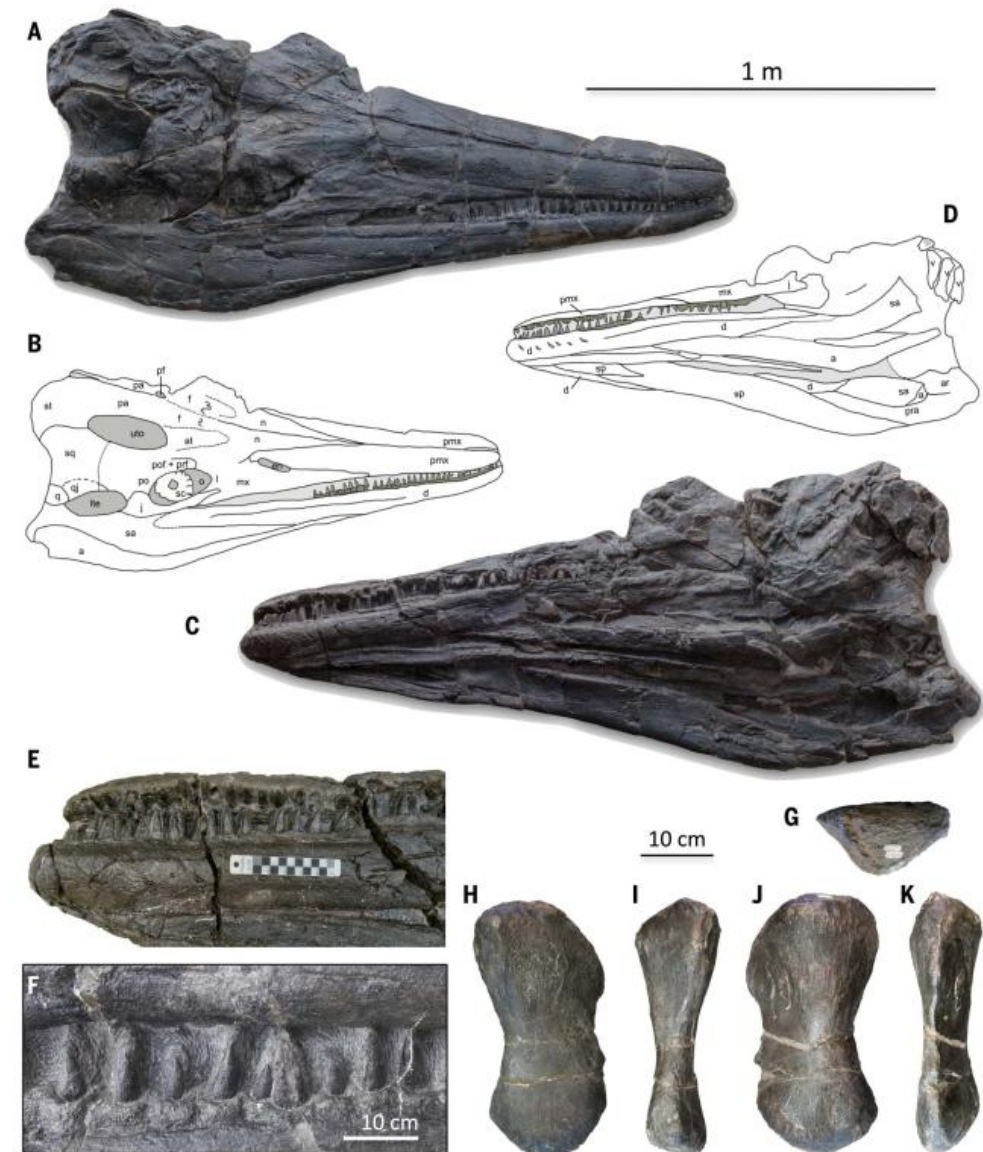
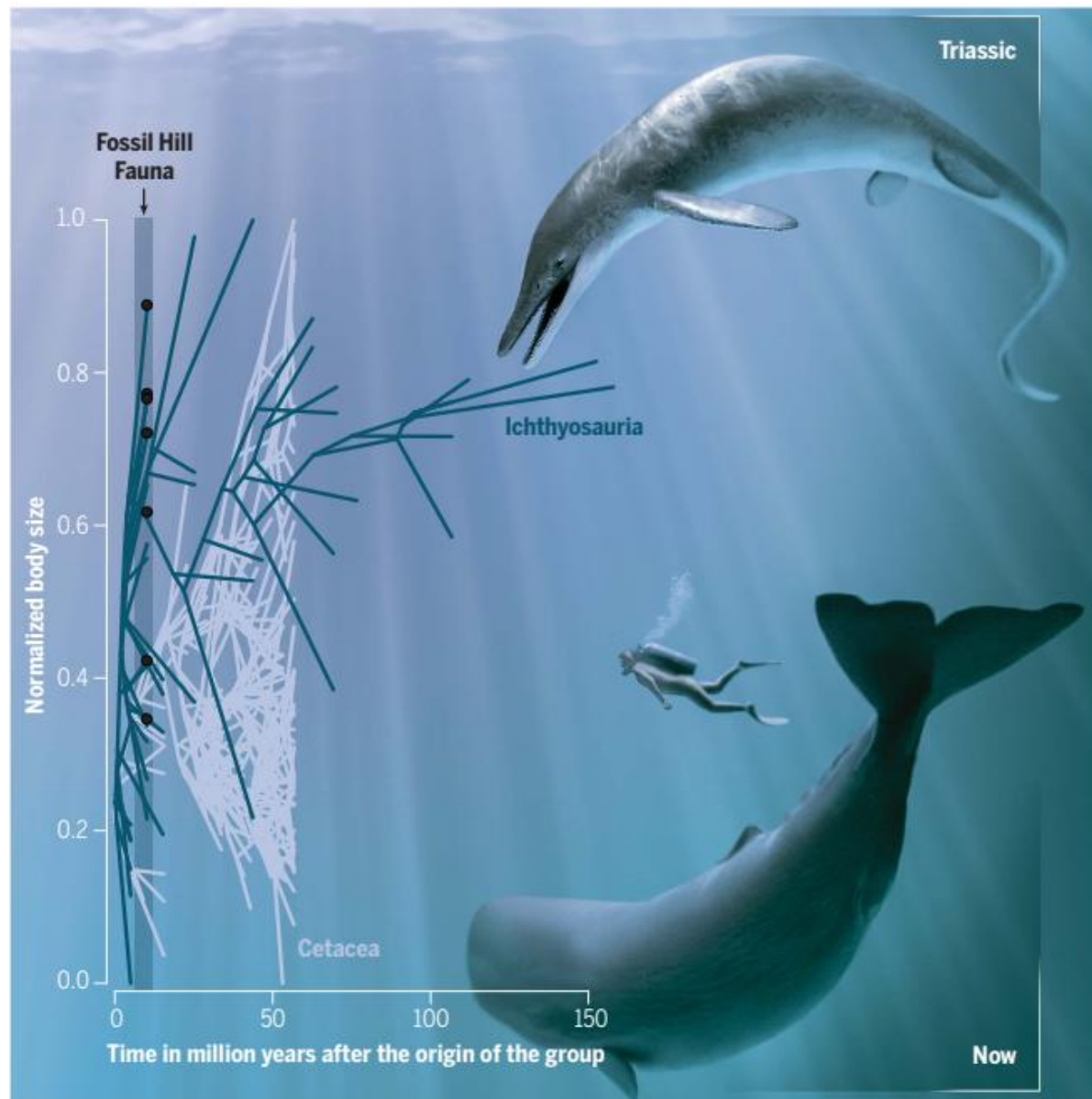
★ Ichthyosauromorph occurrences

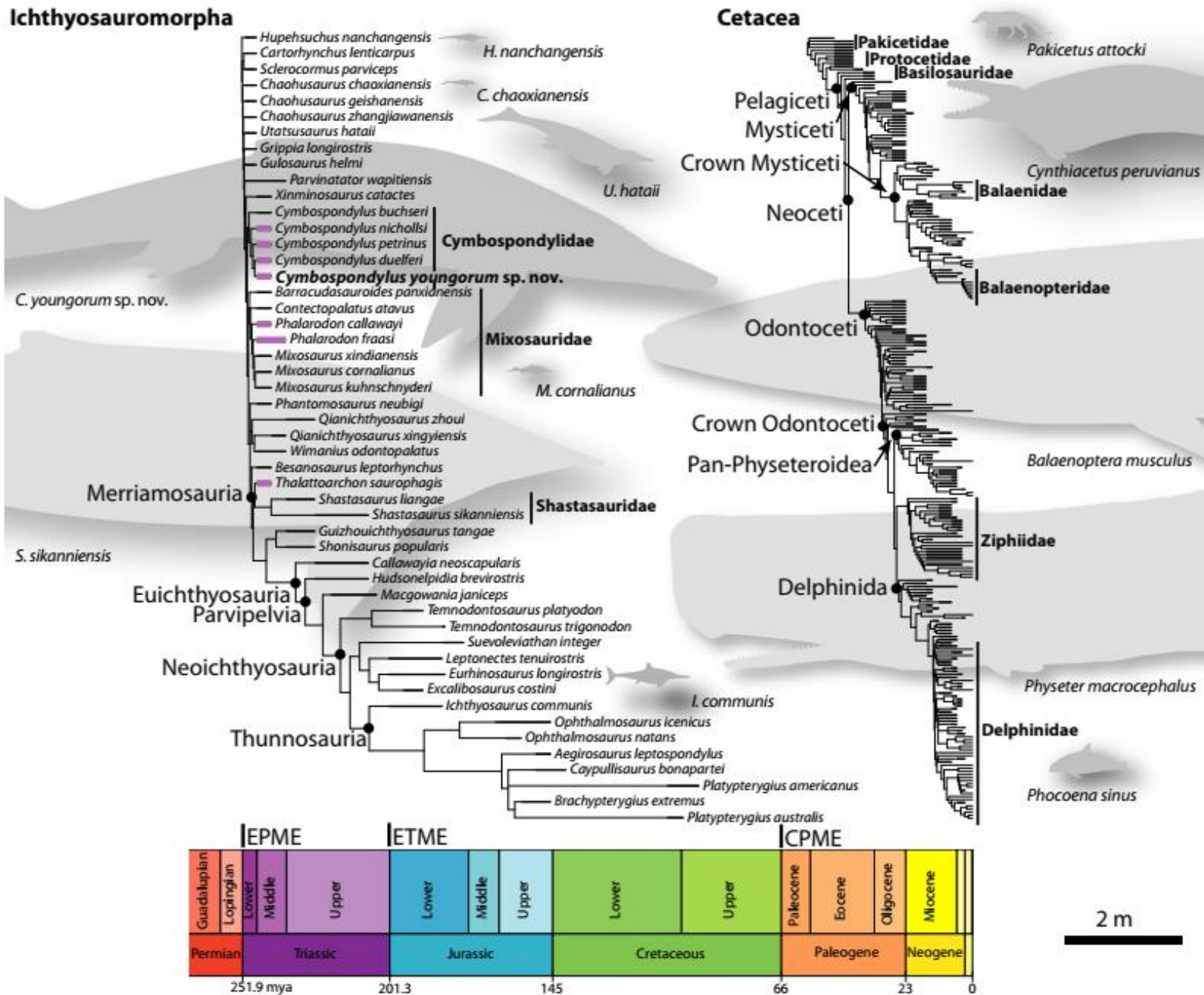
Cymbospondylus i narodziny morskich gigantów

Sander et al., 2021

Sander et al., 2021

Holzmaden – wczesnojurajskie cmentarzysko gadów morskich

Wykopalka paleontologiczne w Holzmaden

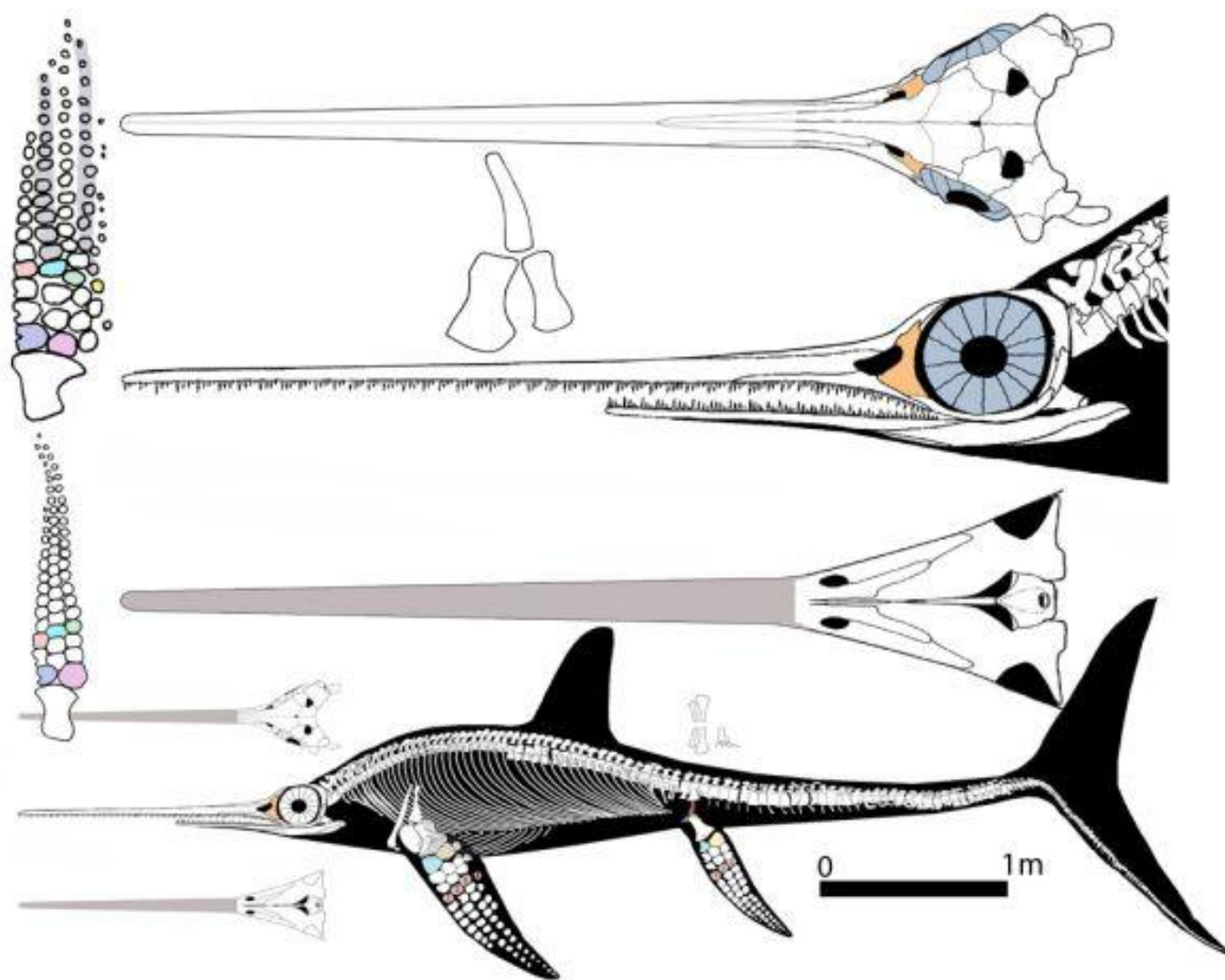
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Holzmaden,auf_der_Suche_nach_Fossilien_-_panoramio.jpg

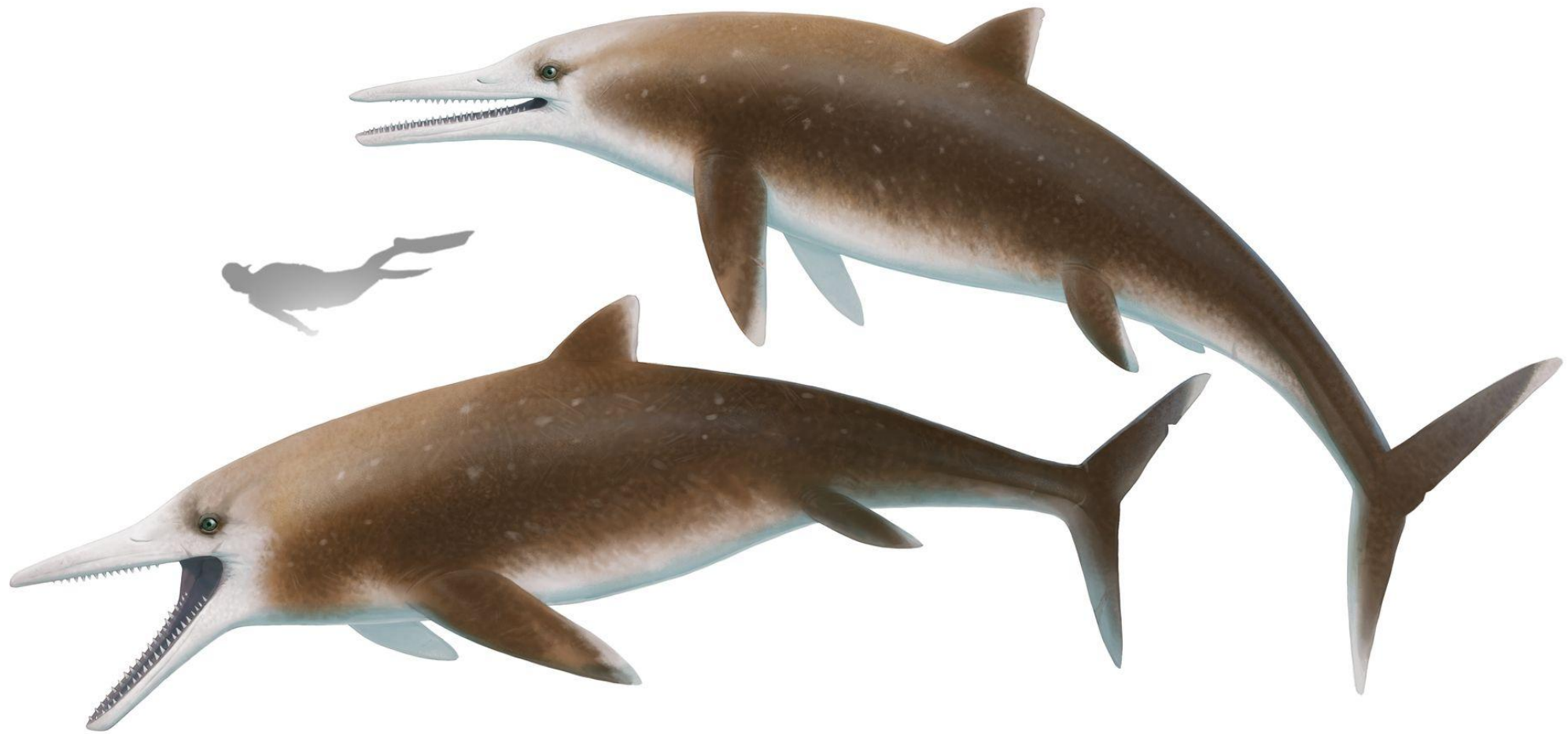
Ichthiozaury z rodzaju *Stenopterygius*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Stenopterygius>

Eurhinosaurus – jurański włócznik

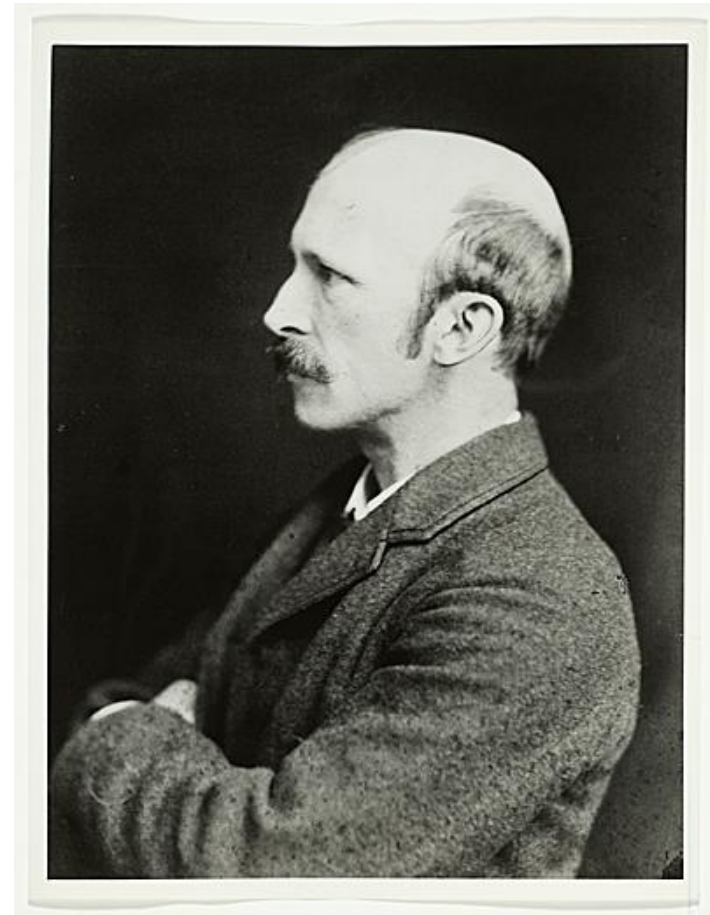

Temnodontosaurus – jurajska orka

Prawo Thayera i konwergencja melanistyczna

- Rozmieszczenie ciemnego i jasnego umaszczenia na ciele organizmów jest odwrotne względem kierunku padania światła w danym środowisku.
- Przeciwcień jest formą adaptacji do rozmaitych typów środowisk.
- Liczne zastosowania militarne.

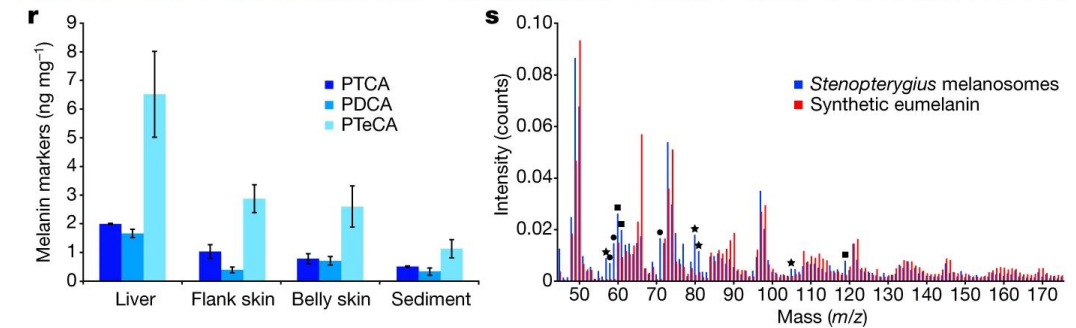
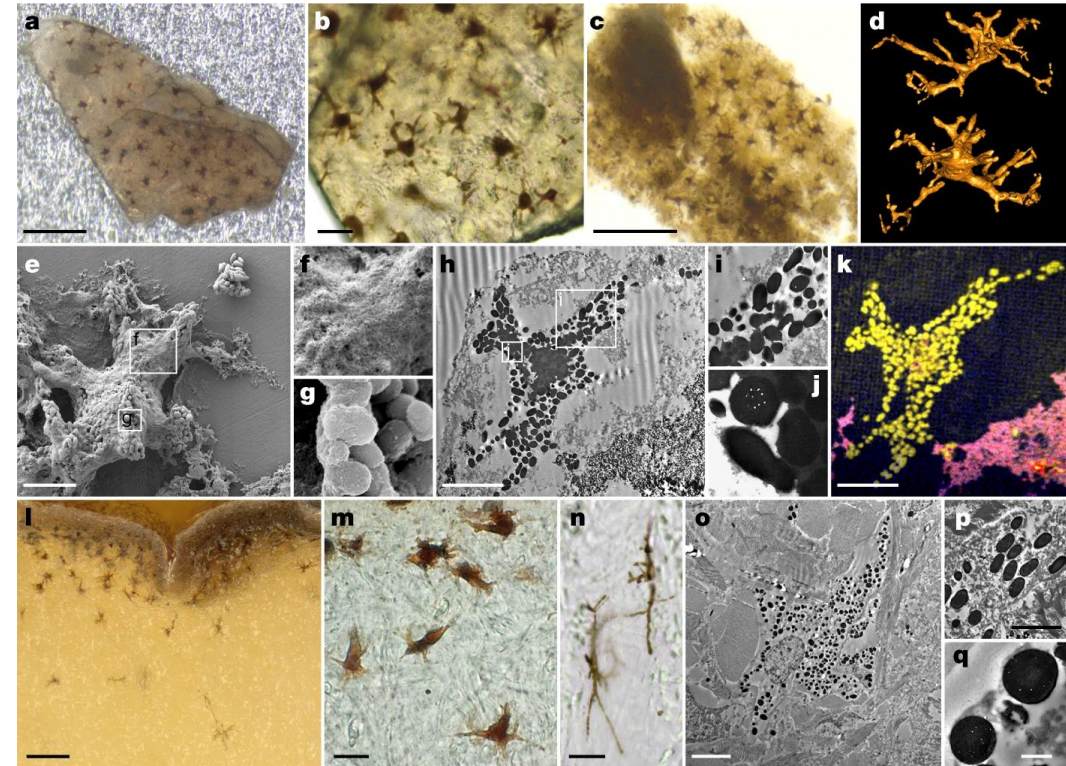
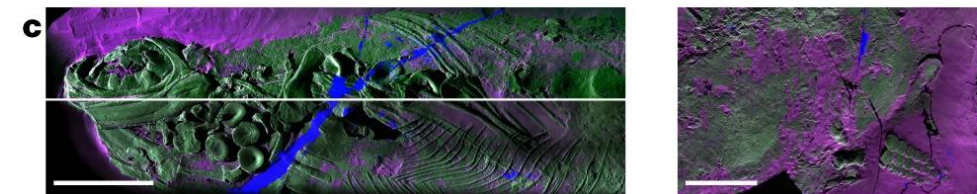
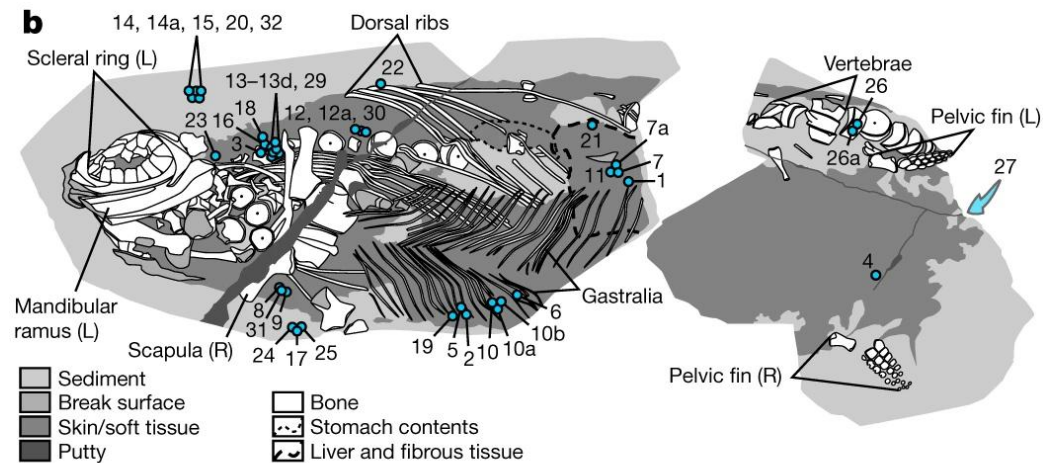
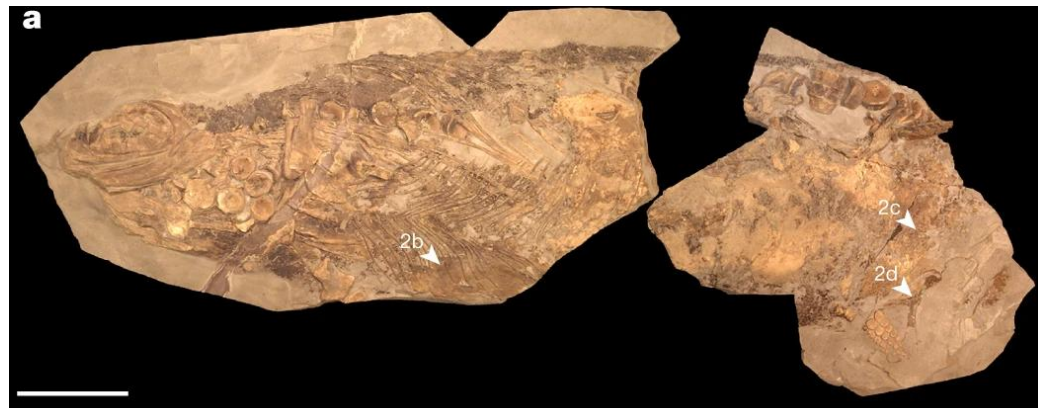

Abbott Handerson Thayer
1849 - 1921

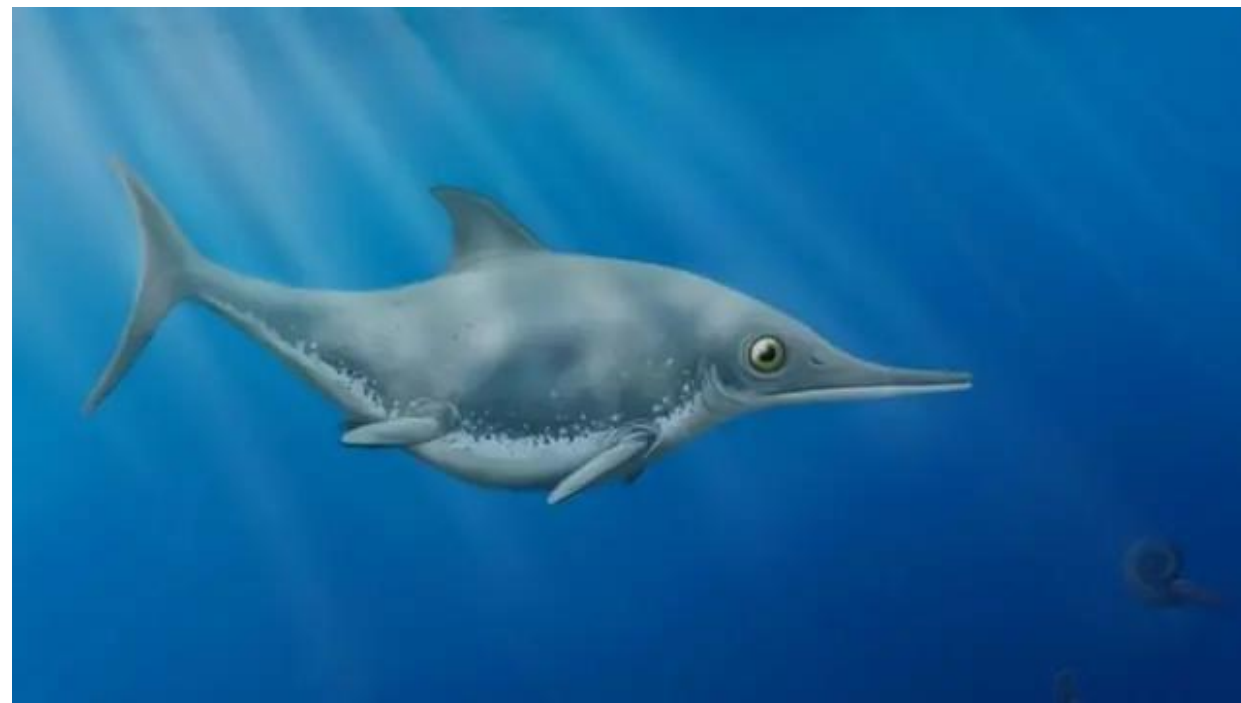
Przeciwnieć w środowiskach morskich

Przeciwcień u ichtiozaurów

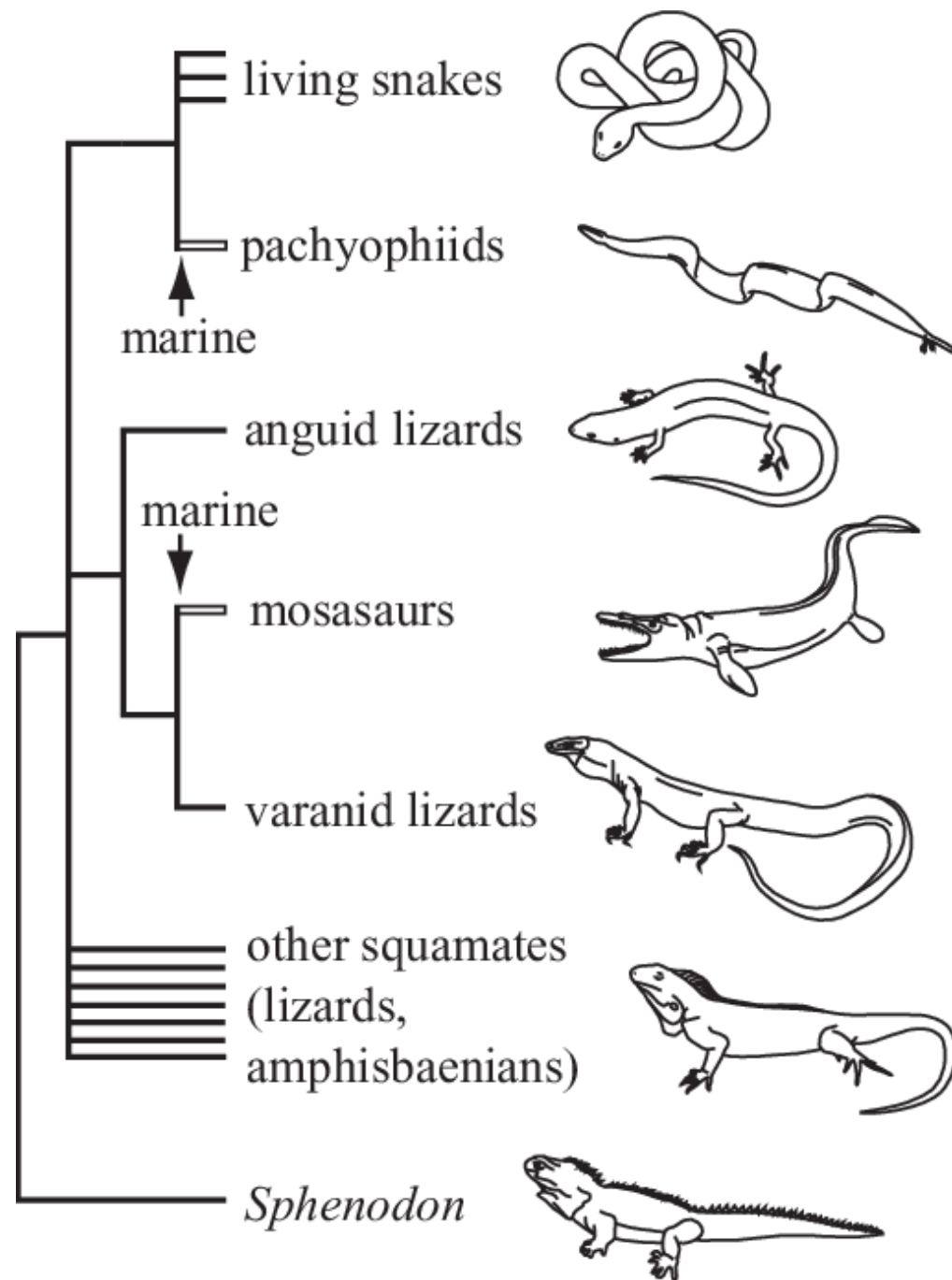

Prawo Thayera to przykład konwergencji

Mozazaury – morskie warany

Czaszka mozazaura vs czaszka warana

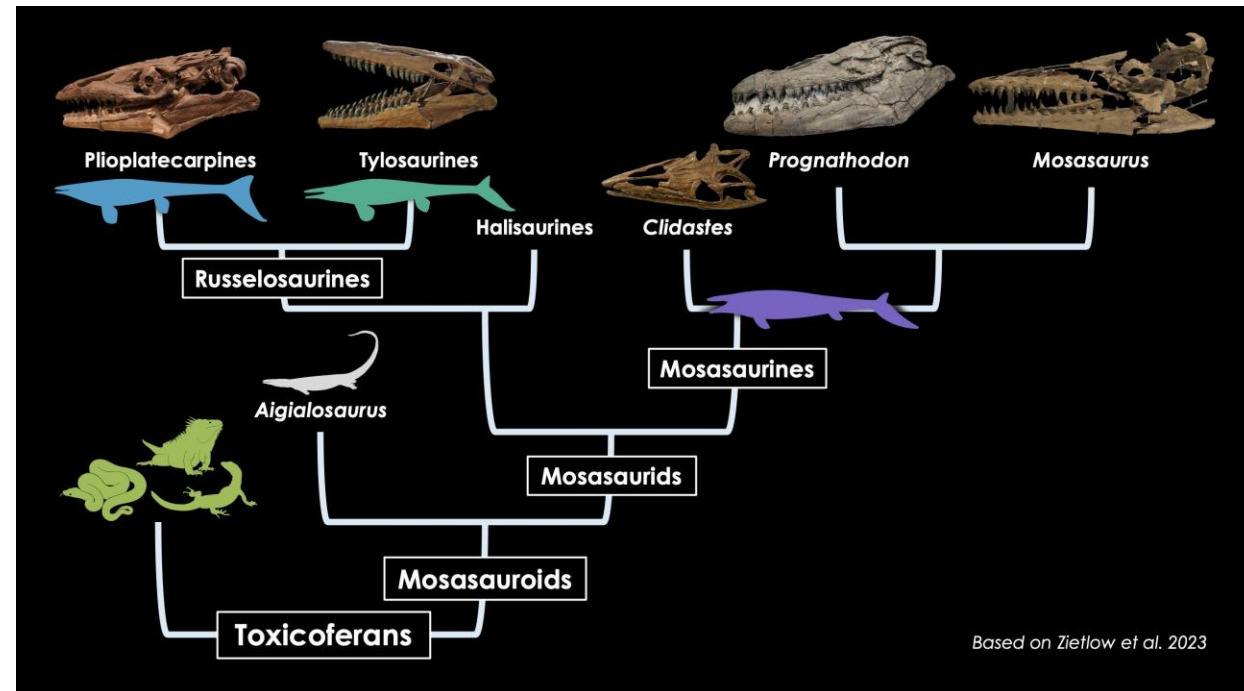
<http://www.extravaganzi.com/wp-content/uploads/2012/05/American-Mosasaur-skull-Tylosaurus-kansasensis.jpg>

<https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/komodo-dragon-skull-millard-h-sharp.jpg>

Fazy ewolucji mozazaurów

- 1. Faza pierwotnych **pytonomorfów**
→ transformacja form lądowych w wodne; niewielkie **Dolichosauridae** i **Aigialosauridae**.
- 2. Faza **ewolucji iteratywnej** (równoległa dywersyfikacja) mozazaurydów → niezależne przejście *plesiopedal* > *hydropedal* u:
 - **Russellosaurina**
 - **Mosasaaurinae**

THE SEA DRAGONS

Mosasaurs were a group of lizards that returned to the sea to become apex predators. They replaced many iconic sea monsters in their conquest of the Cretaceous oceans. The animals represented here are not to scale and don't represent a direct line of descent, but rather plausible models for how this amazing transition happened.

Aigialisaurus dalmaticus

100-93 mya • Croatia

Dallasaurus turneri

92 mya • USA

Yaguarasaurus columbianus

90 mya • Colombia

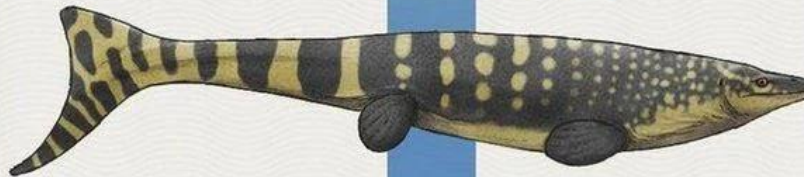
Halisaurus platyspondylus

70-66 mya • USA

Platecarpus tympanicus

84-81 mya • USA / Canada

Plotosaurus bennisoni

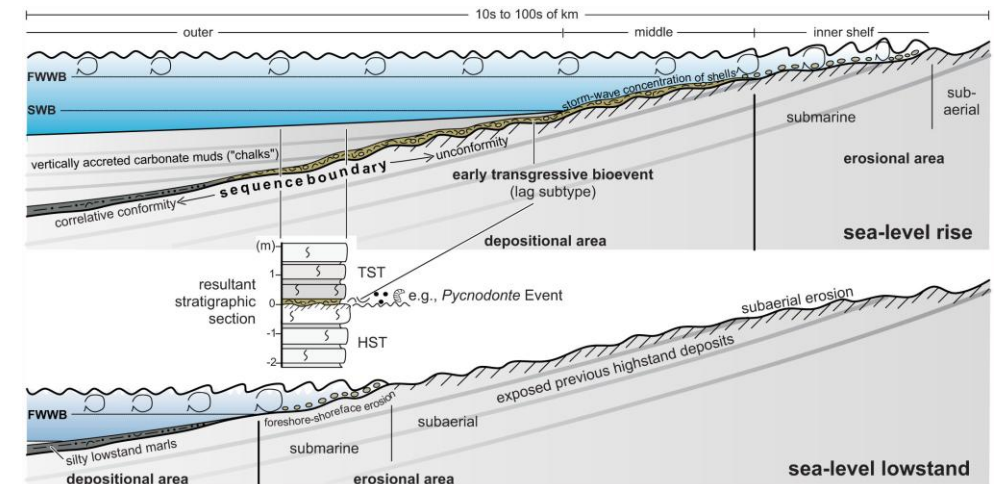
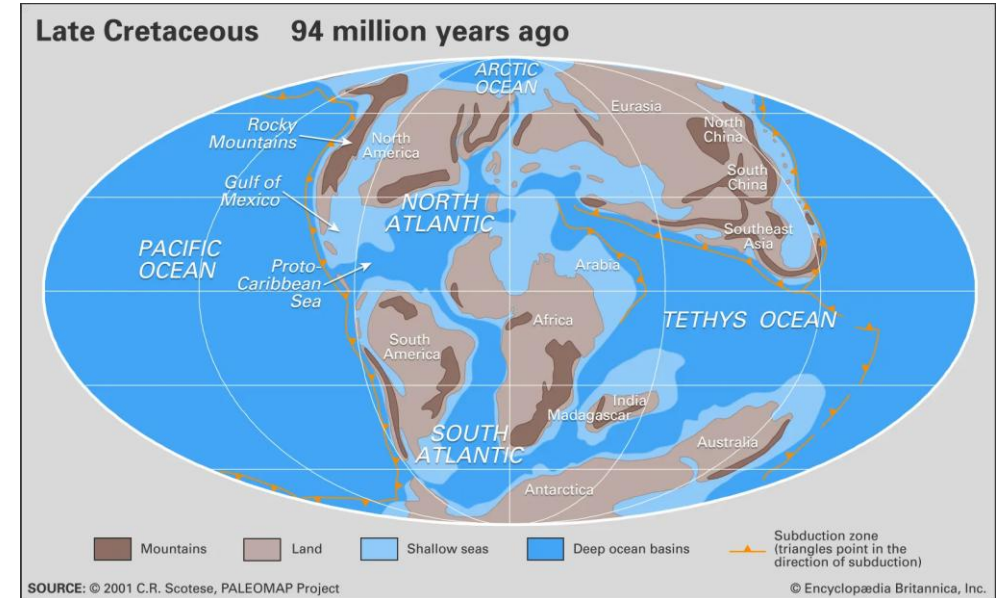
70 - 66 mya • USA

JULIO LACERDA

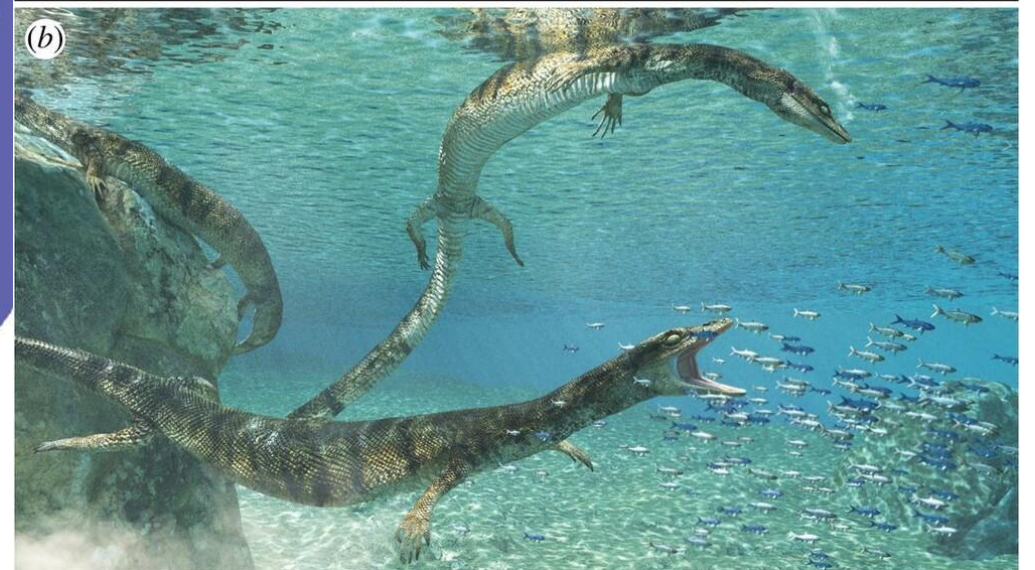
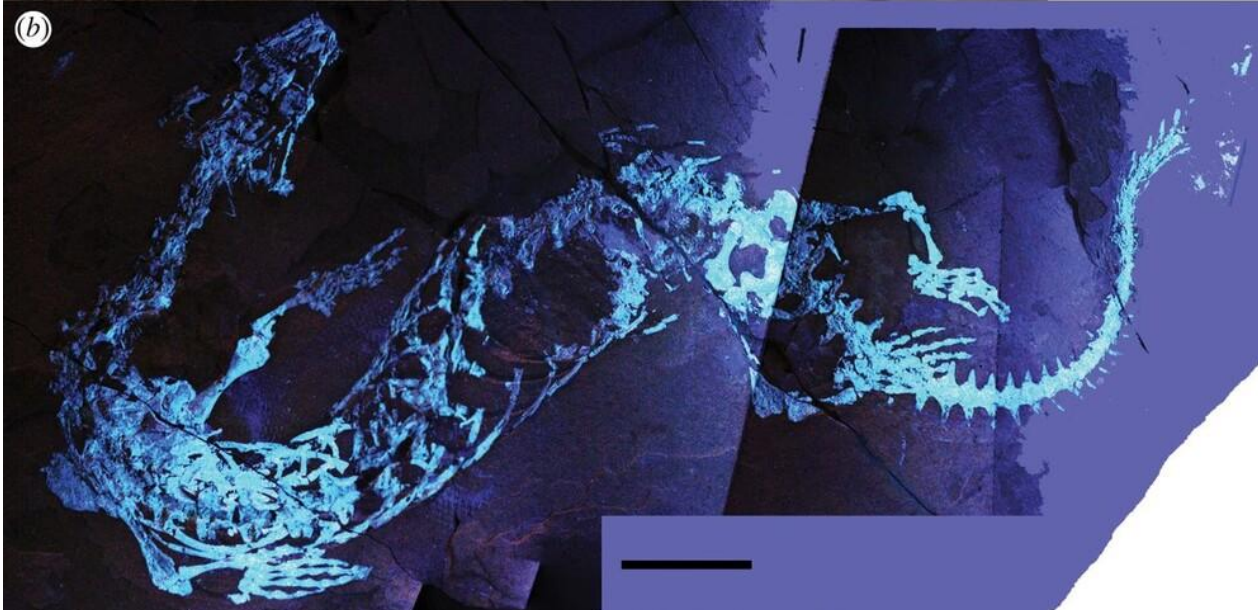
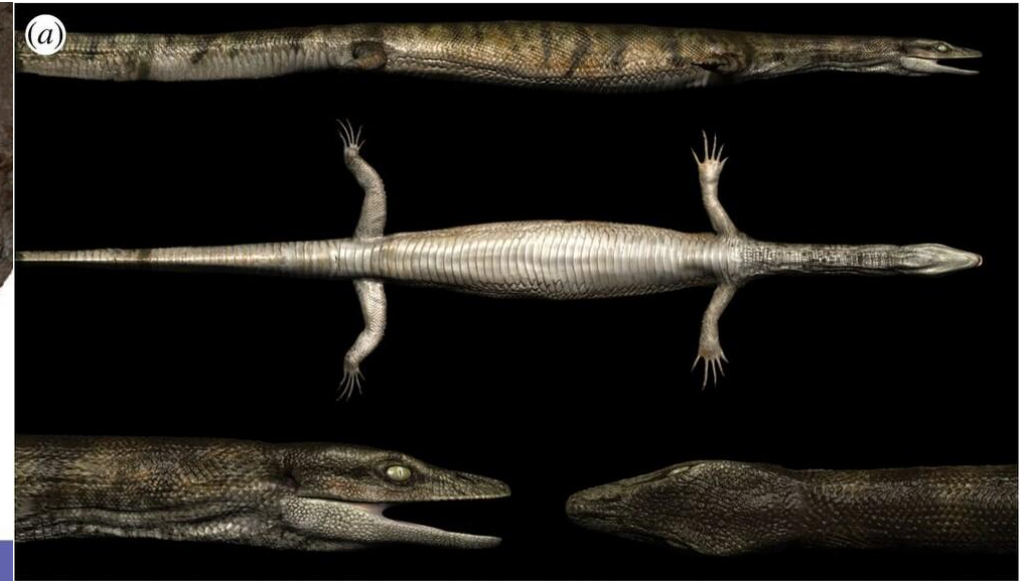
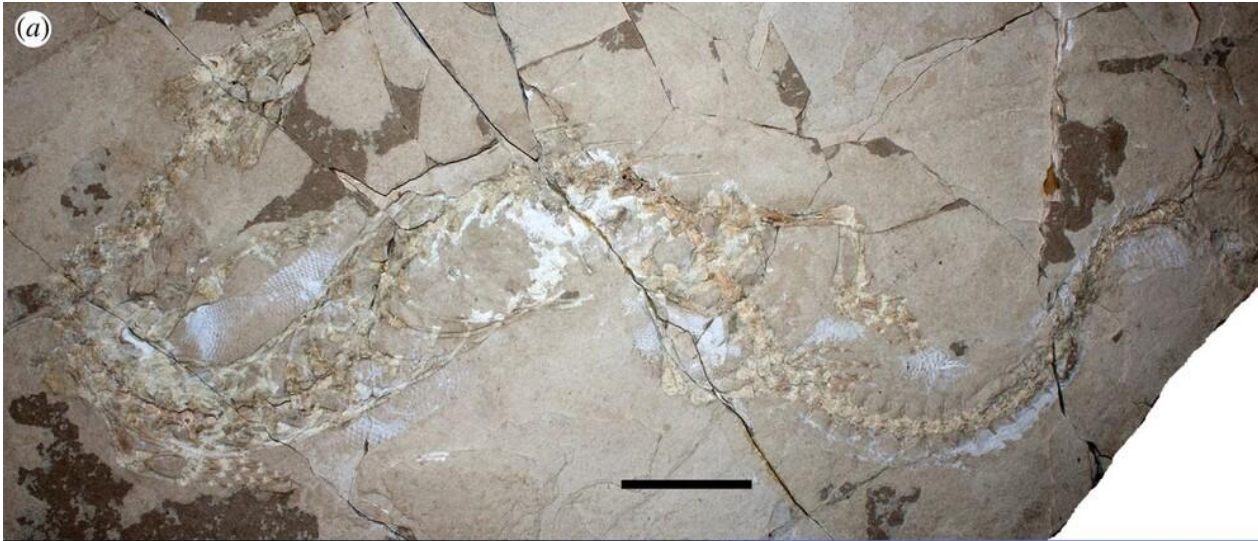
Środowiskowe uwarunkowania

- Poziom oceanu światowego w późnej kredzie najwyższy w dziejach!
- Płytkie i ciepłe morza sięgały daleko w głąb lądów.
- Wysokiemu poziomowi mórz towarzyszyły migracje i dynamiczne przemiany faun morskich.
- Ułatwione powstawanie cmentarzysk morskich kręgowców.

Wilmsen, 2012

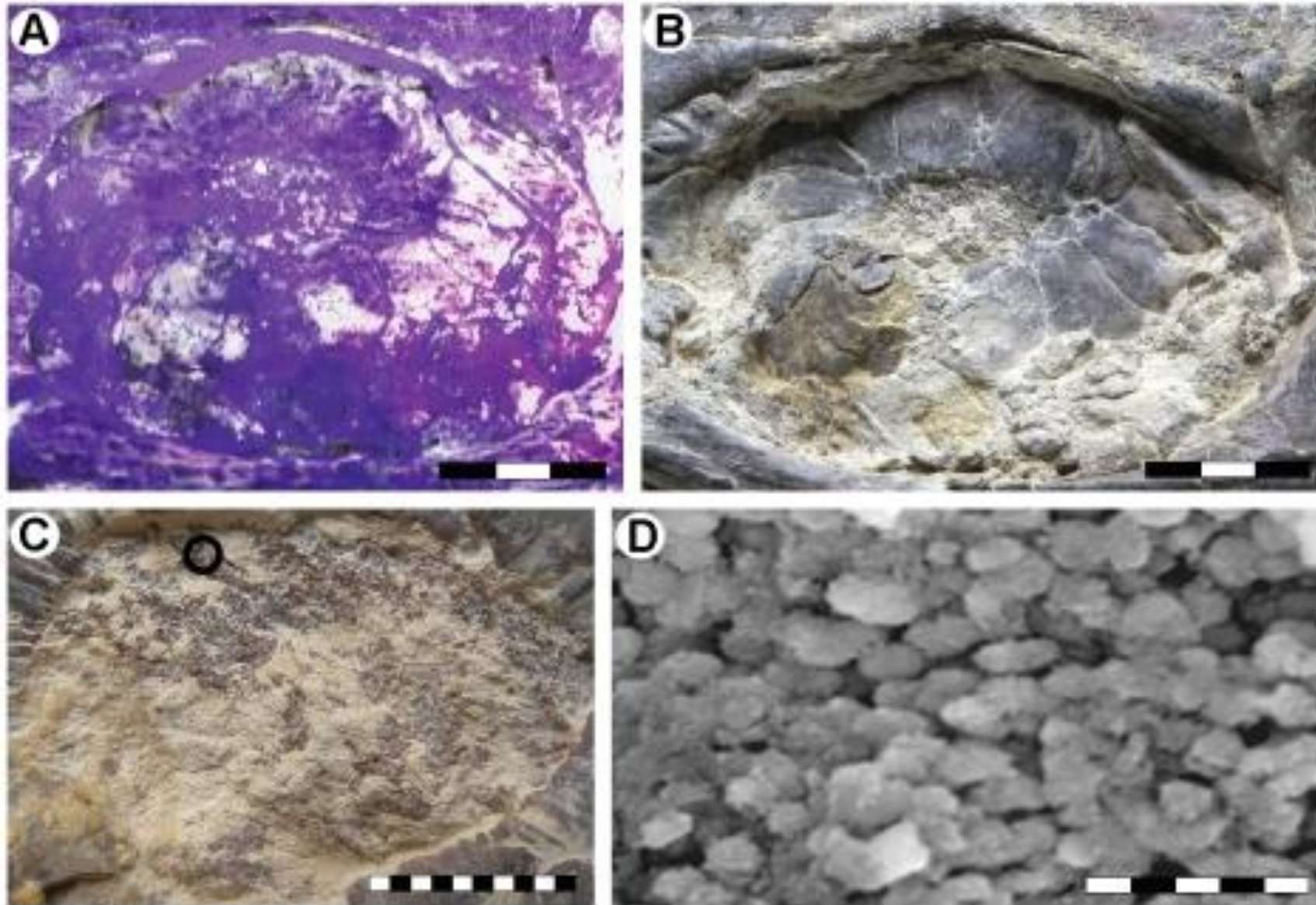
Primitivus – włoski prakuzyn

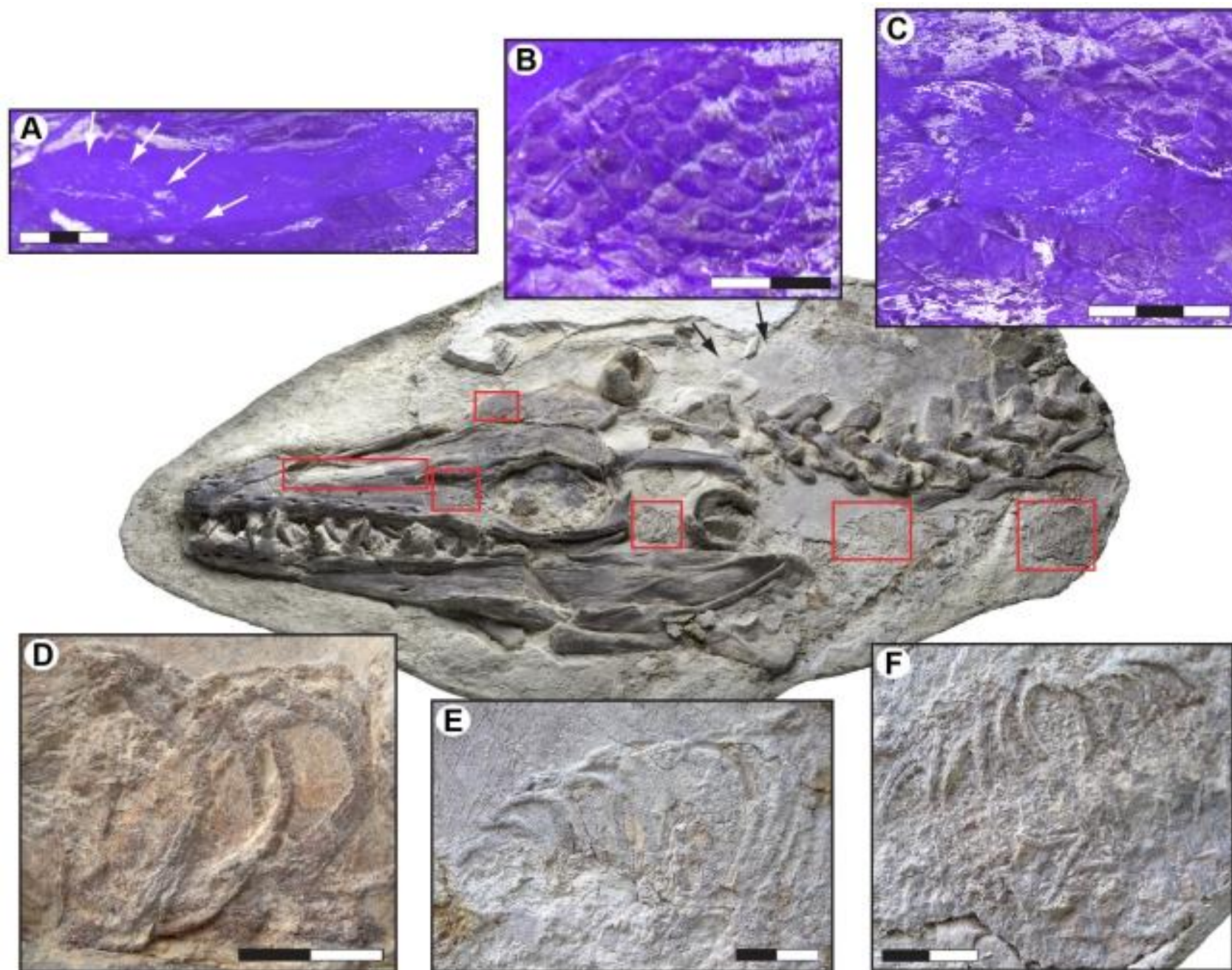

Platecarpus tympaniticus z przełomu santonu i kampanu w stanie Kansas, USA

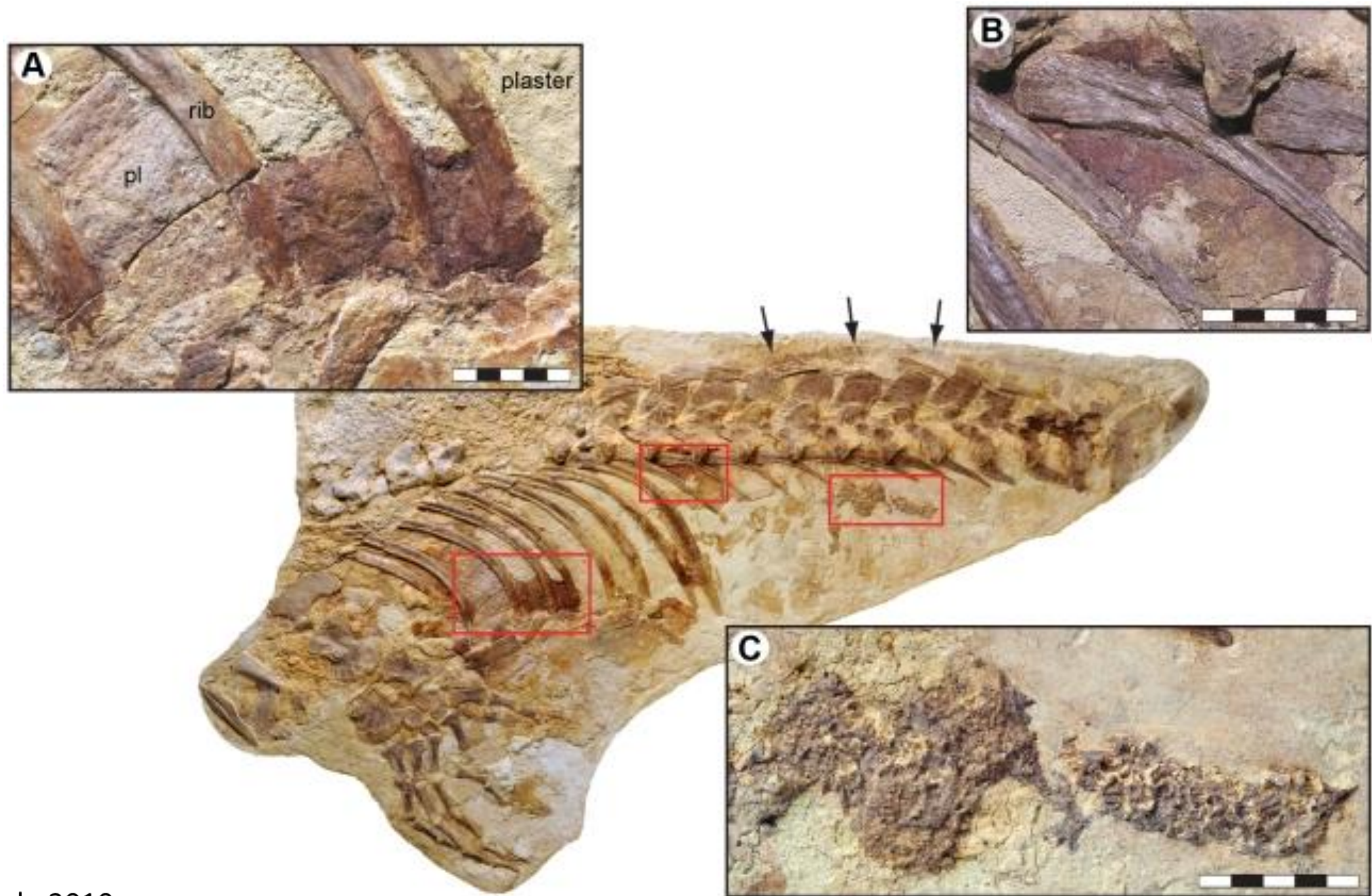

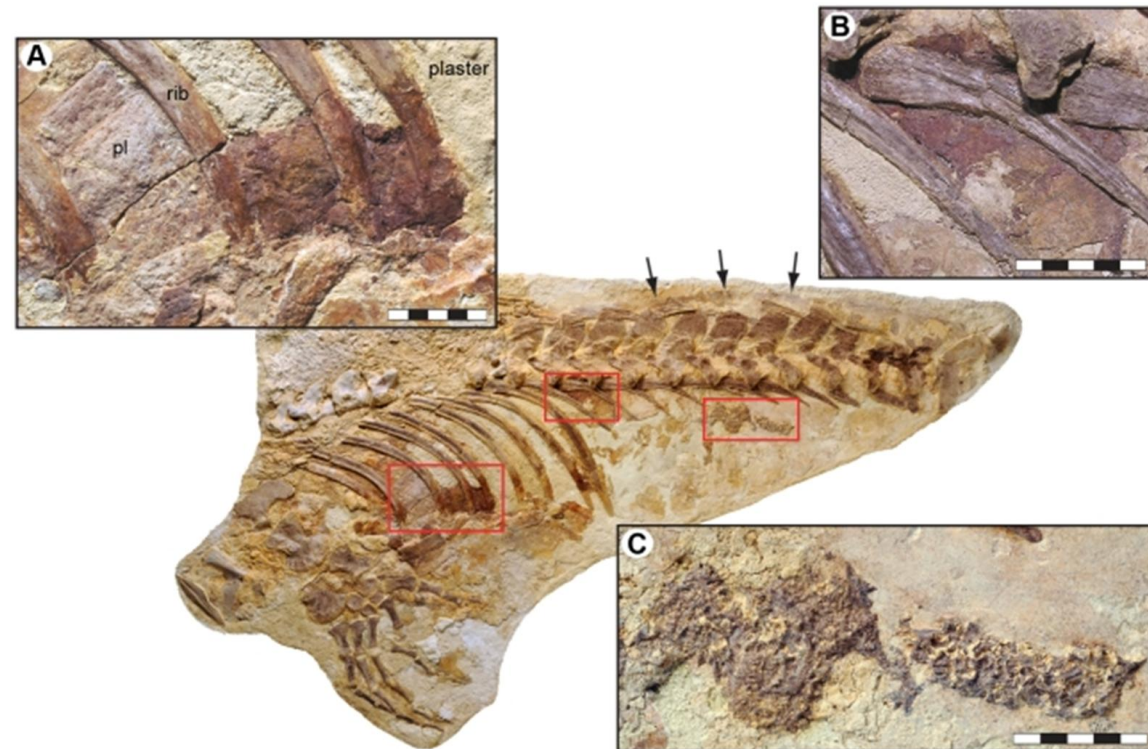
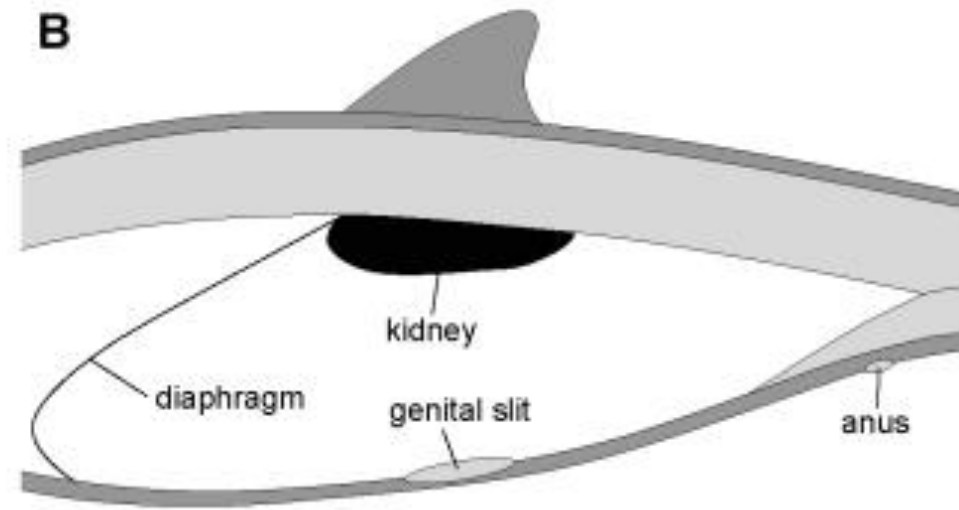
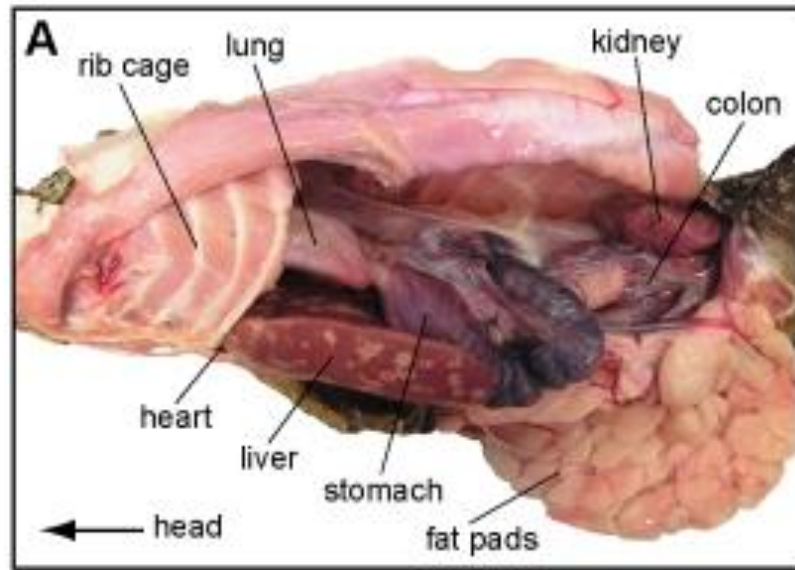
Fosfatyzacja tkanek miękkich

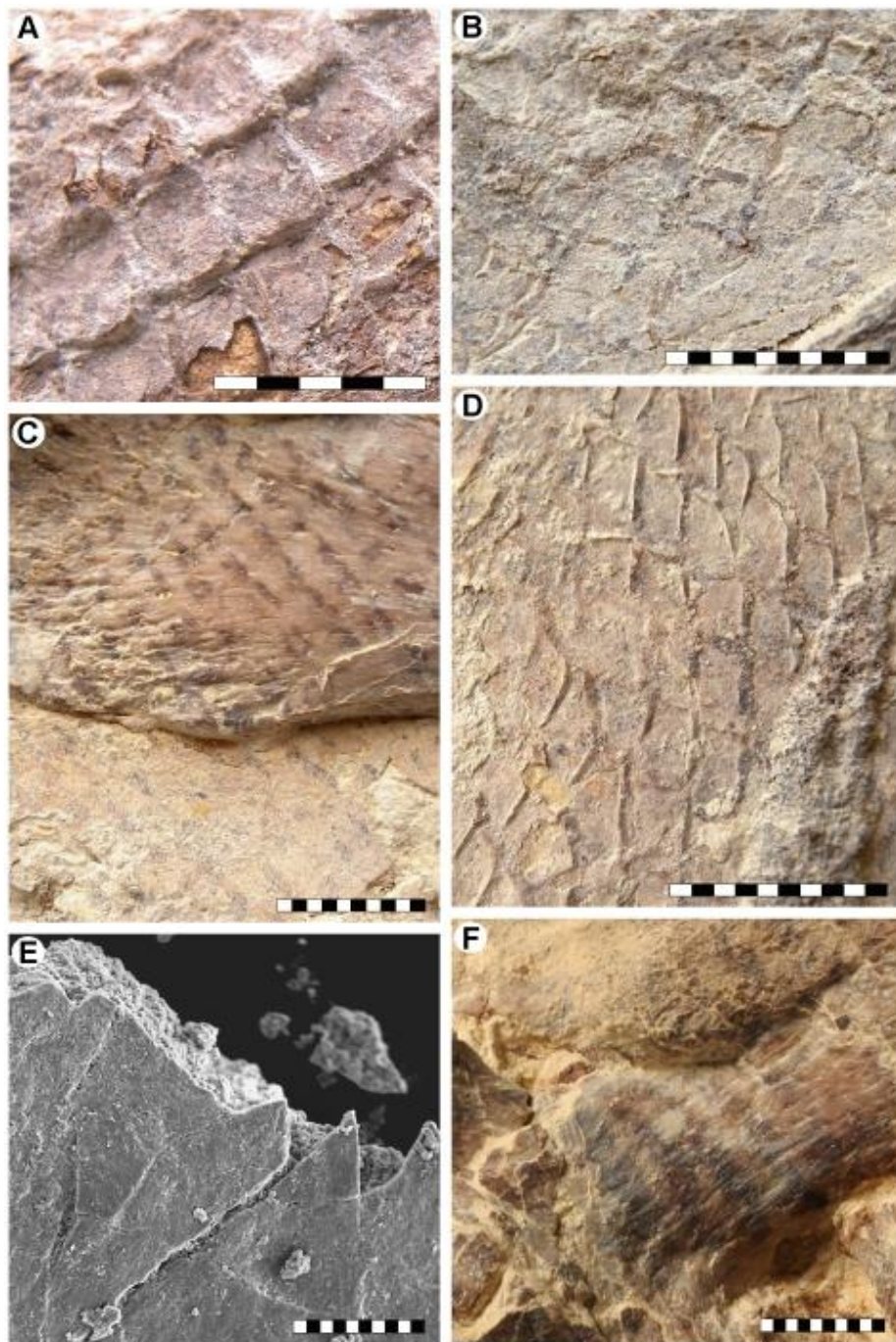

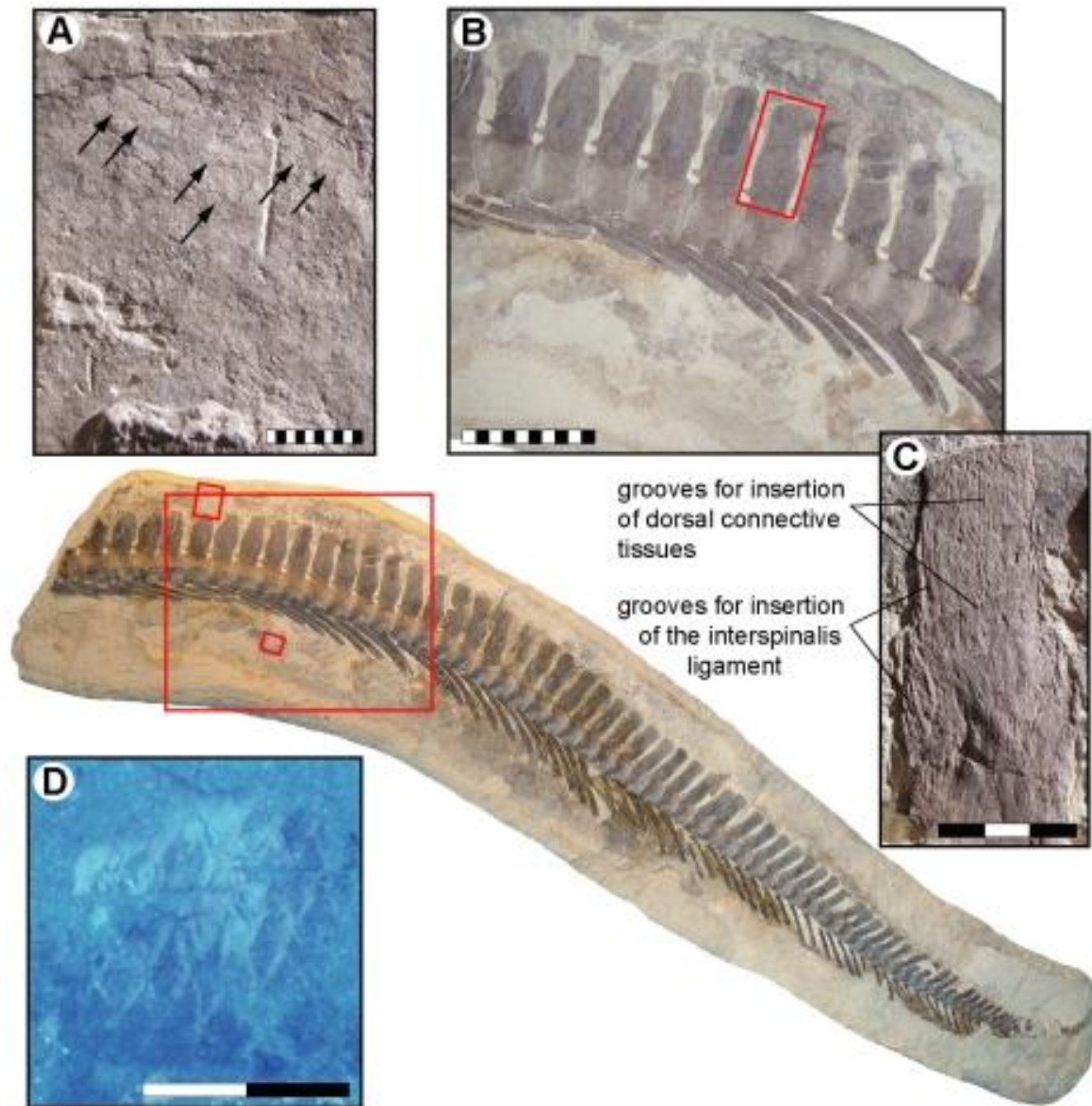
Lindgren et al., 2010

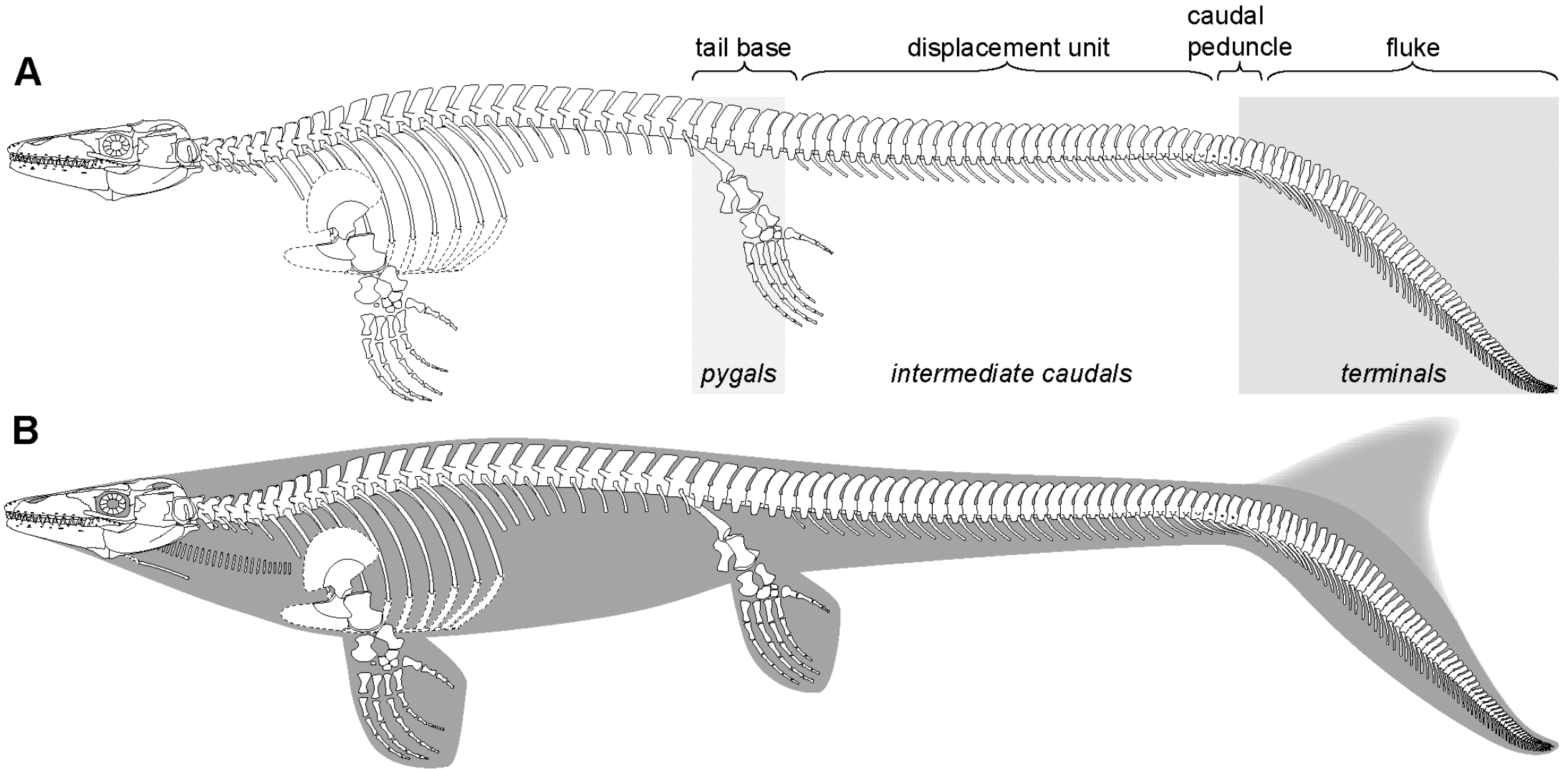

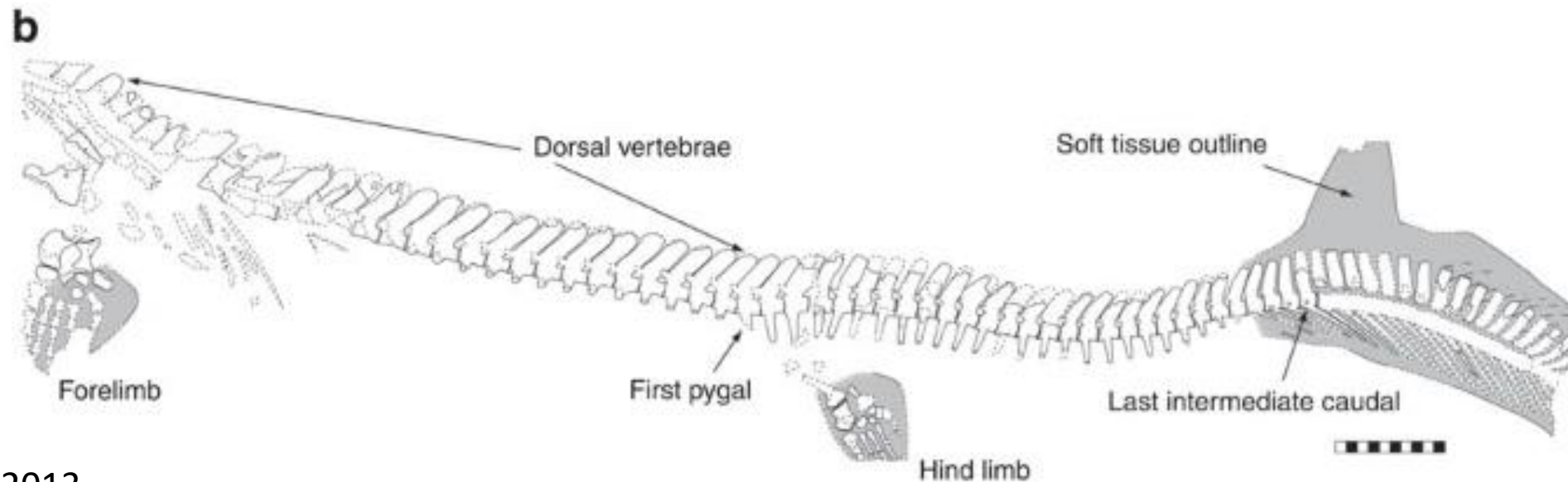
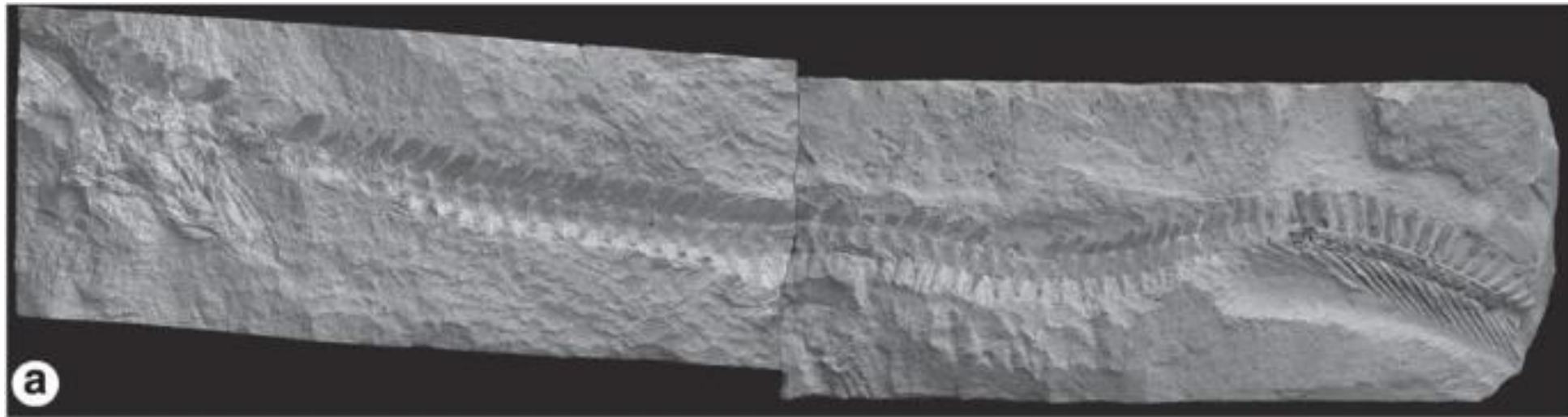

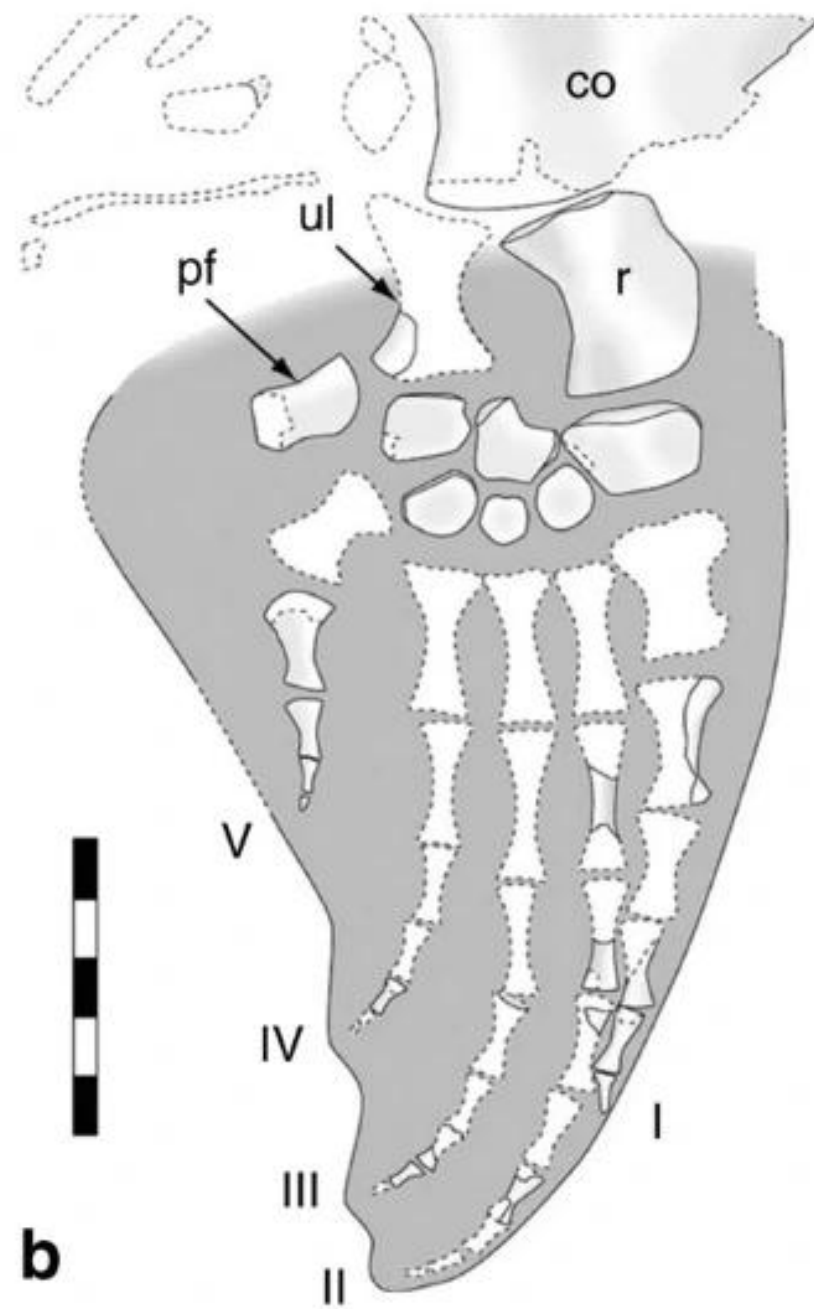
Lindgren et al., 2010

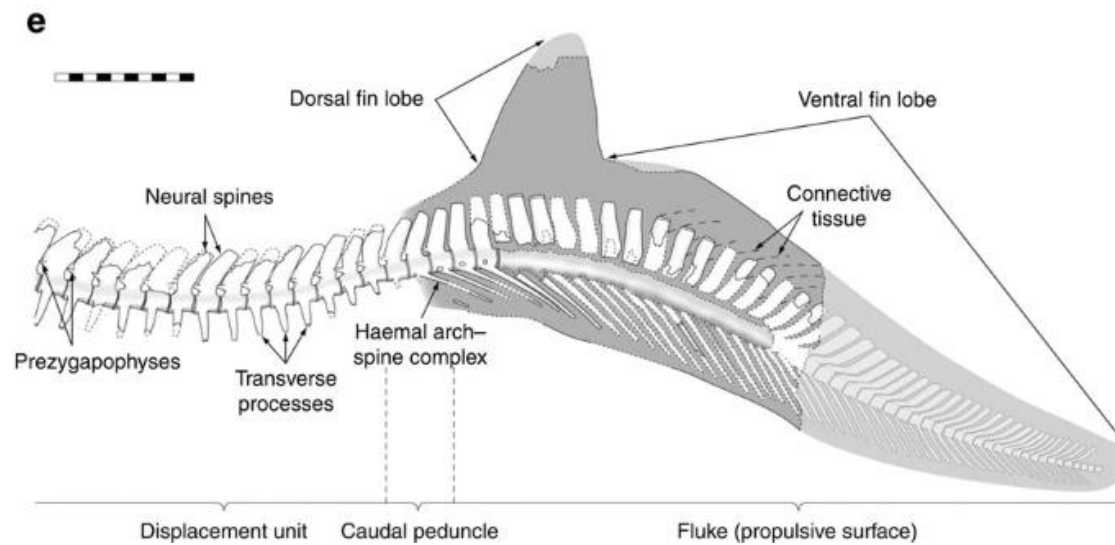
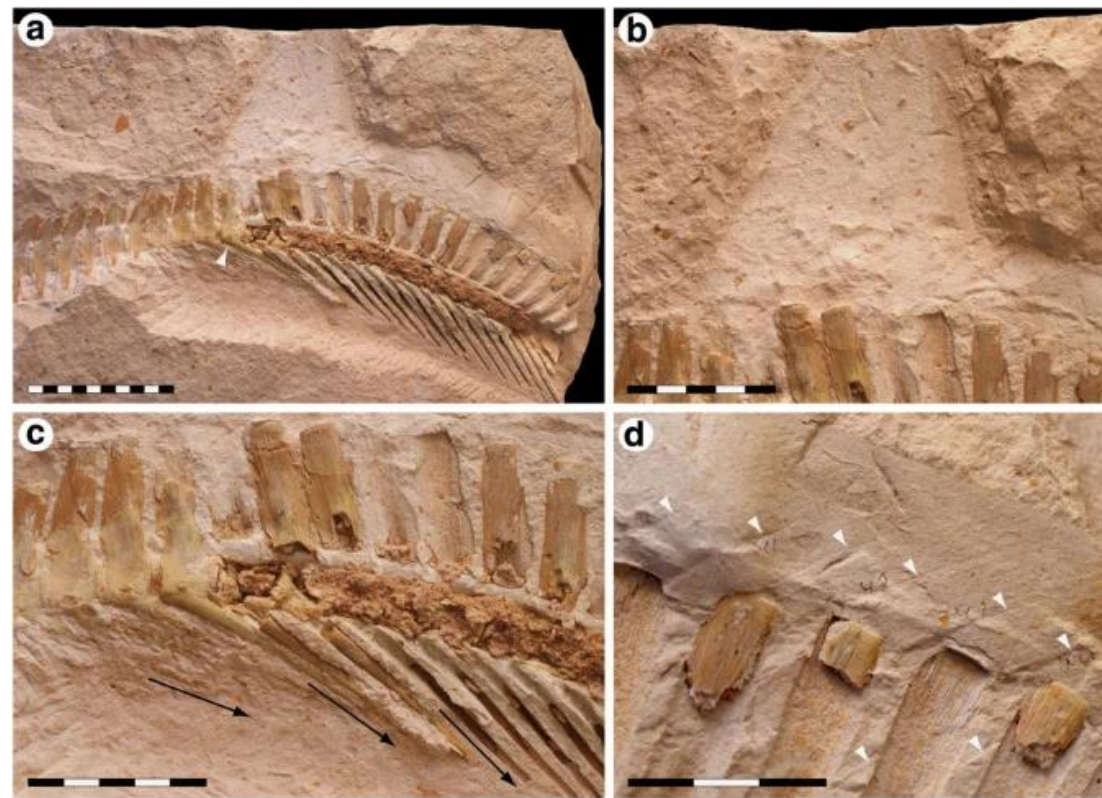

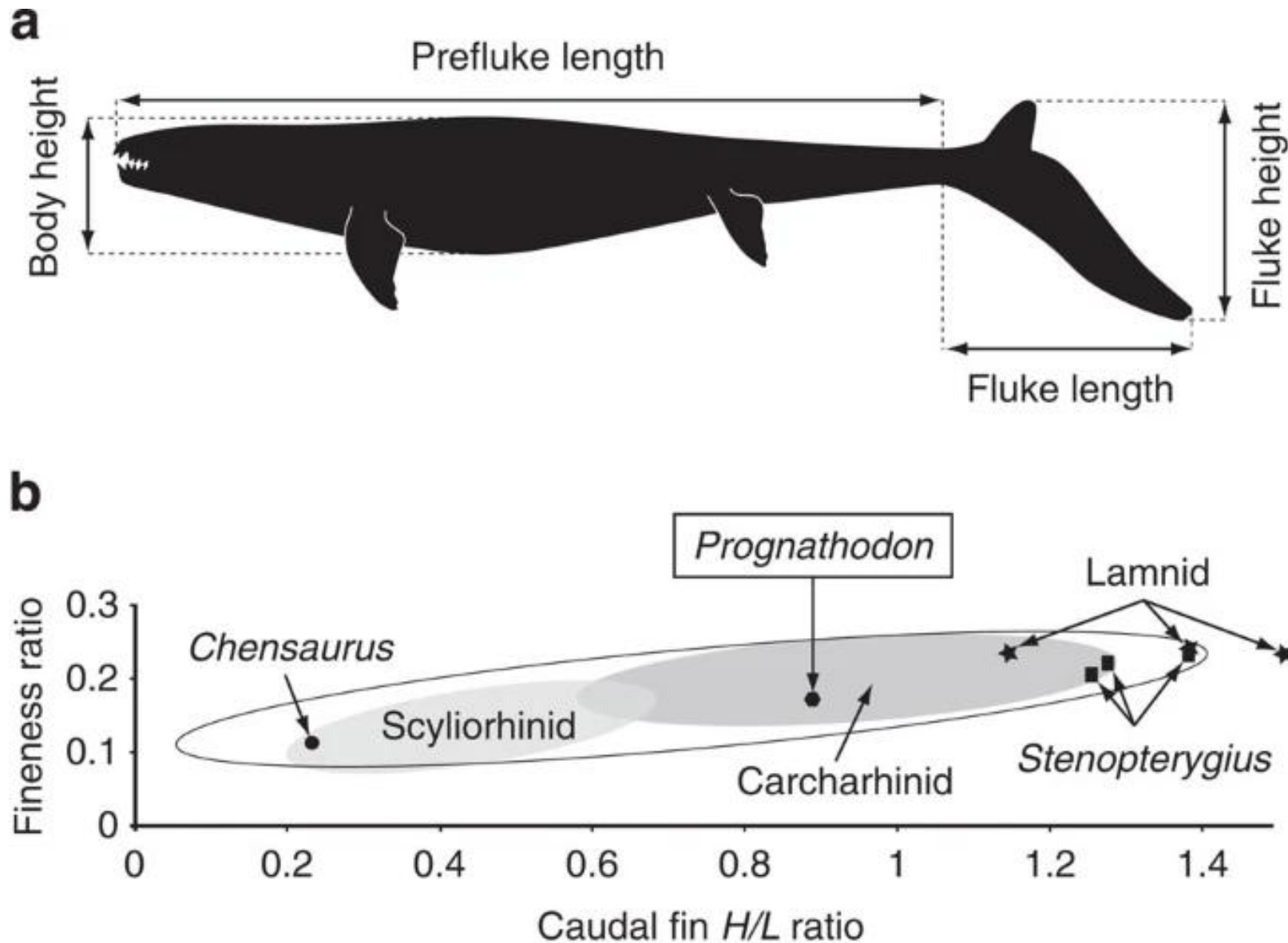
Prognathodon z mastrychtu Jordanii

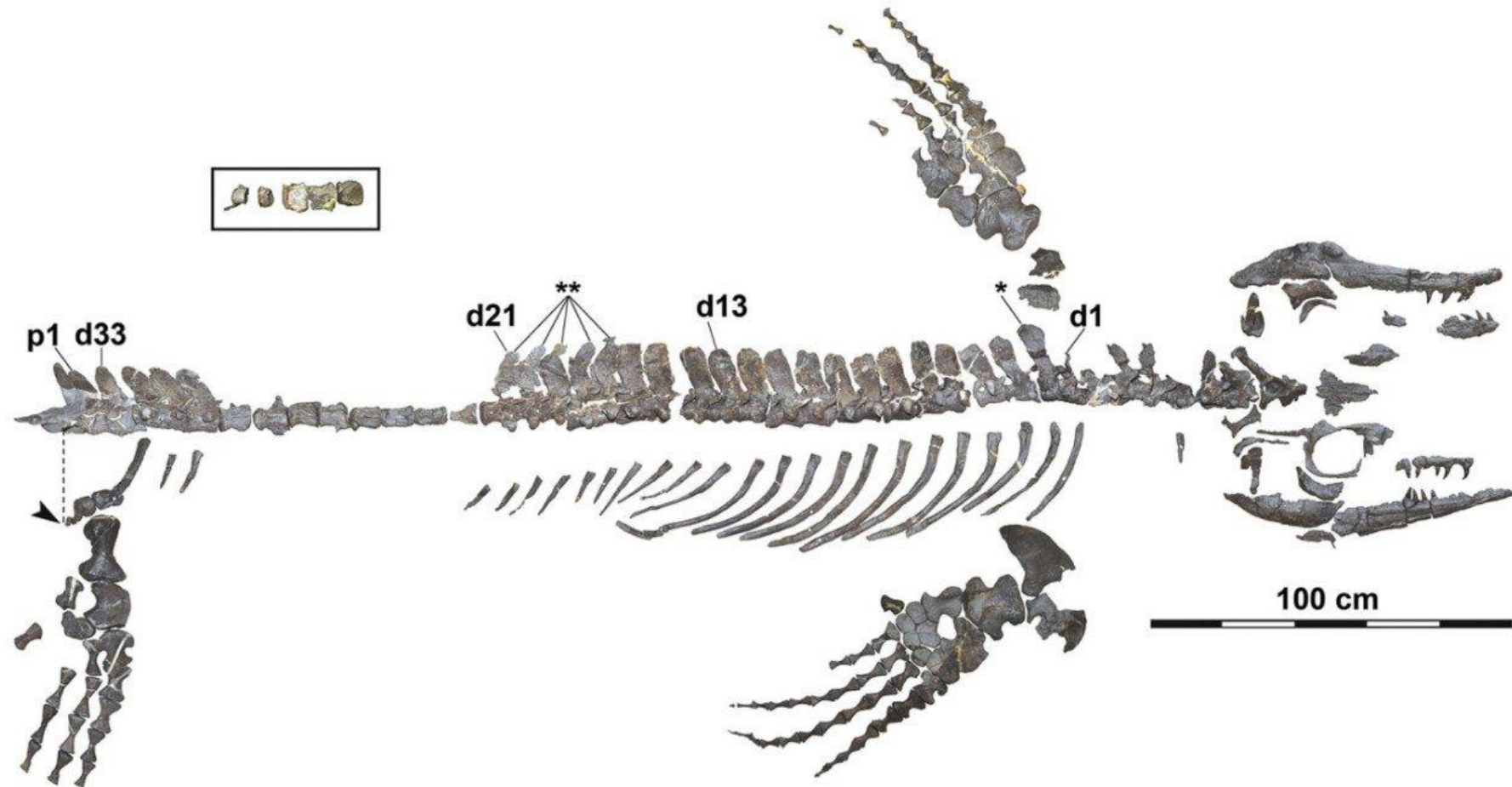

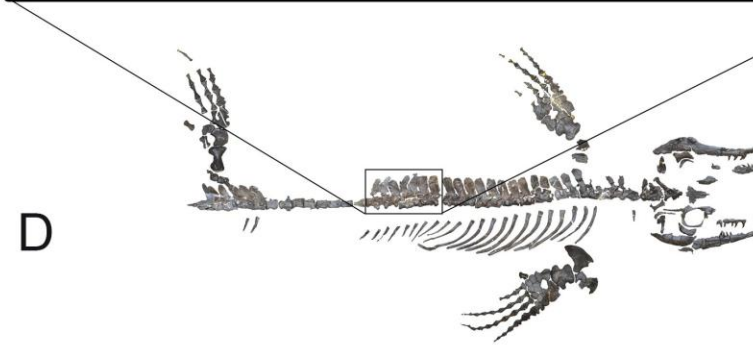
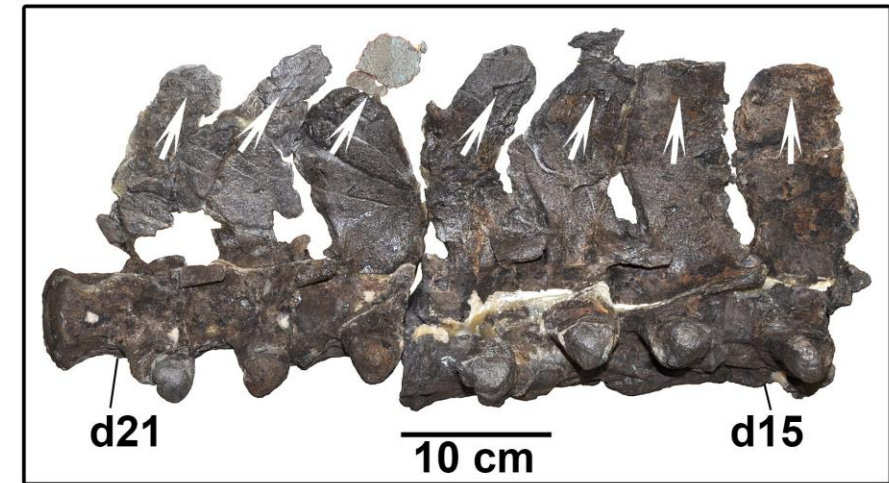
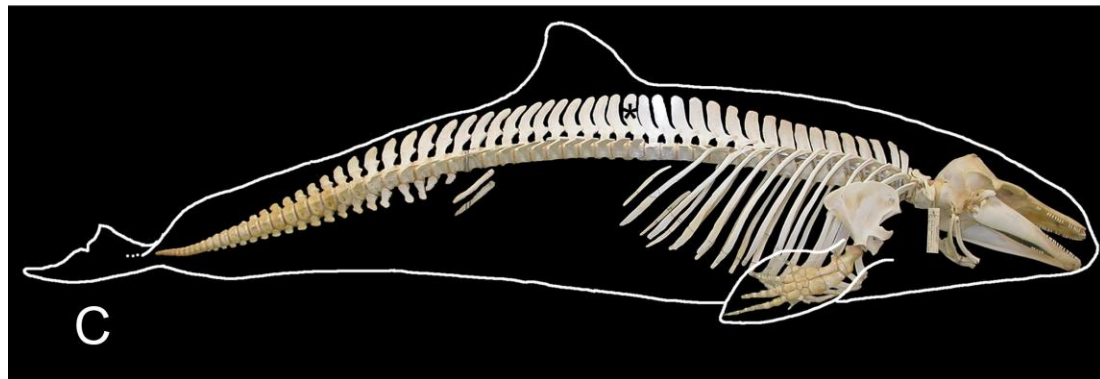
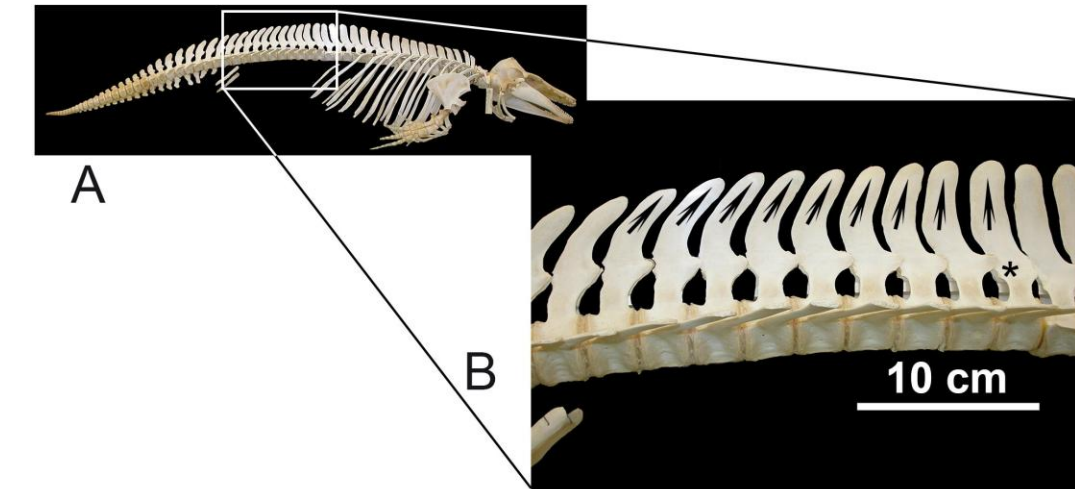
Rekinie proporcje!

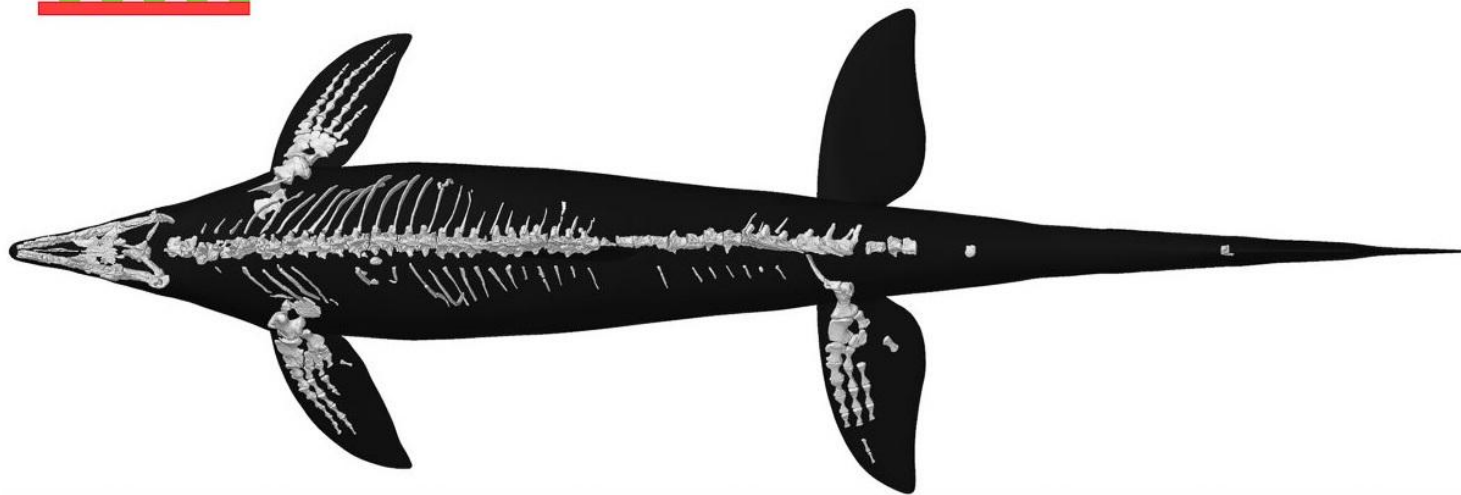
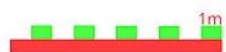
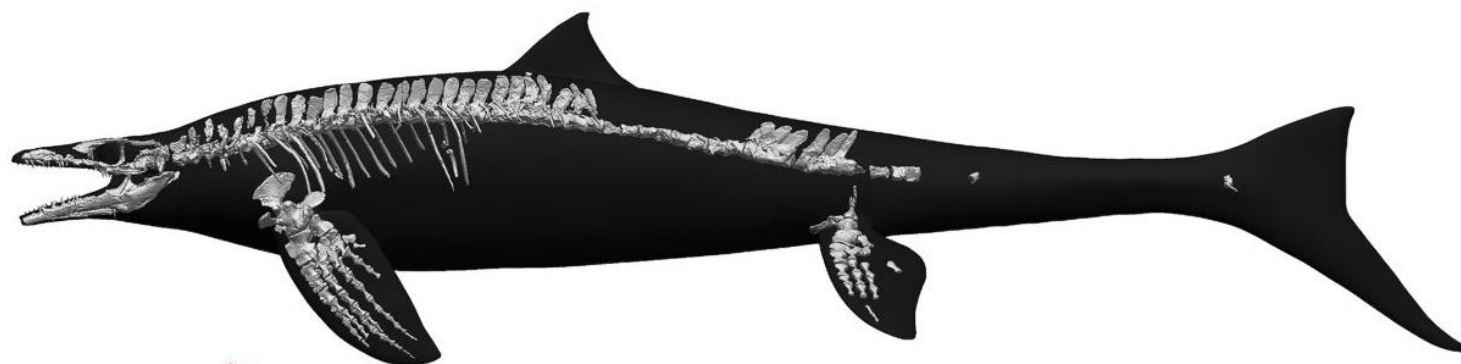

Megapterygius z pogranicza kampanu i mastrychtu Japonii

Phocoena phocoena vs *Megapterygius*

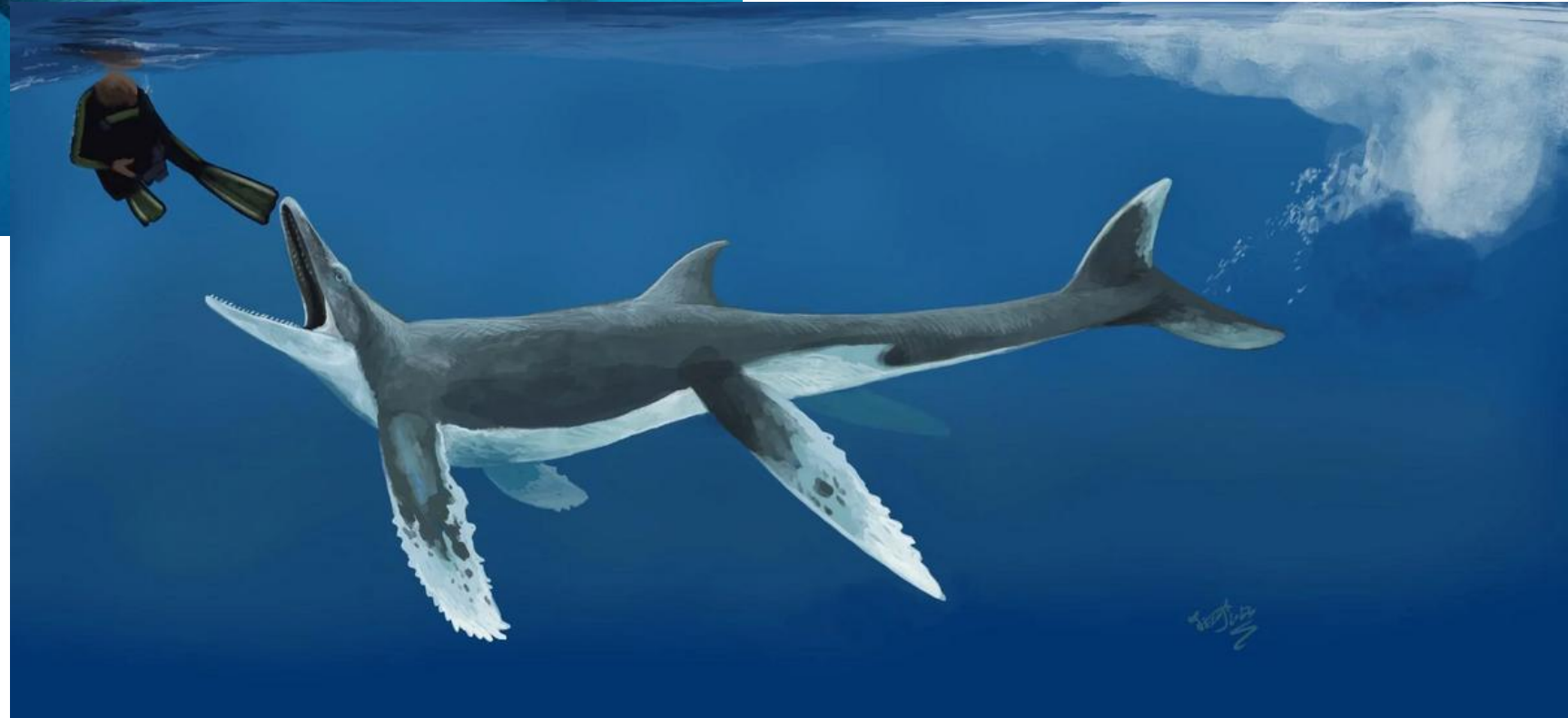

Dzięki uprzejmości Takuya Konishi

BOB NICHOLLS (THINKTANK, BIRMINGHAM SCIENCE MUSEUM)

Zahn
Carchariasaurus atrox

Ribbontail lizardwhale
Sauralopias tropica

Swordjaw lizardwhale
Xiphsaurus machaira

Starry lizardwhale
Naucratisaurus stellaris

Common molfin
Delphinosaurus delphis

Southern ikti
Piscilacerta teuthophila

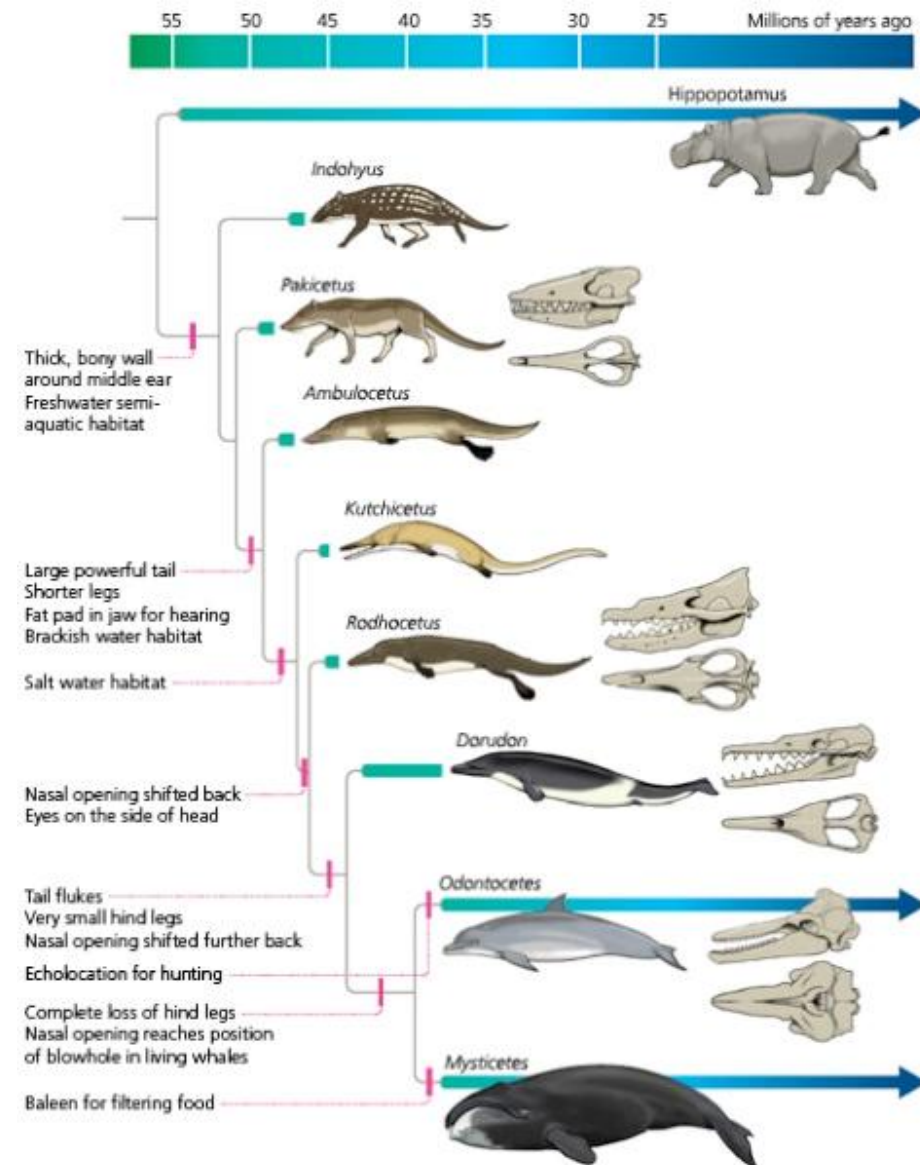
Sandy mosapoise
Phocoenolacerta harenacea

<http://ourmarinespecies.com/wp-content/uploads/2018/04/how-do-whales-breathe-1.jpg>

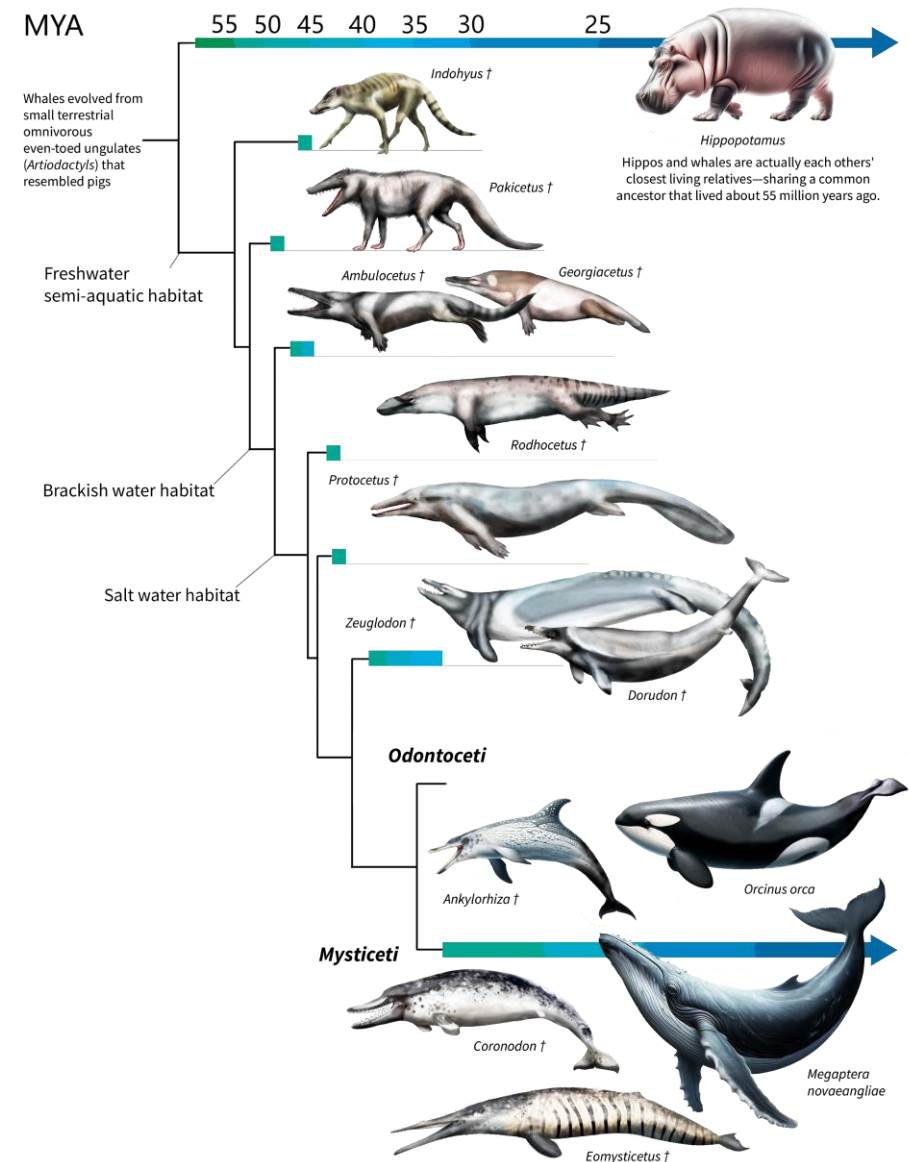
Walenie – pokrewieństwa i filogeneza

- Walenie rozwinęły się z parzystokopytnych.
- Ich najbliższymi współcześnie żyjącymi krewniakami są hipopotamowate.
- Początków walenia należy szukać na subkontynencie indyjskim w okolicach granicy paleocen/eocen.

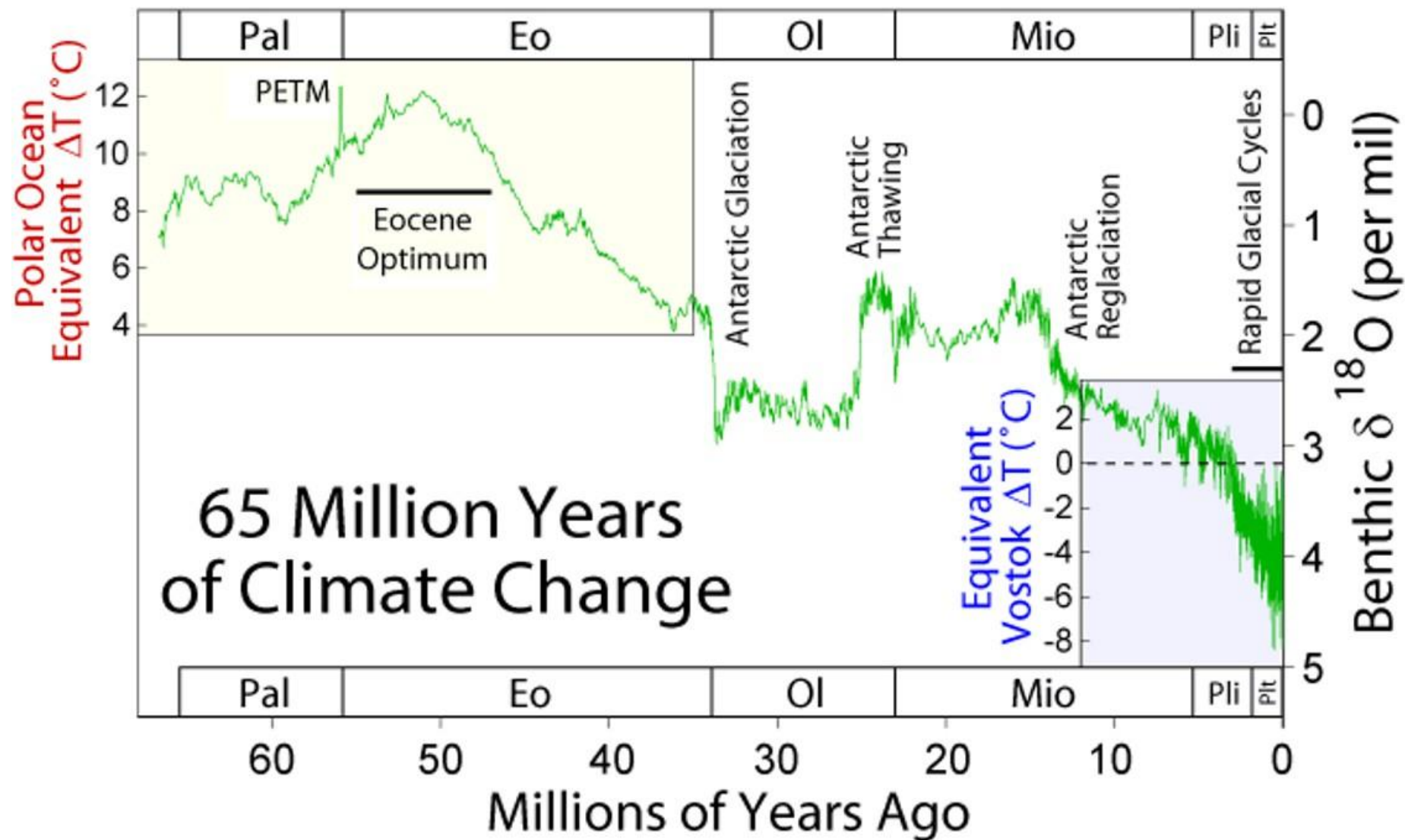

Fazy ewolucji walen

- 1. Faza transformacji form lądowych w morskie → ewolucja prawalen (**Archaeoceti**); faza ta rozciąga się na cały eocen.
- 2. Faza dywersyfikacji form morskich (**Pelagiceti**) → wykształcanie specjalizacji ekomorfologicznych i funkcjonalnych (**echolokacja**, **filtrowanie pokarmu**); faza ta rozpoczęła się w eocenie i trwa do dziś.

Zmiany klimatu a ewolucja walen

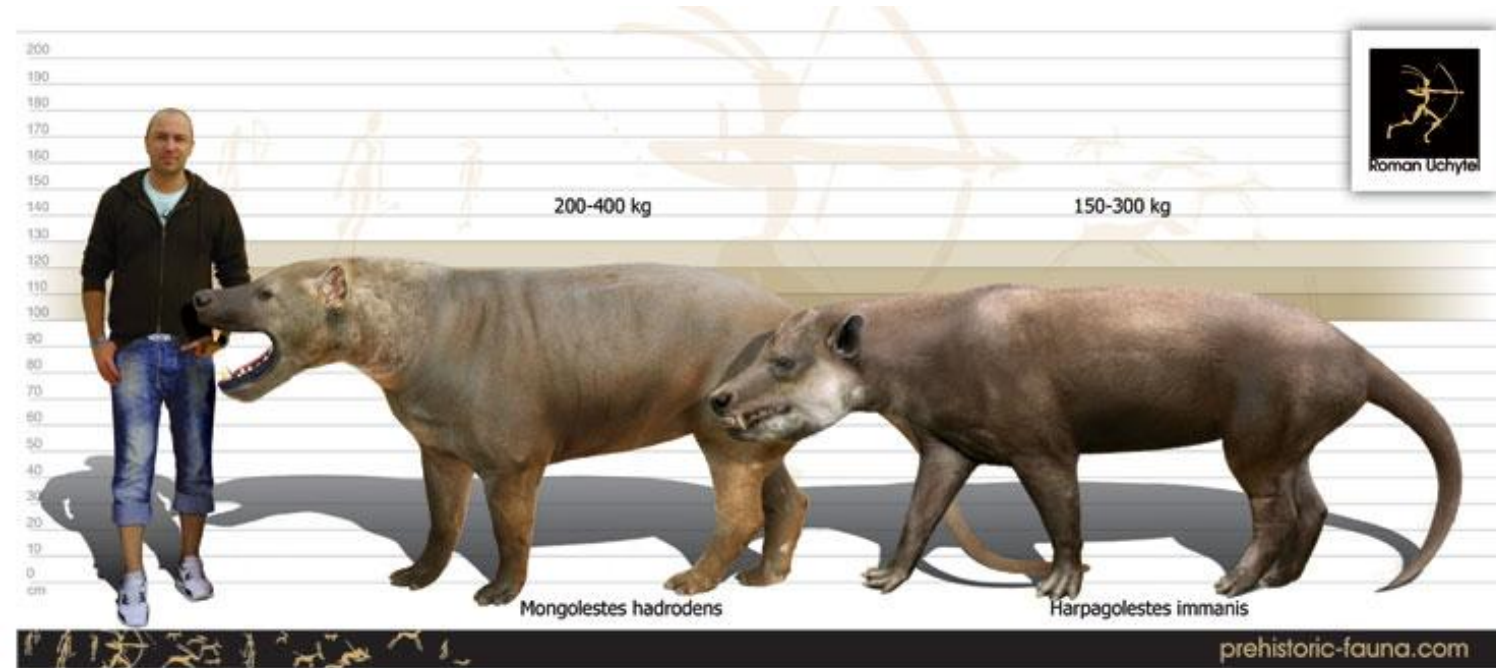

Kopalni krewniacy

Indohyus – eocen (48 Ma) Kaszmiru

<https://i.pinimg.com/originals/08/4c/5c/084c5ca1d197409b302d3fc30c0e2df8.jpg>

Mezonychizy

<https://prehistoric.ucoz.ru/img/size/Mesonychidae.jpg>

Pakicetus – pradziad wszystkich waleni

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/79/Pakicetus_Canada.jpg/1920px-Pakicetus_Canada.jpg

Skromne początki

Pakicetus w naturalnym środowisku

Ambulocetus – krokodylopodobny prawaleń

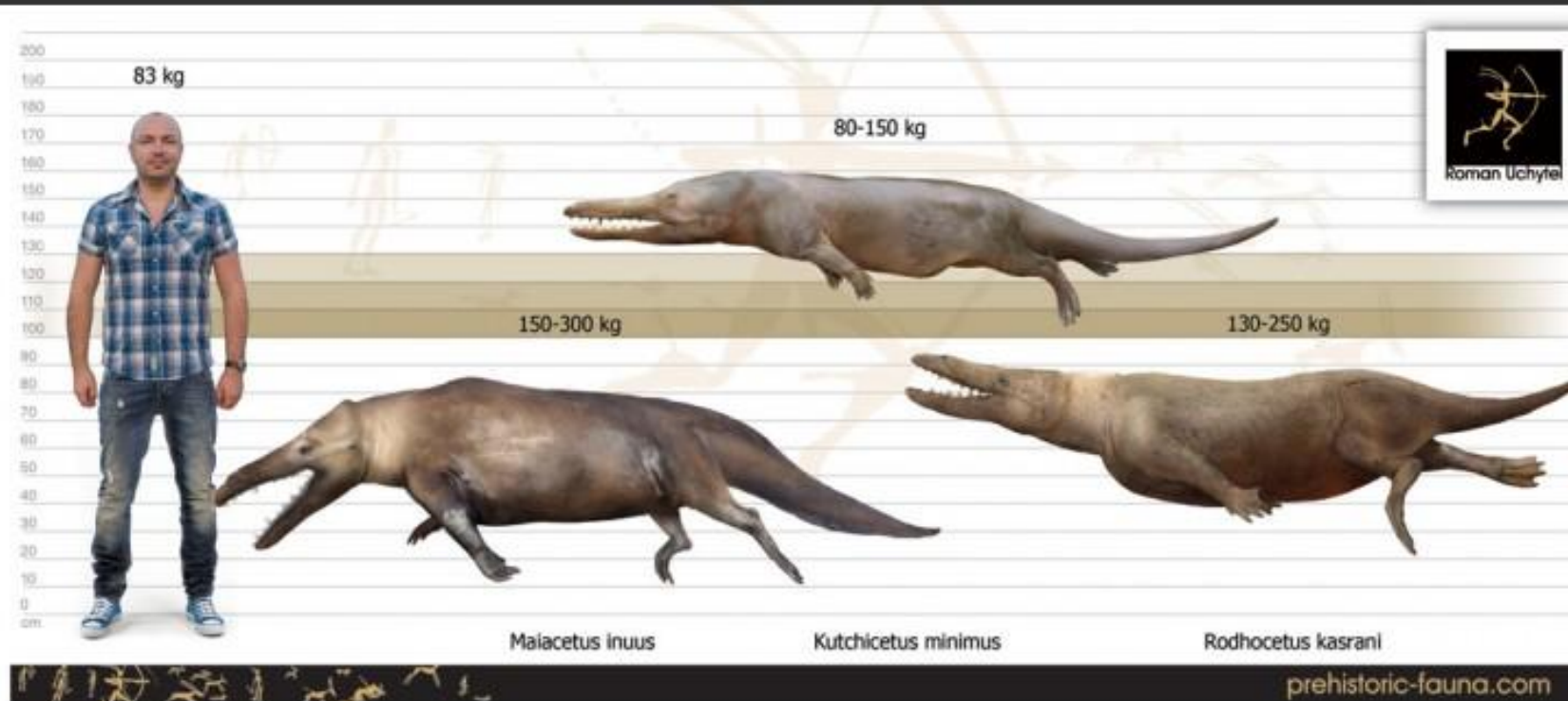
Paleoekologia i środowisko życia

https://66.media.tumblr.com/35ca23d888d56683e0f6be1841c0a24c/tumblr_pkhc6qnW5t1uvq9elo7_1280.jpg

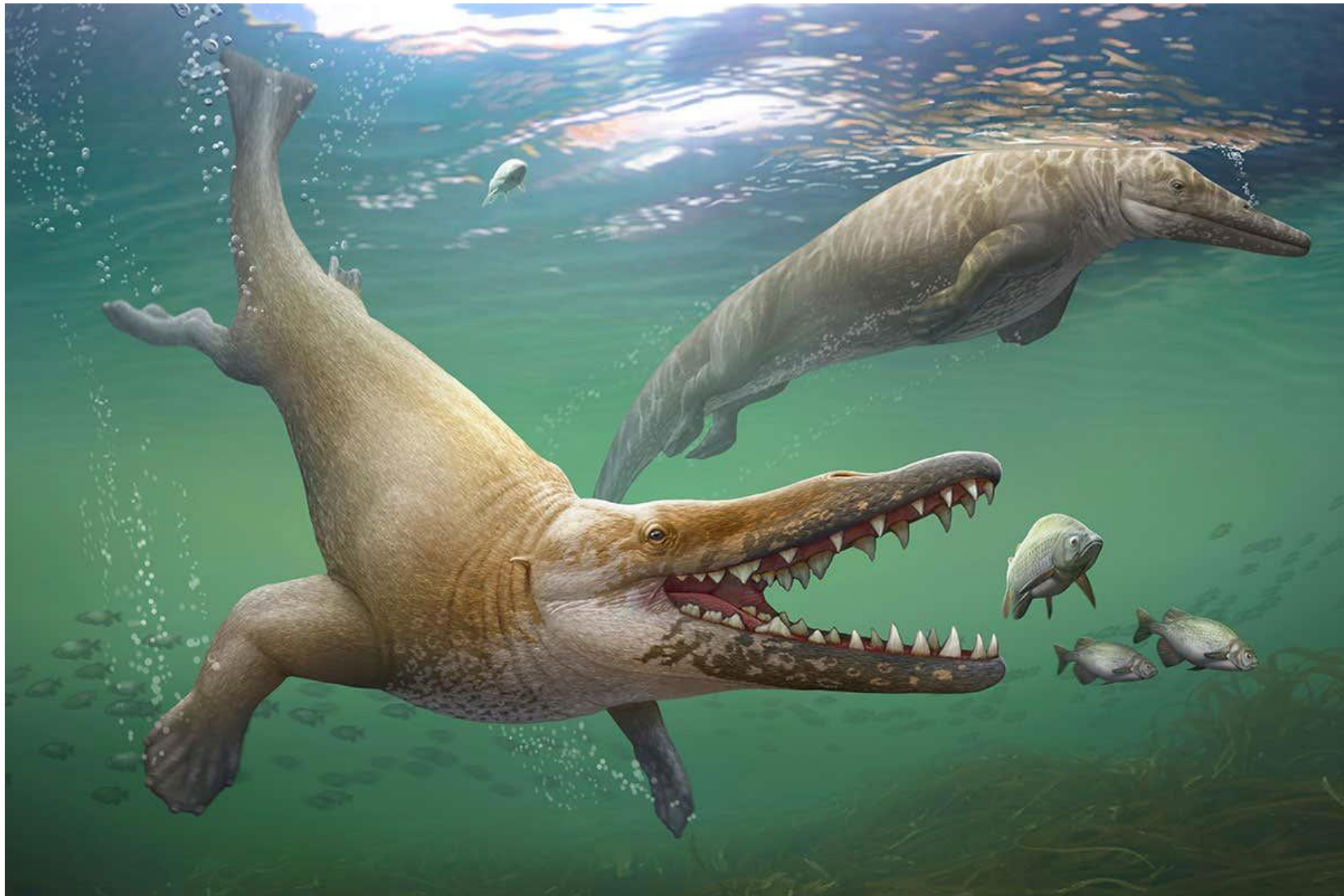
<https://naturalishistoria.files.wordpress.com/2017/10/ambulocetus-painting.jpg>

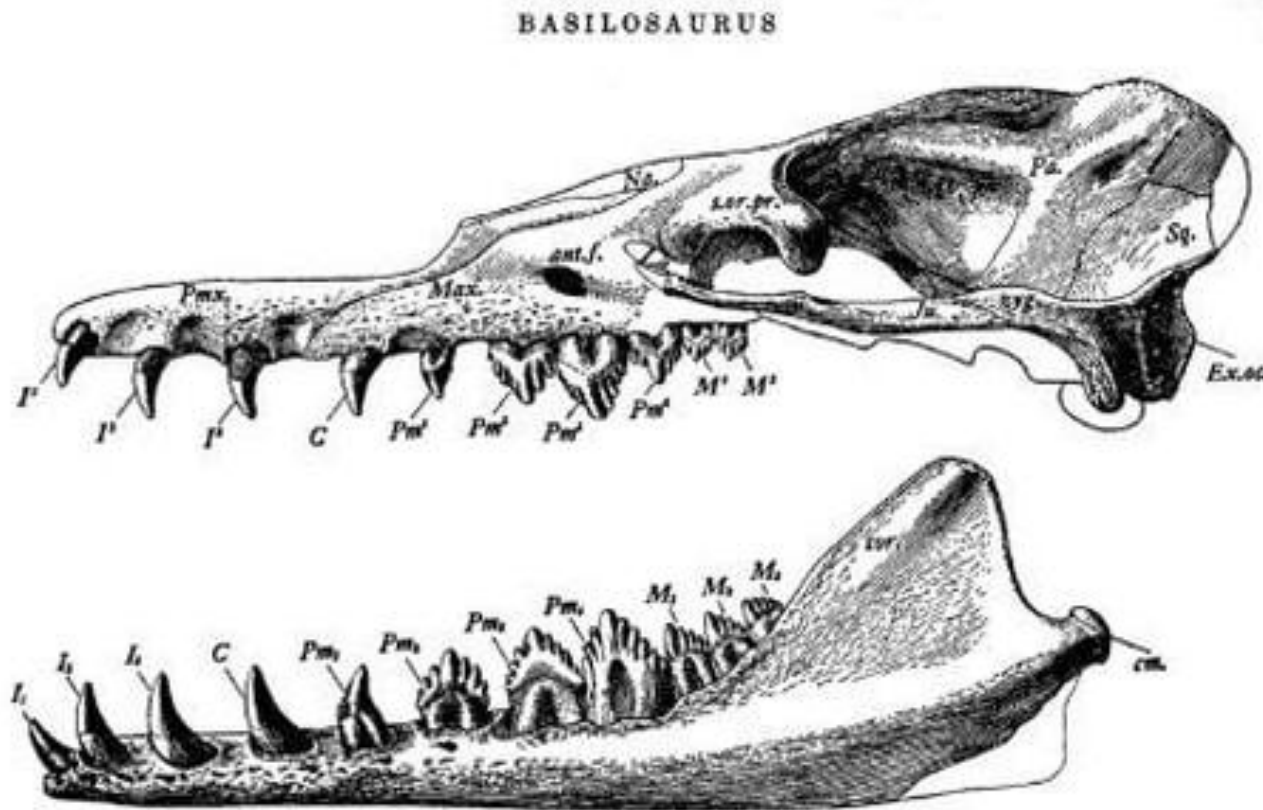
Georgiacetus – amerykański kuzyn

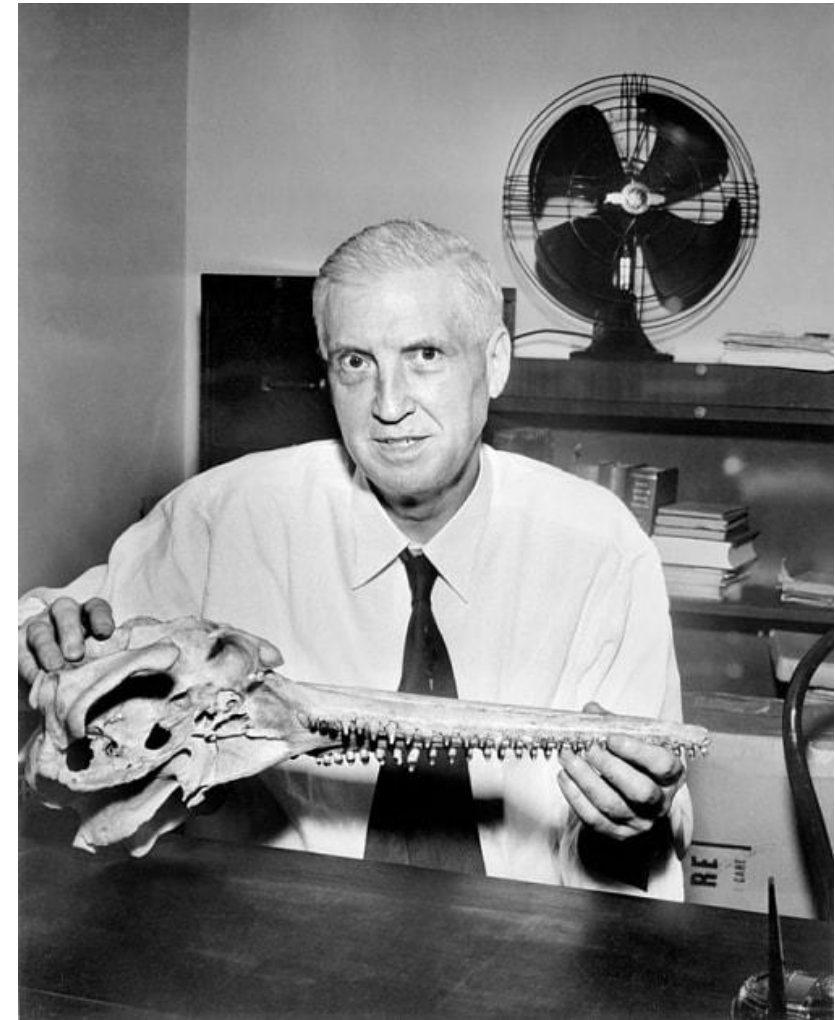
Autor: Alan Cressler

Remington Kellogg i ewolucja walen

Basilosaurus cetoides; skull and mandible from Remington Kellogg 1936 "A Review of Archeoceti"

<https://deeptimemaps.com/europe/>

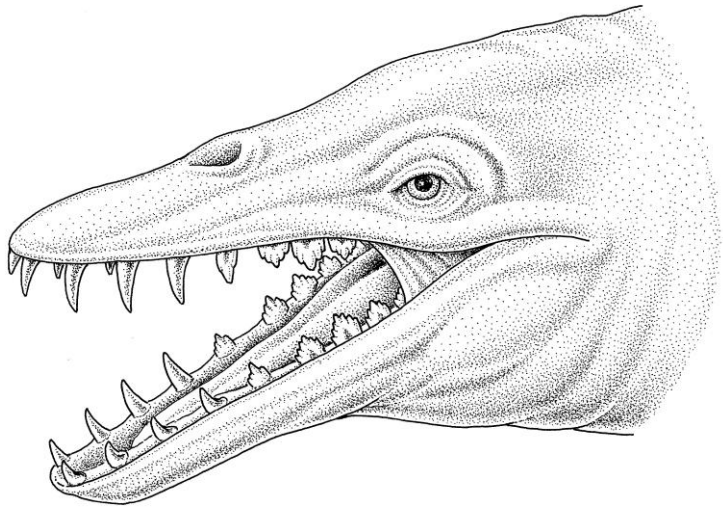
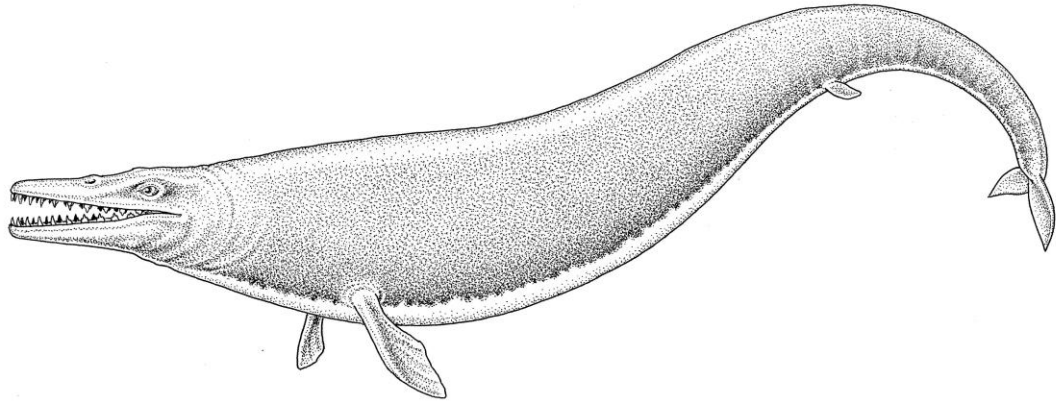
Wadi al-Hitan - „Dolina wielorybów”

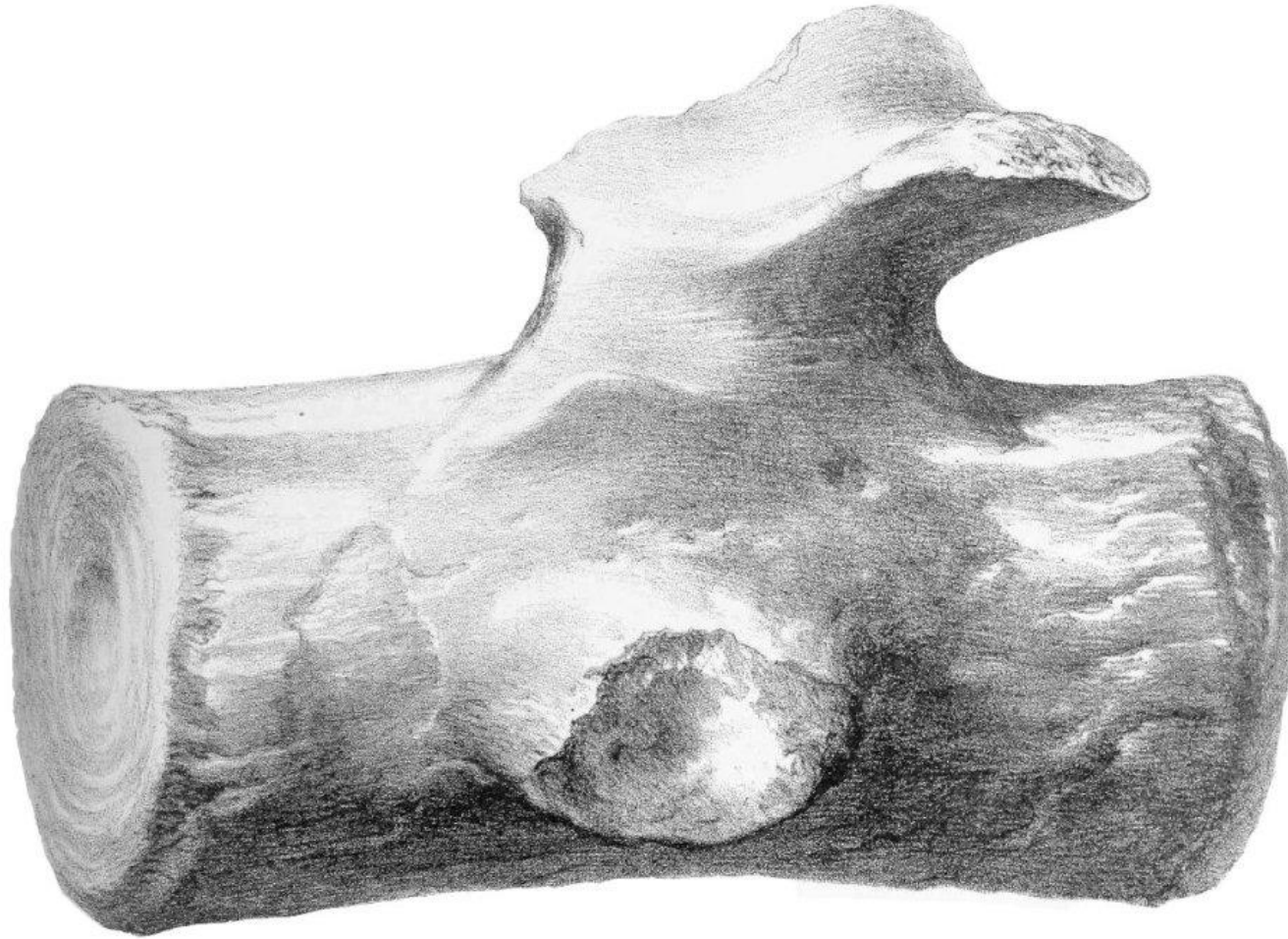

Basilosaurus – „cesarski jaszczur”

Szkielet bazylozaura w Nantes History Museum we Francji

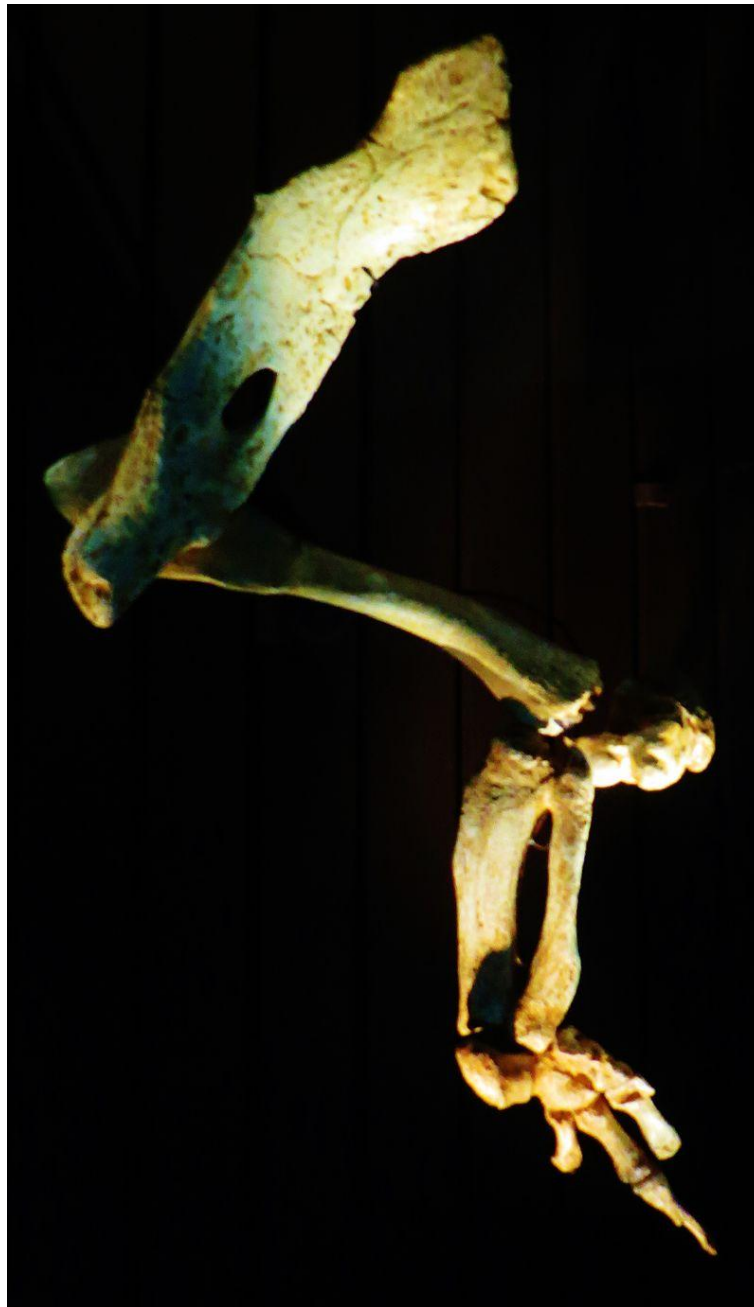
Wydłużone kręgi zapewniały „wężowaty” pokrój

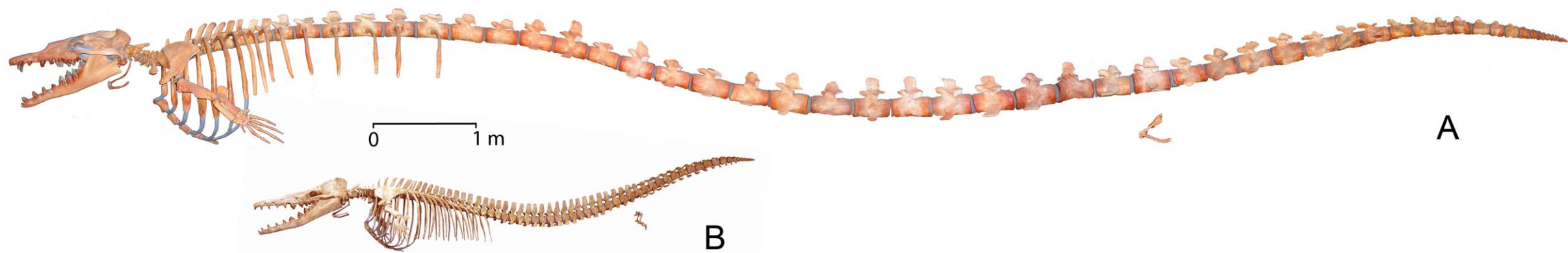
Kręg krzyżowy bazylozaura

<https://paleoaerie.files.wordpress.com/2015/03/owen-basilosaurus-vertebra.jpeg?w=960&h=725>

Tylna „płetwa” prawalenia *Basilosaurus*

Voss et al., 2019

